

George Bernard Shaw

PYGMALIÓN

Poznámka

Úplné provedení hry, tak jak je tištěna ve vydání z roku 1931 poprvé, je technicky možné jen na plátně kina nebo na jevištích vybavených výjimečně složitou technikou. Pro běžnou divadelní potřebu je třeba scény oddělené linkou vypustit.

PŘEDMLUVA K PYGMALIÓNOVI

PROFESOR FONETIKY

Pygmalión, jak se ukáže později, nepotřebuje předmluvu, ale pokračování, a to jsem také na příslušné místo zařadil.

Angličané nemají žádnou úctu ke svému jazyku, a nechce se jim učit svoje děti jak ho používat. Nedovedou ho ani hláskovat, protože nemají k dispozici nic než starou cizí abecedu, z níž jenom souhlásky – a ještě ne všechny – mají jakous takous smluvní cenu výslovnosti. Tudíž se nikdo sám na základě pouhé četby nenaučí, jak má angličtina znít, a Angličan nemůže otevřít ani ústa, aniž u jiného Angličana vzápětí upadne v opovržení. Většina evropských jazyků je teď cizincům dostupná v písemné podobě: angličtina a francouzština nejsou dostupné ani Angličanům a Francouzům. Reformátor, jakého dnes nejvíc potřebujeme, musí být energický fonetický nadšenec, a proto jsem z takového člověka udělal hrdinu své hry.

Byli tací hrdinové volající na poušti už před mnoha lety. Když jsem se o toto téma začal koncem sedmdesátých let devatenáctého století zajímat, slavný Alexander Melville Bell, vynálezce Viditelné řeči, se vystěhoval do Kanady, kde pak jeho syn vynalezl telefon. Alexander J. Ellis byl stále ještě londýnským patriarchou: byl to muž s impozantní hlavou, kterou vždycky pokrývala sametová čepička, za niž se na veřejných shromážděních uhlazeně omlouval. On a Tito Pagliardi, další veterán fonetiky, byli mužové, které nebylo možné nemít rád. Henry Sweet, tehdy mladý muž, neměl jejich mírnou povahu, a konvenční smrtelníky snášel asi tak jako

Ibsen či Samuel Butler. Pro své mimořádné fonetické schopnosti (byl v tomto oboru po mém soudu z nich ze všech nejlepší) by se normálně dočkal vysokého oficiálního uznání, jakož mohl i svůj obor zpopularizovat, nebyť jeho satanického opovržení všemi akademickými hodnostáři a vůbec všemi osobami, kteří si více cenili španělských vesnic než fonetiky. Kdysi dávno, za časů, kdy v Jižním Kensingtonu vyrostl Imperiální institut, a ministr kolonií Joseph Chamberlain hnal impérium k výšinám, přemluvil jsem šéfredaktora předního měsíčníku, aby si u Sweeta objednal článek o imperiální důležitosti své specializace. Když článek dorazil, neobsahoval nic než neurvale posměšný útok na profesora anglického jazyka a literatury, jehož akademický stolec měl podle Sweetova mínění zasednout jedině expert na fonetiku. Pomlouvačný článek musel být vrácen jako nepřijatelný a já se musel vzdát snahy zatáhnout jeho autora do světla reflektorů. Když jsem se s ním poté, po mnoha letech, setkal, zjistil jsem ke svému úžasu, že tomuto kdysi společensky celkem únosnému mladíkovi se v důsledku čirého despektu podařilo změnit i svůj zevnějšek natolik, až se stal chodící antireklamou Oxfordu a veškerých jeho tradic. Muselo se to stát venkoncem proti jeho vůli, že se vtěsnil do čehosi, co se tam nazývalo lektorátem fonetiky. Budoucnost fonetiky je pravděpodobně v rukou jeho studentů, kteří na něho vesměs nedali dopustit; nic však nedokázalo tohoto muže přimět, aby se smířil s univerzitou, na níž přitom jako na božstvu lpěl intenzivně oxfordským způsobem. Odhadl bych, že součástí jeho literární pozůstalosti, pokud nějakou zanechal, musí být satiry, které by se bez příliš katastrofických následků daly publikovat odedneška za padesát let. Jsem hluboce přesvědčen, že to vůbec nebyl zlý člověk; po mém soudu spíše

pravý opak, ale živě nesnášel hlupáky, a všichni vědci, kteří nebyli vášnivými fonetiky, byli pro něho hlupáci.

Ti, kteří ho znali, rozpoznají také ve třetím jednání narážku na jeho *Běžný těsnopis*, kterým psal dopisnice. Ten si lze osvojit za čtyři šilinky a šest pencí z příručky, které vydalo nakladatelství Clarendon Press. Dopisnice, které popisuje paní Higginsová, jsou jako ty, co jsem dostával od Sweeta. Rozluštil jsem zvuk, který by londýnský proletář znázornil jako *zerr*, Francouz jako *seu*, a ještě za tepla jsem se poněkud rozhořčeně dožadoval, co jako má proboha znamenat. Sweet mi s bezmezným opovržením nad mou stupiditou odvětil, že to nejen znamená, ale mimo veškerou pochybu je slovo *result*, jakože žádné jiné slovo obsahující ten zvuk a schopné dávat v tomto kontextu smysl v žádném jiném jazyce, jímž se na širém světě mluví, neexistuje. Že méně kvalifikovaní smrtelníci by se mohli dožadovat i rozsáhlejší pomoci, zcela překračovalo Sweetovu trpělivost. A tak, ačkoli celý vtip jeho běžného těsnopisu, je v tom, že dokáže každý zvuk, který je součástí jazyka, dokonale zachytit, aniž vaše ruka namaluje jiné čáry než ty, s jakými píše svoje *m*, *n* či *u*, *l*, *p* a *r*, a to v jakémkoli úhlu, který vám připadne nejsnazší, jeho nešťastným rozhodnutím donutit toto pozoruhodné a zcela čitelné písmo, aby sloužilo zároveň jako těsnopis, se v jeho vlastní praxi zredukoval na nejneproniknutelnější kryptogramy. Jeho skutečným cílem bylo vypracovat úplné, přesné a pohodlně čitelné písmo pro náš jazyk; ale od něho se odchýlil svým opovržením populárním Pitmanovým těsnopisným systémem, který nazýval systémem Picmanovým. Pitmanův triumf byl triumf marketingu: existoval týdeník, který vás přemlouval, abyste se učili Pitmana, levné učebnice a cvičebnice i záznamy řeči, které jste měli přepisovat, i školy, v nichž zkušený učitelé

vás dovedli k potřebné zdatnosti. Sweet svůj trh tímto způsobem organizovat nemohl. To spíš mohl být něco jako Sibyla, která roztrhala listy svého proroctví, když jí nikdo nechtěl naslouchat. Třeba si jeho čtyř a půl šilinkového manuálu, většinou litografií jeho vlastního rukopisu, který nebyl nikdy předmětem sprosté reklamy, jednu chopí nějaký syndikát a vnutí ho veřejnosti, jako Timesy jí vnutí Encyklopedii Britanniku, ale do té doby se rozhodně proti Pitmanovi neprosadí. Za svého života jsem si koupil už tři výtisky, a vydavatelé mi tvrdí, že klášterní existence této publikace je pořád ještě vytrvalá a zdravá. Musím se přiznat, že jsem se Sweeta učil nadvakrát, ve dvou různých časových intervalech, a přesto těsnopis, jímž píšu tyto řádky, je Pitmanův. To proto, že moje sekretářka neumí přepisovat Sweeta, když se chtě nechtě učila v Pitmanových školách. V Americe bych mohl používat Greggova komerčně zorganizovaného těsnopisu, který se poučil u Sweeta tím, že se jeho písmena dají psát (Sweet by je nazval běžnými), místo aby se musela geometricky rýsovat jako ta Pitmanova; ale všechny tyto systémy, Sweetův nevyjímaje, mají chybu v tom, že jsou určeny pro doslovný záznam, v němž úplné a přesné hláskování a dělení slov nepřipadá v úvahu. Úplný a přesný fonetický zápis není pro denní potřebu ani praktický, ani nezbytný, ale když naši abecedu rozšíříme na rozměr ruské a naše hláskování učiníme stejně fonetickým, jako je španělské, pokrok to bude ohromný.

Pygmalión Higgins není portrét Sweeta, pro něhož by nějaké dobrodružství s Lízou Doolittlovou nepadlo vůbec v úvahu; nicméně, jak se ukáže, stopy Sweeta ve hře jsou. S Higginsovou fyzickou kondicí a temperamentem by Sweet dokázal zapálit Temži. I bez nich profesionálně zaimponoval Evropě takovým způso-

bem, že jeho osobní nepopularita jakož i neschopnost Oxfordu odpovídajícím způsobem ocenit jeho věhlas zůstaly pro zahraniční specialisty v tomto oboru hádankou. Neobviňuji Oxford, poněvadž si myslím, že má naprostou pravdu, když od svých odkojenců jistý stupeň společenské zdvořilosti očekává (a nebesa vědí, že jeho nároky v tomto ohledu nejsou přemrštěné!). Dobře také vím, jak obtížné pro génia v nějakém vážně podceňovaném oboru je udržet si poklidný a laskavý vztah k těm lidem, kteří toto podceňování zavinili a kteří všeska nejlepší místa rezervují méně důležitým subjektům, kteří je pak provozují bez valné originality a někdy i bez valné kvalifikace; přesto všechno, zahrnuje-li je někdo hněvem a pohrdáním, nemůže očekávat, že oni na něho budou vršit pocty.

O mladší generaci fonetiků vím toho málo. Mezi nimi se tyčil Robert Bridges, jemuž možná Higgins vděčí za svoje miltonovské sympatie, i když i tady musím odmítnout jakoukoli snahu o portrét. Jestliže si však díky této hře lidé uvědomí, že osoby, jako jsou fonetici, skutečně existují a že v současnosti patří v Anglii k nejdůležitějším lidem, splnila svůj cíl.

Musím se pochlubit, že Pygmalión měl neobyčejný úspěch jak na jevišti, tak ve filmu, a to po celé Evropě a Severní Americe, stejně jako doma. Přitom je to tak hluboce a záměrně didaktická hra, a její téma se pokládá za tak suchopárné, že mi je potěšením omlátit ho o hlavu všem rozumbradům, kteří papouškují, že umění nikdy nemá být didaktické. Je naopak důkazem mého tvrzení, že velké umění nikdy ani jiné být nemůže.

A nakonec, pro povzbuzení těch, kteří mají s výslovností takové problémy, že jim omezují přístup k lepšímu zaměstnání, dodávám, že změna, kterou profesor Higgins provedl na květinářce, není ani nemyslitelná

ani zas tak mimořádná. Moderní dcera domovníka, která naplní svou ctižádost tím, že si v inscenaci *Ruye Blase* v Théâtre Français zahraje španělskou královnu, je jen jedna z mnoha tisíců mladých mužů a žen, kteří shodili kůži svého rodného dialektu a osvojili si nový jazyk. Prodavači v luxusních obchodech West Endu a služebnictvo v našich domovech jsou bilingvní. Ale postupovat je třeba vědecky, anebo může aspirant nakonec dopadnout hůř, než začal. Poctivý dialekt slumů je snesitelnější než pokusy nevyčvičené osoby napodobit plutokracii. Ctižádostivé květinářky, kterou čtou tuto hru, si nesmějí představovat, že se prosadí jako urozené dámy jenom na základě neškoleného napodobení. Musejí se abecedu, a jinou, učit pořad dokola, pod dohledem fonetického experta. Imitací by se jenom zesměšnily.

DĚJSTVÍ PRVNÍ

Londýn ve čtvrt na dvanáct večer. Letní liják. Ze všech stran zuřivý pískot píšťalek přivolávajících volné taxi. Chodci úprkem hledají úkryt pod portikem soatopavelského kostela (ne Wrenovy katedrály, ale kostela Iniga Jonese na zelinářském trhu Covent Garden), kde už je několik lidí, mezi nimi dáma s dcerou, obě ve večerních šatech. Všichni zachmuřeně vyhlížejí do deště kromě jediného muže, který je k nim otočen zády, zcela zaujatý zápisníkem, do něhož si píše.

DCERA (mezi prostředními sloupy, blíže k pravému): Jsem prostydlá na kost. To by mě zajímalo, kde ten Fred lítá! Už je pryč dvacet minut.

MATKA (po pravici své dcery): Přeháníš. Ale taxíka nám zatím mohl sehnat.

ČUMIL (po pravici dámy): Paní, do půl dvanáctý vo taxíka nezavadí. Až rozvezou lidi z divadla.

MATKA: Ale co my si bez něho počnem? Přece tu nebudeme postávat do půl dvanácté! Kdo to má vydržet!

ČUMIL: Já za to nemůžu, paní.

DCERA: Kdyby byl Freddy co k čemu, sehnal nám ho, sotva jsme vyšli z divadla.

MATKA: Co měl dělat, chudák malá?

DCERA: Když ho sehnali jiní, proč ne on? (Od Southampton Street vběhne deštěm Freddy, stoupne si mezi ně a zavírá deštník, ze kterého crčí voda. Je to asi dvacetiletý mladík ve fraku s promáčenými nohavicemi) Kde máš taxík?

FREDDY: Toho neseženeš, kdyby ses rozkrájela.

MATKA: Ale Freddy, jeden se přece vždycky najde! Špatně ses koukal.

DCERA: To už přestává všecho! To se máme sebrat a sehnat si ho samy?

FREDDY: Říkám ti, že jsou všechny obsazené. Rozpršelo se z ničeho nic, nikdo s tím nepočítal, a tak každý shání taxík. Došel jsem až na Charing Cross a zpátky skorem na Ludgate Circus, a všechny obsazené.

MATKA: Koukal ses na Trafalgarském náměstí?

FREDDY: Na Trafalgarském náměstí nebyl ani jeden.

DCERA: Koukal ses?

FREDDY: Koukal, dokonce až u nádraží. Měl jsem zlítat celý Londýn?

DCERA: Ty ses vůbec nekoukal.

MATKA: Freddy, ty si vážně neumíš poradit. Hezky běž a bez taxíka se nevracej.

FREDDY: Promoknu, a nic z toho.

DCERA: A co my? To tu máme trčet celou noc, v tom průvanu? Člověk je jen tak nalehko, a ty sobče sobecká –

FREDDY: Řek jsem něco? Už jdu, už jdu.

Rozevře deštník a vystřelí směrem ke Strandu, srazí se však s květinářkou, která utíká před deštěm, a vyrazí jí košík z rukou. Oslnivý záblesk, a po něm rachot hromu, doprovází tento incident.

KVĚTINÁŘKA: 'se ženeš, F'rdo? Č'm na cestu, mlouší!

FREDDY: Promiňte. (Odběhne)

KVĚTINÁŘKA (sbírá rozházené květiny a rovná je zpátky do košíku): T'máš ale móresy! 'va p'gěty fjalek 'upčený do bláta.

Usedne na patu sloupu a po pravici dámy si třídí květiny. Žádná romantická kráska to není. Možná je jí osmnáct, možná dvacet, ale sotva jí bude víc. Na hlavě má černý slamáček, který už dlouho odolává londýnskému prachu a popílku a do styku s kartáčem přišel málokdy nebo vůbec ne. Její vlasy by naléhavě potřebovaly umýt; jejich myšl barva bude sotva od přírody. Na sobě má ošoupaný vypasovaný černý kabátek, který jí jde skorem až po kolena. Pod ním hnědou sukni a zástěru z hrubé látky. Šněrovací boty jsou nadranc. Bezpochyby je tak čistá, jak jen si to může dovolit; ale v porovnání s přítomnými dámami je hrozná špinďára. Tvářičku nemá o nic horší, ale rozhodně by se dala vylepšit, a také návštěva u zubaře by jí prospěla.

MATKA: Dovolte prosím, jak to, že znáte mého syna jménem?

KVĚTINÁŘKA: Jó, fbyl tea váš synáček, jo? Tvám tea něco pov'm, jo, k'byste ho vyc'povala 'ko řádná máma, 'k by neňčil 'bohý holce kvítí a pak nesdrch besplaceni, 'slipa to teť zatáhnete?

Na tomto místě je třeba pokusu zachytit její žargon bez pomoci fonetické abecedy omluvou zanechat pro nebezpečí nesrozumitelnosti.

DCERA: Ani nápad, mami! To zrovna!

MATKA: Dovol mi to, Kláro. Nemáš drobné?

DCERA: Ne. Nejmenší mám šestipenci.

KVĚTINÁŘKA (v naději): Já vám toho tipla rozměním, miospaní.

MATKA (Kláře): Dej mi ji.

Klára minci neochotně vydá.

MATKA: Tak. (*Dívce*) Tumaíte, za ty květiny.

KVĚTINÁŘKA: Děkuju uctivě, dámo!

DCERA: Ať ti dá zpátky. Svazek stojí jenom penci.

MATKA: Budeš zticha, Kláro. (*Dívce*) Drobné si nechte.

KVĚTINÁŘKA: Děkuju, dámo.

MATKA: A teď mi vysvětlete, odkud znáte toho mladého pána.

KVĚTINÁŘKA: Neznám.

MATKA: Dobře jsem slyšela, jak jste ho oslovila. Mě neošídíte.

KVĚTINÁŘKA (*protestuje*): Kdo vás šidí. Přece taky říkáte cizímu muskýmu Ferdo nebo Tondo, dyž na něj chcete bejt milá. (*Usedne vedle svého košíku*)

DCERA: Takhle vyhodit peníze! Fakt, mami, to jsi mohla Freddyemu ušetřit! (*Znechuceně se uchýlí za sloup*)

Postarší důvěryhodný pán vojenského držení těla vběhne do úkrytu a zavírá odkapávající deštník. Je stejně postižený, jako byl Freddy: nohavice má promáčené. Přes frak má převlečník. Zaujme místo, které opustila Dcera.

PÁN: Fuj!

MATKA (*pánovi*): Promiňte, pane, nevypadá to, že by přestalo?

PÁN: Sotva. Zrovna se spustil ještě větší liják. (*Přejde ke květinářce, dá nohu na patu sloupu a skloní se, aby si narovnal manžety u kalhot*)

MATKA: Bože můj! (*Smutně se uchýlí k dceři*)

KVĚTINÁŘKA (*využívá pánovy blízkosti k tomu, aby s ním navázala přátelské styky*): Vono dyž je nejhůř, tak brzy přestane. Nemračte se, pane řiditel, a kupte si vod chudý holky kytku.

PÁN: Bohužel nemám drobné.

KVĚTINÁŘKA: Já vám rozměním, pane řiditel.

PÁN: Libru? Menší nemám.

KVĚTINÁŘKA: Helejte, kupte si vode mě kytičku, pane řiditel, já vám rozměním půlkorunu. Vemte si tudle-tu za dvě pence.

PÁN: Přestaňte se vnucovat, přece víte, co se patří. (*Prohledává si kapsy*) Vážně nemám drobné. – Moment, tady jsou tři půlpence, jestli nepohrdnete. (*Ustoupí k druhému sloupu*)

KVĚTINÁŘKA (*zklamaná, ale říká si, že tři půlpence jsou lepší než nic*): Děkuju.

ČUMIL (*dívce*): Bacha na věc, dejte mu za to kytku. Táhleten chlápek vzadu si píše každý vaše slovo.

Všichni se obrátí k muži, který si dělá poznámky.

KVĚTINÁŘKA (*zdešeně vyskočí*): Co je na tom špatnýho, že sem s pánem mluvila? Mám povolíno prodávat kytky, dyž nezavazím na chodníku. (*Hystericky*) Pámbuví, že sem slušná holka, akorát sem se ho ptala, esli si vodě mě koupí kytku.

Všeobecný rozruch, který je většinou výrazem sympatií ke květinářce, ale také odsudkem jejího přehnaného rozčilení... Výkřiky jako: „Co řvete, ženská? Nikdo vám nic nedělá. Copak vám někdo ublížil? Má to cenu, dělat takovej kravál? Jenom pomalu. Klid, klid,“ atd. se ozývají od starších a rozváznějších lidí, kteří ji chlácholí. Ti méně trpěliví ji žádají, aby držela jazyk za zuby, a neurvale se ji dotazují, co se jí stalo. Vzdálenější skupina, která neví, oč jde, se příhrne a stupňuje rámus svými otázkami a odpověďmi: „Co se děje? Co vyvedla? Kde je ten chlápek? Nákej fízl si ji zapisuje. Cože! Tamten? Jo, támhleten.

Vobrala toho pána o peníze," atd. Květinářka, rozrušená a uzavřená ve shluku lidí, si proklestí cestu ven k Pánovi a křičí jako smyslů zbavená.

KVĚTINÁŘKA: Pane, pane, ať mě neudá! Vy nemáte pojem, jak bysem na to doplatila. Vemou mi vosvědčení a vyženou na ulici, že vobtěžuju pánové. Zničej –

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM (*vystoupí do popředí, je po její pravici, ostatní se tlačí za ním*): Ale, ale, ale! Kdo vám ubližuje, káčo jedna hloupá? Za koho mě máte?

ČUMIL: Nic se neděje, je to ňákej lepší pán, mrkněte mu na perka. (*Vysvětluje muži se zápisníkem*) Víte, vona vás měla za frňouse.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM (*s náhlým zájmem*): Co je to frňous?

ČUMIL (*neschopen definice*): Jak bych vám to řek – zkrátka, takovej frňous, dalo by se říct. Jak by se to jinač řeklo? Takovej fízl, no.

KVĚTINÁŘKA (*stále hysterická*): Při všeckom, co je mi svatý, ani slovíčkem sem –

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM (*pánovitě, ale v dobrém*): Budte už zticha! Vypadám snad na policajta?

KVĚTINÁŘKA (*zdaleka si není jistá*): Proč ste si teda psal, co sem řekla? Můžu já vědět, že ste si mě psal správně? Koukejte mi vokázat, co ste si vo mně napsal! (*Muž otevře svůj zápisník a drží jí ho rovnou před nosem, ačkoli dav, který se mu tlačí na záda a snaží se mu číst přes ramena, by slabším jedincem otřásl*) Co je to? Todle není pořádný písmo. Todle já nepřečtu.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Ale já ano. (*Čte, a přesně reprodukuje její výslovnost*) „Nemrčte se, paj řiditel, a kupte si vod ch'dý holky kytku.“

KVĚTINÁŘKA (*hrozně nešťastná*): Všecko jen kvůli tomu, že sem mu řekla pane řiditel. Dyť já to nemyslela

ve zlým. (*Pánovi*) Pane, pane, ať von mě neudá pro jedno pitomý slovíčko. Vy přeci –

PÁN: Jaképak udání. To bych si musel stěžovat. (*Muži se zápisníkem*) Pane, jste-li detektiv, nemusíte mě chránit před obtěžováním ze strany mladých žen, dokud vás o to nepožádám. Každý vám dosvědčí, že ta dívka nic neprovedla.

KOLEMSTOJÍCÍ (*demonstrující proti policejnímu donašečství*): Toseví. Co je vám do toho? Hleďte si svýho! Chce dostat přidáno, šplhoun. Von si bude psát, co lidi řeknou! Holka na něj ani nepromluvila. A co kdyby? To jsou věci, dneska se už holka ani před deštěm schovat nemůže, aby ji někdo neurážel, atd., atd.

Soucitnější demonstranti doprovodí květinářku zpět k patě sloupu, kde opět usedne a snaží se ovládnout.

ČUMIL: To není žádnej špicl. Vobyčejnej šantala je to, já ho mám prokouknutýho. Říkám vám, mrkněte mu na perka.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM (*ho zoviálně osloví*): A jakpak se má vaše příbuzenstvo v Selsey?

ČUMIL (*podezřavě*): Vodkaď víte, že mám příbuzenstvo ze Selsey?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Na tom nesejde. Prostě máte. (*Dívce*) Jak jste se octla tak daleko na východ od Lisson Grove? Tam jste se přece narodila?

KVĚTINÁŘKA (*zděšená*): A co je na tom špatnýho, že sem vocamtaď vodtáhla? Prase by tam nebydlelo, a eště sem musela klopit skorém pět šilasů tejdně. (*V slzách*) Buhuhú –

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Bydlete si kde chcete, jenom nevrškejte.

PÁN (*dívce*): Notak, notak, však on na vás nesmí ani sáhnout; můžete si bydlet, kde se vám líbí.

IRONIK (*se vtiskne mezi muže se zápisníkem a pána*): Příkladmo v apartmá s vyhlídkou do Hyde Parku. Taky bych si s váma zahrál na adresy.

KVĚTINÁŘKA (*upadne nad svým košíkem do hluboké melancholie a nešťastně si brumlá pro sebe*): Já sem náhodou slušná holka.

IRONIK (*si jí nevšímá*): Jestlipak uhádnete, vodkaď jsem já?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM (*promptně*): Severovýchodní Londýn, Hoxton.

Všeobecné pochechtávání. Obecný zájem o výkony muže se zápisníkem vzrůstá.

IRONIK (*užasle*): Teda, já se nehádám. To jsem blázen! Vy jste hotovej děd vševěd.

KVĚTINÁŘKA (*stále si hýčká pocit křivdy*): Má von zapotřebí se vo mě votírat?

ČUMIL (*k ní*): Bodejť že nemá. Nenechte si to vod něj líbit. (*Muži se zápisníkem*) Helejte, máte vy zapotřebí vědět věci vo lidech, který se vo vás ani nevotřeli? Kdo vám dal na to právo?

KVĚTINÁŘKA: Ále, ať si radši říká co chce. Jen dyž mě nechá bejt.

ČUMIL: My jsme vám za oušlapek, co? Troufnete si tady na pána!

IRONIK: Správně, jemu řekněte, vodkaď přišel, dyž se chcete dát na věštění.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Cheltenham, Harrow, Cambridge a Indie.

PÁN: Zcela správně.

Hurónský smích. Reakce ve prospěch muže se zápisníkem. Vykřiky jako „Ten se vyzná. Ten mu to dal! Slyšeli jste, jak tomu flancmajorovi řek, vodkaď je,“ atd.

PÁN: Dovolíte mi otázku, pane: živíte se tím u cirkusu?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Taky jsem na to myslel. Třeba to jednou zkusím.

Přestalo pršet, a lidé na okraji davu začínají odpadávat.

KVĚTINÁŘKA (*neschvaluje všeobecnou reakci*): Žádnej lepší pán to nejni, to teda ne, dyž si začíná s chudou holkou.

DCERA (*dojde jí trpělivost, neurvale se protlačí davem a odstrčí pána, který se zdvořile uchýlí na druhou stranu sloupu*): Kde ten pitomej Freddy lítá? Eště chvíli a uženu si tady regma.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM (*k sobě, spěšně si dělá poznámku o její výslovnosti: „regma“*): Earlscourt.

DCERA (*zuřivě*): Pane, ty drzé poznámky si nechte laskavě pro sebe!

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Řekl jsem něco nahlas? To tedy nerad. Prosím za prominutí. Vaše paní matka je bezpochyby z Epsomu.

MATKA (*postoupí mezi dceru a muže se zápisníkem*): To snad není možné! Vyrostla jsem poblíž Epsomu, ve Velkodámském parku.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM (*se náramně baví*): Chacha! Fantastický název! Promiňte. (*Dceři*) Sháníte taxík, vidíte?

DCERA: Neopovažujte se mě oslovovat.

MATKA: Ale Kláro!

Dcera vyjádří své opovržení zlostným pokrčením ramen a vznešeně odtáhne.

MATKA: Byly bychom vám velmi zavázány, vážený pane, kdybyste nám sehnal taxi.

Muž se zápisníkem vytáhne píšťalu.

MATKA: Děkuji vám srdečně. *(Připojí se k dceři)*

Muž se zápisníkem pronikavě zapíská.

IRONIK: Co jsem říkal! Já věděl, že je tajemný!

ČUMIL: To není policejní píšťalka, tu má na psa.

KVĚTINÁŘKA *(se stále zabývá svou křivdou)*: Von mi nemá co kazit reputaci. Já si na své reputaci zakládám jako každá jiná.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Pokud jste si nevšimli, tak před chvílkou přestalo pššet.

ČUMIL: Namouduši! Co to neřeknete dřív? Člověk poslouchá vaše kecy, a jenom s váma utrací čas! *(Odejde směrem ke Strandu)*

IRONIK: Já vám řeknu, vodkaď vy jste přišel. Vy jste utek z cvokauzu. Koukejte se tam vrátit.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM *(přivětivě)*: Do cvokhauzu.

IRONIK *(předstírá obzvlášť výraznou řeč)*: Tak vám dě, učitelскеj. Tě péro, ingouste! *(Dotkne se posměšně klobouku na výraz úcty a odkráčí)*

KVĚTINÁŘKA: Takhle strašit lidi! Co dyby se to stalo jemu?

MATKA: Kláro, už se vyčasilo. Můžeme jít na autobus. Pojd. *(Podkasá si sukni nad kotníky a vydá se směrem ke Strandu)*

DCERA: Ale co bude s taxíkem – *(Její matka už není na dohled)* Bože, to je otrava! *(Vztekle jde za ní)*

Všichni odešli kromě muže se zápisníkem, pána a květinářky, která si vsedě dává do pořádku svůj košík a stále se polohlasem lituje.

KVĚTINÁŘKA: Chudá holka nemá zastání! Život na draka, a ještě ji votravujou a sekýrujou!

PÁN *(se opět obrátí k levici muže se zápisníkem)*: Mohu se zeptat, jak to děláte?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Pouhá fonetika. Věda o řeči. Moje profese, a zároveň můj koníček. Šťastný člověk, kterému koníček vydělává na živobytí! Vy rozpoznáte Ira nebo řekněme Angličana ze severního hrabství podle jeho nářečí. Já dokážu zařadit kohokoliv s přesností šesti mil. V Londýně s přesností dvou mil. Někdy dvou ulic.

KVĚTINÁŘKA: Že se nestydí, poseroutka!

PÁN: A dá se z toho vyžít?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Ale ovšem. Docela pohodlně. Žijeme v době zbohatlíků. Lidi začnou na periférii s ročním příjmem osmdesát liber, a skončí v centru se sto tisíci. Chtějí se periférie zbavit, jenže ona se nezapře; stačí, když otevrou pusy. A já je naučím –

KVĚTINÁŘKA: Ať se stará vo sebe a nechá ubohou holku – MUŽ SE ZÁPISNÍKEM *(vybuchne)*: Ženská, okamžitě s tím ohavným skuhráním přestaňte, nebo si hledejte útočiště na jiné posvátné půdě!

KVĚTINÁŘKA *(se chabě brání)*: Já mám právo tady bejt zrovna jako vy.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Ženská, která vydává tak otravné a ohavné zvuky, nemá právo na nic – ani na život. Pomněte, že jste lidská bytost, v níž sídlí duše a božský dar artikulované mluvy; že vaše mateřtina je

jazykem Shakespeara, Milтона a bible, a nebubblejte tu jako holub na báni!

KVĚTINÁŘKA (*zcela vyvedena z míry, vzhlíží k němu se směsicí úžasu a bázně, aniž se opovádí zdvihnout hlavu*): Áááooóúú!

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM (*vytasí sešit*): Pane na nebi! To je vokál! (*Zapisuje, pak čte ze sešitu; reprodukuje hlásky přesně*) Áááooóúú!

KVĚTINÁŘKA (*pobavena jeho reprodukcí, neudrží se smíchy*): Páni!

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Vezměte například tady toho tvora: mluví jako dlaždič a tak se bude brodit blátem až do smrti. Věřte mi, drahý pane, že za pouhé tři měsíce bych ji mohl na diplomatickém koktejlu vydávat za vévodkyni. Dokonce bych jí moh dohodit místo komorné nebo prodavačky, a na to už musí nějak ovládat jazyk!

KVĚTINÁŘKA: Co to vykládáte?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Ano, ty kedlubnový chráste, ty skvrno na ušlechtilé architektuře těch sloupů zde, ty ztělesněná urážka anglického jazyka – moh bych tě vydávat za královnu ze Sáby! (*Pánovi*) Nevěříte?

PÁN: Ale věřím. Zabývám se výzkumem indických jazyků, takže –

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM (*dychtivě*): Vážně? Neznáte náhodou plukovníka Pickeringa, autora Hovorového sanskrutu?

PÁN: Já jsem plukovník Pickering. A vy račte být?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM: Henry Higgins, autor Higginsovy univerzální abecedy.

PICKERING (*naděšeně*): Přijel jsem za vámi z Indie.

HIGGINS: A já se tam za vámi chystal.

PICKERING: Kde bydlíte?

HIGGINS: Wimpole Street 27A. Stavte se zítra.

PICKERING: Já bydlím v Carltonu. Stavte se teď, povečříme a poklábosíme.

HIGGINS: Jde se.

KVĚTINÁŘKA (*Pickeringovi, když ji mýtí*): Kupte si kytku, hodnej pane. Nemám na činži.

PICKERING: Když já opravdu nemám drobné. Lituji. (*Odchází*)

HIGGINS (*dotčen, že dívka zalhala*): Lhářko prolhaná! Říkala jste, že můžete rozměnit půlkorunu.

KVĚTINÁŘKA (*vyskočí, zoufale*): Vás by teda měli vycpat hřebíkama! (*Mrskne mu košík pod nohy*) Navalte šest pencí a sežerte si celej košík.

Hodiny na kostele bijí půl.

HIGGINS (*vidí v tom hlas boží, který ho napomíná, že farizejsky lakotí na chudé dívce*): Menetekel. (*Smekne obřadně klobouk, pak vhodí hrst mincí do košíku a odchází za Pickeringem*)

KVĚTINÁŘKA (*sebere půlkorunu*): Áóú! (*Sebere několik dvoušilinků*) Ááóú! (*Sebere několik mincí*) Ááááóú! (*Sebere jednu půllibrovku*) Ááááóúúú!

FREDDY (*vyskočí z taxíku*): Konečně jsem ho sehnal. Haló! (*Prodavačce*) Kam se poděly ty dvě dámy, co byly tady?

KVĚTINÁŘKA: Vodklusaly na autobus, dyž přestalo pršet.

FREDDY: A taxíka mě nechají na krku! Krucifix!

KVĚTINÁŘKA (*velkopansky*): Jen klid, mladej! Taxíka si beru domů já. (*Odpluje k vozu. Taxikář dá ruku na záda a drží dvířka zavřená. Květinářka, která naprosto chápe jeho nedůvěru, mu ukáže hrst drobných*) Někejch pár šupů mě nerozhází, Karlíku.

(*Taxikář se zazubí a otevře dveře*) No prosím. Kam s tím košíkem?

TAXIKÁŘ: Dej ho sem. Dvě pence příplatek.

LÍZA: Tůdle. Nechci, aby ho někdo viděl. *(Nacpe košík do taxíku a nastoupí. Pokračuje v konverzaci oknem vozu)*
Ahoj, Ferdo.

FREDDY *(celý bez sebe, smekne)*: Ahoj.

TAXIKÁŘ: Kam to bude?

LÍZA: Baknemskej plác. *(Buckinghamský palác)*

TAXIKÁŘ: Cože?

LÍZA: Ty nevíš, kde to je? V Zeleném parku, tam co bydlí pan král. Ahoj, Ferdo. Nebudu tě zdržovat. Ahoj.

FREDDY: Ahoj. *(Odejde)*

TAXIKÁŘ: Hele? Co bylo s tym Baknemským plácem?
Co ty máš co pohledávat v Baknemským pláci?

LÍZA: Seví, že nic. Ale nechtěla sem, aby to věděl von.
Hod mě domů.

TAXIKÁŘ: A kde to má bejt?

LÍZA: Drury Lane, Andělskej dvůr, na rohu je koňskej
řezník.

TAXIKÁŘ: To už zní líp, holka. *(Odjedou)*

Sledujme taxi až ke vchodu do Andělského dvora, úzkého průchodu mezi dvěma krámy, z nichž jeden je koňský řezník. Taxi zastaví, Líza vystoupí, košík táhne s sebou.

LÍZA: Kolik to dělá?

TAXIKÁŘ *(ukazuje na taxametr)*: Neumíš číst? Šilink.

LÍZA: Šilink za dvě minuty!!

TAXIKÁŘ: Za dvě nebo za deset, to máš fuk.

LÍZA: To je teda pěkná levota!

TAXIKÁŘ: Už jsi někdy jela taxíkem?

LÍZA *(důstojně)*: Miliónkrát, mladíče.

TAXIKÁŘ *(směje se jí)*: Vidiš, holka, jak ti to svědčí. Ten šilink si nech, berunko. Že se necháme poroučet. Měj se! *(Odjede)*

LÍZA *(pokořená)*: Drzoun jeden!

Sebere košík a táhne se s ním uličkou do svého bytu: je to malý pokojík s velmi starými tapetami, které se na vlhkých místech odchlípují. Rozbitou tabulku v okně vyspravil kus papíru. Na zdi je připíchnutý portrét populárního herce a stránka dámské módy, obojí je vytrženo z novin a obojí daleko přesahuje Líziny možnosti. V okně visí ptačí klec, ale její nájemník už dávno zemřel – je to už pouhá památka.

To jsou jediné luxusní předměty – zbytek je očividně dále neredukovatelné minimum základních potřeb: mizerná postel, naložená pokrývkami všeho druhu, jen když mohou zahřát, velká bedna s přehozem, se džbánem a umyvadlem a s malým zrcátkem nad ní, jedna židle a stůl, vyhozené odněkud z předměstské kuchyně, a budík na polici nad nepoužívaným krbem – to vše osvětluje plynová lampa za penci hozenou do automatu. Líza, utahaná, ale příliš vzrušená, než aby si mohla jít lehnout, tu usedne, počítá své nové bohatství a plánuje, jak s ním naloží, dokud dávka plynu nedojde: tu poprvé vychutná, co to je, když může do automatu bez reptání vhodit další penci. Tato rozhazovačná nálada však neutlumí její neodbytný cit pro hospodárnost natolik, aby si neuvědomila, že laciněji i tepleji může snít a sprádat plány v posteli, místo aby vysedávala v zimě. A tak si sundá šátek a sukni, přídá je do sbírky přikrývek, skopne boty a zaleze do postele, aniž se převléká dál.

DĚJSTVÍ DRUHÉ

Druhý den dopoledne v jedenáct hodin. Higginsova laboratoř ve Wimpole Street. Je to místnost v patře s okny do ulice, původně zamýšlená jako salón. Dvoustředlové dveře jsou uprostřed zadní stěny; návštěvník, který jimi vstoupí, najde vpravo od nich dvě vysoké registratury přiražené ke stěnám, takže svírají pravý úhel. V tomto rohu je plochý psací stůl, na něm fonograf, laryngoskop, sada malých varhanních píšťál s měchy, souprava cylindrů pro pyrofon s hořáky napojenými na plynový vývod ve stěně kaučukovou hadičkou, několik různých velkých ladiček, model lidské hlavy v životní velikosti s vyznačenou částí mluvidel v průřezu a krabice se zásobními voskovými válečky do fonografu. Ještě dále na téže straně je v pokoji krb, u něho kbelík na uhlí a na straně nejbližší dveřím pohodlné kožené křeslo. Na krbové římsě hodiny. Mezi krbem a fonografem stojánek na noviny.

Na druhé straně dveří, po levici návštěvníka, je komoda s mělkými zásuvkami, na ní telefon a telefonní seznam. Vedlejší roh a většinu postranní stěny zaujímá veliký klavír s klávesnicí na straně nejdál od dveří a sedačkou pro klavíristu zděli celé klaviatury. Na klavíru je dezertní mísa plná ovoce a cukroví, většinou bonbónů. Prostředek pokoje je volný. Kromě křesla, sedačky u klavíru a dvou židlí u stolku s fonografem je v pokoji ještě jedna zbloudilá židle, která stojí poblíž krbu. Na stěnách jsou rytiny: většinou Piranesiové a mezzotintové portréty. Žádné malby.

Pickering sedí za stolem, odkládá několik lístků a ladičku, které právě používal. U něho stojí Higgins a zasouvá dvě či tři kartotéční zásuvky, které jsou dosud povytaženy. V dopoledním světle se jeví jako robustní, vitální a přitažlivý typ muže asi čtyřicetiletého, na sobě má černý žaket, který mu přidává na důstojnosti, bílý límeček a černou hedvábnou vázanku. Je to typ energického vědce, upřímně, dokonce vášnivě zaujatého vším, co lze studovat jako předmět vědeckého zájmu, který nedbá na sebe ani na jiné lidi, nevyjímaje jejich city. Nebýt jeho stáří a rozměrů, je to vlastně takové velmi nepokojné dítě, které dychtivě a hlučně „poznává svět“, a které je také třeba téměř stejně pozorně hlídat, aby nepřišlo do neštěstí. Když je v dobré náladě, vesele pouští na lidi hrůzu, a když je něco v nepořádku, nedůtklivě řádí; ale je tak dokonale upřímný a vzdálený vši zlobě, že si ho člověk nezprotiví ani v jeho nejméně rozumných chvílích.

HIGGINS (zavírá poslední zásuvku): A to je celý ten krám.
PICKERING: Opravdu úžasné. Stejně mi dobrá polovina unikla.

HIGGINS: Chcete si něco probrat ještě jednou?

PICKERING (vstane a přejde ke krbu, kde se uvelebí zády k ohništi): Děkuju, teď rozhodně ne. Pro dnešní dopoledne toho mám až po krk.

HIGGINS (jde za ním a postaví se vedle něho po jeho levici): To vás tak unavilo poslouchat zvuky?

PICKERING: Unavilo. Je to strašný nápor. Dost jsem si zakládal na tom, že dokážu vyslovit čtyřiadvacet různých samohlásek, ale vašich sto třicet mi vzalo dech. Většinou je vůbec sluchem nerozpoznám.

HIGGINS (se pochechtává, jde ke klavíru a jí cukroví): To chce cvik. Nejdřív žádný rozdíl neslyšíte, ale stačí se zaposlouchat, a najednou zjistíte, že se všechny liší jako á od bé.

HIGGINS: Co je?

PEARCEOVÁ (*váhá, zřejmě si neví rady*): Přišla za vámi nějaká mladá žena, pane Higginse.

HIGGINS: Mladá žena! Copak chce?

PEARCEOVÁ: Říkala, že budete mít z její návštěvy radost, jen co se dovíte, proč přišla. Je to docela obyčejná holka, pane Higginse. Opravdu hrozně obyčejná. Já bych ji poslala pryč, ale povídám si, co když si ji budete chtít namluvit do těch přístrojů. Snad jsem nic neprovedla, ale když k vám, s prominutím, kolikrát chodí takoví divní lidé. Kdybyste náhodou –

HIGGINS: Nic se neděje, paní Pearceová. Výslovnost má zajímavou?

PEARCEOVÁ: Spíš hroznou, pane Higginse, namouduši. Já nevím, jak vás něco takového vůbec může zajímat.

HIGGINS (*Pickeringovi*): Sem s ní. Klidně ji přiveďte, paní Pearceová. (*Jde rychle ke svému pracovnímu stolu a vybere jeden váleček do fonografu*)

PEARCEOVÁ (*jen zpola smířená*): Prosím, pane Higginse. Je to vaše přání. (*Odejde*)

HIGGINS: Jde jako na zavolanou. Aspoň vám ukážu, jak si dělám záznamy. Necháme ji mluvit, já si to nejdřív zaznamenám Bellovou optickou řečí, pak širokou románskou, a nakonec si ji zachytíme na fonograf, takže si ji pak můžete pouštět, jak často budete chtít, a současně sledovat písemný záznam.

PEARCEOVÁ (*se vrací*): Tady je ta mladá žena, pane Higginse.

Květinářka vejde v plné parádě, Na hlavě má klobouk se třemi pštrosími péry: oranžovým, modrým a červeným.

Zástěru má skorem čistou a chatrný kabát trochu vylepšený. Jímavost této žalostné postavičky, její nevinná marnivost a sebejistota zapůsobí na Pickeringa, který se napřímil už v přítomnosti paní Pearceové. Higgins však reaguje zcela jinak: jediný rozdíl, který dělá mezi mužem a ženou, spočívá v tom, že pokud zrovna na ně nepouští hrůzu nebo nevznáší protest k nebesům kvůli nějakému jako pírkou lehkému kříži, který musí nést, lísa se k ženám jako dítě ke své chůvě, když po ní něco chce.

HIGGINS (*ji pozná s neskrývaným zklamáním, a hned z toho dětinsky dělá nesnesitelnou křivdu na své osobě; bryskně*): Ale to je ta holka, co ji mám poznamenanou od včerejška! Ta je k ničemu; ze severozápadního Londýna mám všechny záznamy, které potřebuju. Přece kvůli ní nezničím další váleček. (*Dívce*) Koukejte mazat, já vás nechci.

KVĚTINÁŘKA: Jen si nevytahujte triko. Eště nevíte, proč sem tady. (*Pearceové, která čeká u dveří na další rozkazy*) Řekla ste mu, že sem přifřčela taxíkem?

PEARCEOVÁ: Ale děvče! Snad si nemyslíte, že takový pán se stará, čím jste přijela!

KVĚTINÁŘKA: My sme náká honorace! Ale dávat hodiny, to mu nejní zatěžko, dobře sem ho slyšela. Já se ho vo žádný prezenty neprosím, a dyž mu moje mergle nejsou dost dobrý, můžu jít ke konkurenci.

HIGGINS: Dost dobrý pro co?

KVĚTINÁŘKA: Dost dobrý pro váás! Už vám to došlo, jo? Přišla sem si vyjednat hodiny, abyste věděl. A taky je zacvaknout, aby nebyla mejlka.

HIGGINS (*omráčen*): No ne!!! (*Popadne dech*) Co vám na to mám říct?

KVĚTINÁŘKA: Dybyste byl slušně vychovanej, třeba byste mi nabídnul židli. Přeci mám pro vás kšeft, ne?

HIGGINS: Pickeringu, nabídnem té couře židli – nebo s ní vyrazíme dveře?

KVĚTINÁŘKA (*zdešeně uprchne ke klavíru, kde se otočí, zahnaná do kouta*): Ááááooúúú! (*Ublížené nařiká*) Já si nenechám nadávat do cour, když chci platit jako dáma!

Oba muži na ni z druhého konce místnosti užasle zírají.

PICKERING (*jemně*): A co byste vlastně chtěla, děvče?

KVĚTINÁŘKA: Já bysem chtěla dělat slečnu v květinářství, a ne prodávat na ulici. Ale voni mě nevědí, dokad' nebudu šveholit spisovnějc. Voň řek, že by mě naučil. Tak sem tady, chci mu solit – já se ho vo nic neprosim – a von se mnou zachází jako s handrou.

PEARCEOVÁ: To jste tak hloupá? Vy si myslíte, že si můžete dovolit platit hodiny u pana Higginse?

KVĚTINÁŘKA: Co bych nemohla? Víím, nač takový hodiny přídou, zrovna jako vy, a můžu klopat.

HIGGINS: Kolik?

KVĚTINÁŘKA (*se vrací k němu, triumfálně*): To je řeč! Já tu šila, že přestanete dělat haura, sotva zmerčíte, že byste moh trhnout něco z toho, co ste mi včera večír vysolil. (*Důvěrně*) Že ste měl zakalenej chobot, že jo?

HIGGINS (*kategoricky*): Sedněte si.

KVĚTINÁŘKA: Jo, dyž mi to chcete dát prezentem...

HIGGINS (*zahřmí*): Sednout!

PEARCEOVÁ (*přísně*): Sedněte si, děvče. Koukejte polechnout.

KVĚTINÁŘKA: Ááááooúúú! (*Zůstane stát se smíšenými pocity vzdoru a rozpaků*)

PICKERING (*velmi zdvořile*): Neposadíte se, prosím? (Po-

staví osamělou židli poblíž krbové předložky mezi sebe a Higginse)

KVĚTINÁŘKA (*upejpravě*): Dyž jinak nedáte...

Posadí se. Pickering se vrátí na krbovou předložku.

HIGGINS: Jak se jmenujete?

KVĚTINÁŘKA: Líza Doolittlová.

HIGGINS (*vážně deklamuje*): Bětka a Alžběta, Bětuška, Líza, vyšly si do lesa na ptačí hnízda.

PICKERING: Čtyři tam vajička v hnízdečku byla.

HIGGINS: Vzaly si po jednom, tři ještě zbyla. (*Upřímně se smějí vlastnímu vtipu*)

LÍZA: Co blbnete?

PEARCEOVÁ: Takhle s panem Higginsem nesmíte mluvit.

LÍZA: A proč von teda nemluví rozumně se mnou?

HIGGINS: Vraťme se k obchodním věcem. Kolik mi nabízíte za hodinu?

LÍZA: Já to mám na chlup spočítaný. Jedna moje přítelkyně se učí fráninu, jo – a platí půldruhého šilasů za hodinu vopravdickému Francouzovi. Vy mě máte učit můj rodnej jazyk, tak byste přeci po mně nechtěl toliká jako tamten za fráninu. Dám vám šilas; berte, nebo nechte bejt.

HIGGINS (*přechází po pokoji sem a tam, chrastí v kapse klíči a drobnými*): Víte, Pickeringu, když vezmete jeden šilink ne prostě jako šilink, ale jako procento z jejího příjmu, tak plně odpovídá takovým šedesáti, sedmdesáti librám od milionáře.

PICKERING: Jak to?

HIGGINS: Jen si to spočítejte. Takový milionář si přijde na sto padesát liber denně. Ona vydělá asi tak půlkorunu.

LÍZA (*vznešeně*): Kdo vám řek, že mám jenom –

HIGGINS (*pokračuje*): Nabízí mi za hodinu dvě pětiny svého denního příjmu. Dvě pětiny milionářského denního příjmu jsou asi tak šedesát liber. To je slušné. To je balík peněz! Tolik mi ještě nikdo nenabíd.

LÍZA (*vstane, zděšena*): Šedesát liber! Co to žvaníte? Já vám žádných šedesát liber nenabízela. Kde bysem schrástila –

HIGGINS: Budte zticha.

LÍZA (*pláče*): Já přeci nemám šedesát liber. Áááá –

PEARCEOVÁ: Nebrečte, holka hloupá. A posadte se. Nikdo vám vaše peníze nevezme.

HIGGINS: Někdo ale vezme tebe, a koštětem, jestli nepřestaneš fňukat. Sednout!

LÍZA (*pomalou poslechne*): Ááááóóúú! Děláte, jako byste byl můj táta.

HIGGINS: Jestli se rozhodnu tě učit, budu na tebe horší než dva tátové dohromady. Tumáš. (*Nabídne jí svůj hedvábný kapesník*)

LÍZA: Na co to je?

HIGGINS: Na oči. Na každou partii tvého obličej, která je mokrá. Pamatuji si: tohle je tvůj kapesník, a tohle je tvůj rukáv. Když se chceš stát slečnou prodavačkou, tak si je nepleť.

Dočista popletená Líza na něho bezmocně zírá.

PEARCEOVÁ: Takhle se s ní nedomluvíte, pane Higgin-
si: ona vám nerozumí. Kromě toho jste na omylu: tak ona nesmrká. (*Bere jí kapesník*)

LÍZA (*ho popadne*): Moment! Navalte ten kapesník. Dal ho mně, a ne vám!

PICKERING (*se směje*): To je pravda. Mám dojem, že ten kapesník je třeba pokládat za její majetek, paní Pearceová.

PEARCEOVÁ (*rezignuje*): Patří vám to, pane Higgin-
si.

PICKERING: Higgin-
si, nasadil jste mi brouka do hlavy – s tím diplomatickým koktejlem. Jestli to dokážete, prohlásím vás za největší pedagogickou kapacitu na světě. Vsadím se s vámi o všechny náklady na ten pokus, že to nesvedete. A zaplatím hodiny.

LÍZA: Je, vy jste ale prima! Děkuju, pane ředitel.

HIGGINS (*v pokušení, dívá se na ni*): Pokušení je téměř neodolatelné. Je tak nádherně sprostá – tak šíleně ušňupaná –

LÍZA (*vehementně protestuje*): Ááááóóóóúúú!!! Já nejsem ušňupaná. Náhodou sem si na cestu umyla vobličej i ruce, to je fakt!

PICKERING: Lichotkami jí rozhodně hlavu nepopletete, Higgin-
si.

PEARCEOVÁ (*neklidně*): Jen to nezakřikněte, pane plukovníku. Ono je víc možností, jak děvčeti poplést hlavu, a pan Higgins je na to kadet, i když třeba ani nechce. Pevně doufám, pane plukovníku, že ho v žádných hloupostech podporovat nebudete.

HIGGINS (*bere nápad vážně a rozpaluje se*): Co jiného je život než série hloupých nápadů? Potíž je na ně přijít. Jenom nepromeškat šanci: nenaskytne se každý den. Udělám z té ucourané poběhlice vévodkyni.

LÍZA (*zásadně neuznává toto hodnocení vlastní osoby*): Ááááóóóóúúú!

HIGGINS (*unesen*): Ano, za půl roku – kdepak, za čtvrt, jestli má dobrý sluch a mrštný jazyk – za čtvrt roku ji vezmu kamkoliv a prohlásím ji za kohokoliv. Začneme dneska, teď! hned! Odveďte ji a umyjte, paní Pearceová. Vydrhněte ji rejžákem, když to nepustí jinak. Máte v kuchyni zatopeno?

PEARCEOVÁ (*protestuje*): Mám, ale –

HIGGINS (*bouří dál*): Vysvlečte ji, a všechno, co má na sobě,

spalte. Nové šaty můžete objednat telefonicky. Než přijdou, omotejte ji třeba balicím papírem.

LÍZA: Vy nejste žádnéj džentlas, to teda nejste, dyž mluvíte vo takovejch věcech. Já sem náhodou slušná holka, a takový ptáčky mám prokouknutý.

HIGGINS: Ženská, vaši periferní stydlavost tady nemůžeme potřebovat. Musíte si osvojit chování vévodkyně. Odveďte ji, paní Pearceová. Když se bude cukat, klidně jí nařežte.

LÍZA (*vyskočí a v běhu hledá ochranu střídavě u Pickeringa a paní Pearceové*): Ne!!! Zavolám na vás policajty.

PEARCEOVÁ: Ale kam ji uložím?

HIGGINS: Strčte ji do popelnice.

LÍZA: Ááááooúúú!

PICKERING: Ale Higginsi! Mějte rozum!

PEARCEOVÁ (*rezolutně*): Musíte mít rozum, pane Higginsi, to skutečně musíte. Nemůžete takhle po lidech šlapat.

Higgins, takto napaden, ochladne. Po hurikánu následuje mírný vánek překoapení.

HIGGINS (*s profesionální dokonalou modulací hlasu*): Já že po lidech šlapu! Milá paní Pearceová, milý Pickeringu, nikdy mě ani nenapadlo po někom šlapat. Já pouze navrhuji, abychom té ubohé dívce prokázali laskavost. Musíme jí pomoci, aby byla s to zaujmout v životě nové postavení. Pokud jsem se nevyjádřil dost jasně, bylo to jen z ohledu na její – nebo i váš – jemnocit.

Líza, kterou to uspokojí, se odkrade zpátky k židli.

PEARCEOVÁ (*Pickeringovi*): Tak co, slyšel jste v životě něco takového, pane plukovníku?

PICKERING (*se srdečně směje*): Ne, paní Pearceová, jakživ ne.

HIGGINS (*trpělivě*): O co jde?

PEARCEOVÁ: Jenom o to, pane Higginsi, že nemůžete děvče sebrat jen tak, jako kamínek ze země.

HIGGINS: Proč?

PEARCEOVÁ: Proč! Vždyť vy o ní nic nevíte! Co její rodiče? Třeba je vdaná.

LÍZA: Blbost!

HIGGINS: Vidíte! Jak to ta dívka velmi přiléhavě vyjádřila: Blbost! Vdaná, to tak! Jako byste nevěděla, že žena z její vrstvy vypadá rok po svatbě jako utahaná padesátnice.

LÍZA: Kdo by si mě vzal?

HIGGINS (*náhle se uchýlí k nejsvůdnějšímu šepotavému rejstříku ve svém nejvýmluvnějším slohu*): Přisámbůh, Alžběto, než s vámi skončím, budou ulice posety mrtvolami mužů, kteří se kvůli vám zastřelili.

PEARCEOVÁ: Hlouposti. Takové řeči si musíte odpustit, pane Higginsi.

LÍZA (*vstane a rozhodnuta se narovná*): Já du. Von spad z višně. Přeci se nenechám učit vod nákýho cvoka.

HIGGINS (*raněn na nejcitlivějším místě, že odolala jeho výmluvnosti*): Tak vy takhle? Já jsem tedy blázen, co? Dobře. Paní Pearceová, žádné nové šaty ji objednat nemusíte. Vyhodte ji.

LÍZA (*fňuká*): Neee! Nešahejte na mě!

PEARCEOVÁ: Aspoň vidíte, jak se drzost nevyplácí. (*Ukazuje*) Prosím, tamhle je východ.

LÍZA (*téměř v slzách*): Já se vo žádnéj hadry neprosila.

Stejně bysem si je nevzala. (*Zahodí kapesník*) Můžu si je koupit sama.

HIGGINS (*pohotově zachrání kapesník a zadrží ji na váhavé cestě ke dveřím*): Jste nevděčná, zlobivá holka. To mám za to, že jsem vás chtěl vytáhnout z kanálu, vyparádit a udělat z vás dámu.

PEARCEOVÁ: Už je toho dost, pane Higginsi. Vy zlobíte, ne ona. Jděte hezky domů k rodičům, děvenko, a řekněte jim, ať na vás dají lepší pozor.

LÍZA: Já žádný rodičové nemám. Řekli mi, že sem dost velká, abych se živila sama, a vyrazili mě.

PEARCEOVÁ: Kde máte maminku?

LÍZA: Žádnou nemám. Ta, co mě vyrazila, byla moje šestá macecha. Ale já se vobešla bez nich. Já sem náhodou slušná holka.

HIGGINS: No prosím, tak nač ten kravál? Holka nikomu nepatří – nikdo o ni nestojí, jenom já. (*Jde k paní Pearceové a lízá se k ní*) Můžete ji třeba adoptovat, paní Pearceová; s dcerou byste si jistě užila hodně legrace. A přestaňte dělat kravál. Vemte ji dolů, a –

PEARCEOVÁ: Ale co z ní bude? Budete jí něco platit? Mějte rozum, pane Higginsi.

HIGGINS: Ale plaťte jí co chcete. Zaneste to do výdajů na domácnost. (*Netrpělivě*) Proboha, co by dělala s penězi? Najíst dostane a šaty taky. Peníze by mohla jedině propít.

LÍZA (*se obrátí k němu*): Vy ste ale grobián! Že vám jazyk neupadne: jakživa jsem se kořalky netkla. (*Pickeringovi*) Pane řiditel, vy ste slušnej pán, ať se mnou takle nemluví!

PICKERING (*dobromyslně Higginsse napomíná*): Nenapadlo vás, Higginsi, že to děvče má nějaké city?

HIGGINS (*si ji kriticky prohlíží*): Ani bych neřek. Rozhod-

ně si s nimi nemusíme lámat hlavu. (*Vesele*) Vidíte, Lízo?

LÍZA: Mám svý city jako každěj jinej.

HIGGINS (*Pickeringovi*): Vidíte ten problém?

PICKERING: Cože? Jaký problém?

HIGGINS: Naučit ji mluvit správně gramaticky. Copak výslovnost, to je maličkost.

LÍZA: Já nechci mluvit gramaticky. Já chci mluvit jako slečna v květinářství.

PEARCEOVÁ: Mohl byste se držet věci, pane Higginsi? Ráda bych věděla, za jakých podmínek tady to děvče zůstane. Bude dostávat mzdu? A co potom, až skončíte s výukou? Musíte se dívat trochu dopředu.

HIGGINS (*nervózně*): Co z ní bude, když ji nechám v kanále? To mi laskavě řekněte, paní Pearceová.

PEARCEOVÁ: To je její věc, a ne vaše, pane Higginsi.

HIGGINS: Dobrá, až s ní skončím, můžeme ji hodit zpátky do kanálu, a pak to zase bude její věc. Takže je všecko v pořádku.

LÍZA: Teda vy nemáte žádný srce, vám na nikom nezáleží, akorát na vás. (*Vstane a rezolutně se chopí slova*) Tak! Už toho mám plný zuby! Vodcházím. (*Jde ke dveřím*) Teda, že se nestydíte!

HIGGINS (*sebere z klavíru čokoládový bonbón; oči se mu najednou začnou rozpustile blýskat*): Vezměte si bonbón, Lízo.

LÍZA (*se zastaví, v pokušení*): Víím já, co je v něm? Slyšela jsem, že páni, jako ste vy, takhle vomámili nejednu. holku!

Higgins vytáhne kapesní nůž, rozpůlí bonbón, polovičku si dá do úst a polkne, druhou polovičku nabídne jí.

HIGGINS: Důkaz dobré vůle, Lízo. Já půl, vy půl. (*Líza otevře ústa, aby mu odsekla; Higgins jí do nich vstrčí půl bonbónu*) Budete jich mít denně plné krabice, bedny bonbónů. K snídani, k večeri. Tak co?

LÍZA (*kteřá konečně bonbón zlikvidovala, když se předtím málem udávila*): Já bysem ho nepolkla, ale dyž se nesluší ho vyplivnout.

HIGGINS: Poslouchejte, Lízo. Říkala jste tuším, že jste přijela taxikem.

LÍZA A co má bejt? Já si můžu vzít taxíka jako každý.

HIGGINS: To můžete, Lízo, a napříště kolikrát budete chtít. Budete si jezdit po městě sem a tam a kolem dokola každý den. Dovedete si to představit, Lízo?

PEARCEOVÁ: Pane Higginsi, vy to děvče pokoušíte. To se nesluší. Měla by myslet na budoucnost.

HIGGINS: V jejím věku? Hlouposti! Na budoucnost máme myslet, až nás už žádná budoucnost nečeká. Kdepak, Lízo – dělejte to jako tady ta paní: myslíte na budoucnost jiných lidí, ale nikdy ne na svou vlastní. Myslete na bonbóny, na taxíky, na zlato a brilianty.

LÍZA: Ne. Já vo žádný zlato ani brilianty nestojím. Já sem náhodou slušná holka. (*Opět si sedne a snaží se tvářit důstojně*)

HIGGINS: A slušná zůstanete, Lízo, pod dohledem paní Pearceové. A jednou si vezmete důstojníka královské gardy, s náramným knírem; bude to syn markýze, který ho kvůli vám vydědí, ale až uhlídá vaši spanilost a dobrotu, změkne, a –

PICKERING: Promiňte, Higginsi, ale musím vám skočit do řeči. Paní Pearceová má naprostou pravdu. Když se má to děvče na půl roku svěřit do vašich rukou k pedagogickému pokusu, musí mít zcela jasnou představu o tom, co dělá.

HIGGINS: Kde by ji sebrala? Ta nemá představu o ničem.

A co my? Máme my snad představu o tom, co děláme? A kdybychom ji měli, dělali bychom to?

PICKERING: Chytré, Higginsi, ale není to k věci. (*Líze*) Slečno Doolittlová –

LÍZA (*vyvedena z míry*): Ááóú!

HIGGINS: Prosím. Víc z ní nedostanete. Ááóú! Jaképak vysvětlování. Jako voják byste to měl vědět. Ta potřebuje jenom plnit rozkazy. Lízo – budete tu příští půlrok bydlet a budete se učit mluvit jako slečna v květinářství. Když budete hodná a poslechnete, co se vám řekne, budete spát v pořádné ložnici, jídla a peněz na bonbóny a na taxíky budete mít habaděj. Když budete zlobivá a líná, budete spát se šváby v komoře a paní Pearceová vás vyplatí koštětem. Až uplyne půl roku, pojedete krásně nastrojená kočárem do Buckinghamského paláce. Jestli král zjistí, že nejste žádná dáma, sebere vás policie, odveze do Toweru, a tam vám useknou hlavu na výstrahu jiným troufalým květinářkám. Když vás nikdo neprokoukne, dostanete dárek ve výši sedmi šilinků a šesti pencí jako počinek do života slečny prodavačky. Jestli tuhle nabídku odmítnete, jste ta nejnevděčnější a nejzkaženější holka pod sluncem, a andělé nad vámi zalomí rukama. (*Pickeringovi*) Spokojen, Pickeringu? (*Paní Pearceové*) Moh jsem to snad vyložit prostěji a věcněji, paní Pearceová?

PEARCEOVÁ (*trpělivě*): Snad bude lepší, když si s ní hezky popovídám o samotě. Já nevím, jestli si ji mohu vzít na starost a jestli vůbec mohu s tím plánem souhlasit. Samozřejmě vím, že jí nechcete ublížit, ale jak vás jednou popadne, čemu vy říkáte zájem o lidskou výslovnost, ani si nevzdychnete, jaké

důsledky by to pro ty lidi nebo pro vás mohlo mít. Pojdte se mnou, Lízo.

HIGGINS: V pořádku. Děkuji vám, paní Pearceová. Šup s ní do koupelny.

LÍZA (*váhavě a ostražitě vstane*): Strašit lidi, to teda umíte. Ale dyž se mi nebude chtít, tak mě tady nikdo neudrží. A řezat mě taky nikdo nebude. Nikoho sem se neprosila, aby mě vozil do Baknemského pláce. S policajtama sem jaktěživo náhodou nic neměla. Já sem slušná holka.

PEARCEOVÁ: Žádné odmlouvání, děvče. Vy pánovi nerozumíte. Pojdte se mnou. (*Jde napřed ke dveřím, otevře je a čeká na Lízu*)

LÍZA (*na odchodu*): Já náhodou vím, co mluvím. Já k žádnému králi nepudu, i dybysem měla vo hlavu přijít! Vědět, do čeho to lezu, tak bysem sem nešla. Dycky sem byla slušná holka, nikdá sem vo něj slovíčkem nezavadila, a nic sem mu nezůstala dlužná, a je mi to putna, a rajtovat na mně taky nikdo nebude, a já mám svý city jako každej –

Paní Pearceová zavře dveře, takže Lízin nářek není už slyšet.

Paní Pearceová odvádí Lízu nahoru do druhého patra – k jejímu velkému překvapení, protože počítala, že půjdou dolů do prádelny. Tam paní Pearceová otevře dveře a uvede ji do hostinského pokoje.

PEARCEOVÁ: Musím vás uložit tady. Tohle bude váš pokoj.

LÍZA: Jé, tady já bysem neusnula, mlospaní. To je pro

našince moc nóbl. A měla bysem strach na něco šáhnout. Dyk já eště žádná vévodkyně nejsem.

PEARCEOVÁ: Nejdřív musíte být tak čistá jako ten pokoj, pak se ho nebudete bát. A neříkejte mi milostpaní, ale paní Pearceová. (*Otevře dokořán dveře do přilehlé komory adaptované na koupelnu*)

LÍZA: Jů! Co to je? Tady jako perete? To je ale divnej kotel.

PEARCEOVÁ: To není žádný kotel. To je vana, Lízo, tady se koupeme, a já v ní teď vykoupu vás.

LÍZA: To mám do toho vlízt a celá se namokřit?! Tůdle! Znala jsem jednu, kerá se koupala každou sobotu večír, a měla z toho smrt.

PEARCEOVÁ: Pan Higgins má svou koupelnu dole, a koupe se každé ráno. Ve studené vodě.

LÍZA: Uf! Ten chlap musí bejt ze železa.

PEARCEOVÁ: Když se máte s ním a s panem plukovníkem stýkat a učit se, budete se muset koupat taky. Jinak byste jim nevoněla. Ale můžete si pustit vodu teplou, jak budete chtít. Tady jsou dva kohoutky, na horkou a na studenou.

LÍZA (*pláče*): To já nedokážu. To já nemůžu. Dyk je to proti přírodě, eště mi to zabije. Dyk já sem se jakživo nekoupala, teda pořádně, podle vašeho.

PEARCEOVÁ: Copak nechcete být čistá a voňavá jako dáma? Přece nemůžete být slušné děvče vevnitř, když jste špindíra navenek.

LÍZA: Buhů!

PEARCEOVÁ: Přestaňte brečet, jděte do pokoje a všechno ze sebe svlékněte. Pak si natáhněte tohle (*sundá z háčku župan a podává jí ho*) a vraťte se ke mně. Já vám zatím napustím vanu.

LÍZA (*v slzách*): Já nemůžu. Ne a ne. Nejsem na to zvyklá. Jakživo jsem si všeccky šaty nesvlíkla. To se nepatří! To se nesluší!

PEARCEOVÁ: Co to povídáš, děvče. Přece se svlékáš každý večer, když si jdeš lehnout.

LÍZA (*užasne*): Co? Proč? Dyk bych z toho měla smrt.

Sukni si svlíknu, toseví.

PEARCEOVÁ: Snad nespíš v prádle, co nosíš přes den?

LÍZA: A v čom mám spát?

PEARCEOVÁ: Dokud budeš bydlet tady, víckrát se to už nestane. Opatřím ti noční košili.

LÍZA: To se mám převlíkat do studenýho a celou noc se klepat zimou? Vy mě chcete voddělat!

PEARCEOVÁ: Chci udělat z ucourané špindíry čistou slušnou dívku, která může v pánské společnosti vyse-
dávat v pracovně. Tak co, poslechneš a uděláš, co ti říkám, nebo tě mám vyhodit a poslat zpátky k tvému košíku?

LÍZA: Dyk vy nevíte, jak já nemůžu zimu vystát!

PEARCEOVÁ: Tady ti v posteli zima nebude. Dám ti do ni zahřívací láhev. (*Strká ji do pokoje*) Běž se svléknout, běž.

LÍZA: Dybysem věděla, co je to za hrůzu, bejt čistá, tak bysem sem nelezla. Já nevěděla, jak mi je dobře. Já –

Paní Pearceová ji vystrčí ze dveří, ale nechá je pootevřené, když se zajatec dal na útěk.

Paní Pearceová si navlékne bílé gumové rukavice, napustí vanu horkou a studenou vodou a o výsledku se přesevěďčí koupelovým teploměrem. Provoní lázeň hrstí koupelové soli a přidá hrstku hořčičných semínek. Pak vezme hrozitánsky dlouhý kartáč a bohatě ho namydí parfémovaným mýdlem.

Líza se vrací: nemá na sobě nic než koupací plášť, přitažený těsně kolem těla – žalostná postavička, zničená hrůzou.

PEARCEOVÁ: Tak pojď. Sundej si to.

LÍZA: Nemůžu, paní Pearceová. Fakt ne. Jakživo sem to neudělala.

PEARCEOVÁ: Hlouposti. Stoupni si do vody a řekni, jestli je dost teplá.

LÍZA: Aú! Aú! Dyk je vařící!

PEARCEOVÁ (*obratně z ní strhne župan a povalí Lízu na záda*): Však ona ti neublíží.

Pustí se s kartáčem do díla. Líza ječí, jako když ji na nože bere.

Zatím si plukovník vyjasňuje s Higginsem, jak to bude s Lízou. Pickering přešel od krbu k židli a usedl na ni obkročmo, ruce na opěradle. Pouští se do křížového výslechu.

PICKERING: Dovolte mi přímou otázku, Higgins. Jste charakterní muž ve styku s ženami?

HIGGINS (*nevrlé*): Znáte nějakého charakterního muže ve styku se ženami?

PICKERING: Jistě, celou řadu.

HIGGINS (*zarputile; opře se rukama o klavír a s zuchnutím na něj vysedne*): Vidíte, a já ne. Já jsem zjistil, že jakmile si pustím nějakou ženskou k tělu, začne žárlit, podezírat, vnucovat se a šíleně otravovat. Zjistil jsem, že jakmile se já spustím s nějakou ženskou, je ze mne sobec a tyran. Ženské všecko obrátí vzhůru nohama. Jak si je pustíte do života, zjistíte, že ženská táhne čehý, a vy hot.

PICKERING: Například kam?

HIGGINS (*nepokojně seskočí s klavíru*): Pánbuví kam! Ženská si chce asi žít svůj život, mužský taky svůj, a jeden se druhého snaží svést z cesty. On má namířeno na sever, ona na jih, a nakonec to dopadne tak, že oba musí na východ, ačkoli nemohou východní vítr ani vystát. (*Posadí se na sedačku u klavíru*) Tady mě máte, jsem zapřísáhlý starý mládenec, a sotva se už změním.

PICKERING (*přejde k němu a vážně nad ním stane*): Podívejte, Higginsi, vy dobře víte, jak to myslím. Když už si mám přisadit, budu se cítit za tu dívku zodpovědný. Doufám, že se jejího postavení nezneužije.

HIGGINS: Prosím vás! Takový subjekt! Zaručuji vám její nedotknutelnost. (*Vstane, aby podal vysvětlení*) Chápejte, bude to moje žačka, a učit můžete, jen když jsou žáci nedotknutelní. Učil jsem mluvit anglicky spoustu amerických milionářek: a to jsou nejprůběžnější ženy na světě. Jsem zocelen. Jako by byly ze dřeva. Jako bych já byl ze dřeva. To je –

Paní Pearceová otevře dveře. V ruce drží Lízín klobouk. Pickering se vrátí ke krbu a usedne do křesla,

HIGGINS (*zvědavě*): Tak co, paní Pearceová, všechno v pořádku?

PEARCEOVÁ (*u dveří*): Kdybyste dovolil na slovíčko, pane Higginsi.

HIGGINS: Ale jistě. Pojdte dál. (*Pearceová postoupí dopředu.*) Ten klobouk nepalte, paní Pearceová. Nechám si ho na památku. (*Vezme klobouk*)

PEARCEOVÁ: Prosím vás, pane Higginsi, opatrně s ním. Musela jsem jí slíbit, že ho nespálím, ale aspoň bych ho měla dát na chvíli do trouby.

HIGGINS (*ho rychle odloží na klavír*): Aha, děkuji. Tak copak máte na srdci?

PICKERING: Nepřekážím?

PEARCEOVÁ: Vůbec ne, pane plukovníku. Pane Higginsi, prosím vás, dávejte si před tím děvčetem pozor na jazyk.

HIGGINS (*upjatě*): Jistě. Vždycky si dávám pozor na jazyk. Proč mi to říkáte?

PEARCEOVÁ (*nezviklána*): Mýlíte se, pane Higginsi. Když si něco někam založíte nebo když vám dochází trpělivost, nedáváte si vůbec pozor. Když to uděláte přede mnou, nevádí: já si už zvykla. Ale před tím děvčetem opravdu klít nesmíte.

HIGGINS (*pohoršeně*): Já že kleju? (*Co nejdůrazněji*) Já nikdy nekleju! Mně se to hnusí! Co tím ksakru chcete říct?

PEARCEOVÁ (*bezbarvě*): Právě to. Klejete trochu přespříliš. Vaše sakrování a zatracování mi nevádí, ani vaše proboha, uboha a zaboha –

HIGGINS: Paní Pearceová, takové výroky z vašich úst. Pamatujte se!

PEARCEOVÁ (*se nedá odradit*): – ale jeden výraz byste si laskavě měl odpustit. Ta dívka ho sama použila, když jsem odmítla dát její věci do prádla. Ten výraz začíná velmi podobně. Ona za to nemůže: zná ho odmalička. Ale z vašich úst ho slyšet nesmí.

HIGGINS (*vznešeně*): Nemohu si vyčítat, že bych takový výraz někdy přenesl přes rty, paní Pearceová. (*Pearceová na něj upřeně hledí. Higgins dodá, zakrýváje špatné svědomí nonšalantním výrazem*) Leda ve chvíli krajního a spravedlivého rozhořčení.

PEARCEOVÁ: Jenom dnes dopoledne jste s ním spojil průvan a dopravní problémy, pane Higginsi.

HIGGINS: Ach tak! To je ovšem pouhá aliterace, paní Pearceová, přirozená u básníka.

PEARCEOVÁ: Říkejte si tomu jak chcete, pane Higgins, ale hlavně ho před tím děvčetem neopakujte.

HIGGINS: Dobře, dobře. Je to všecko?

PEARCEOVÁ: Není prosím. Budeme muset úzkostlivě dbát i na osobní hygienu té dívky.

HIGGINS: Rozhodně. Zcela správně. To je velice důležité.

PEARCEOVÁ: Mám tím na mysli, aby dbala o svůj zevnějšek a nenechávala po sobě válet věci.

HIGGINS (*jde k ní, slavnostně*): Přesně tak. Sám jsem vás chtěl na to upozornit. (*Přejde k Pickeringovi, který se ohromně baví*) Na maličkostech nejvíc záleží, Pickeringu. Šetrnost začíná u drobných. Totéž platí o osobních návycích. (*Zakotví u předložky před krbem, s výrazem naprosté nezranitelnosti*)

PEARCEOVÁ: Ano, pane Higgins. Mohu vás tedy požádat, abyste nechodil ke snídani v županu a abyste ho v žádném případě nepoužíval místo ubrousku, jako dosud? A kdybyste laskavě nejedl všecko z jedineho talíře a neodkládal použitý příbor rovnou na čistý ubrus, dával byste té dívce lepší příklad. Vzpomeňte si, jak jste se minulý týden málem udusil rybí kostí v marmeládě.

HIGGINS (*poražen u krbu couvá ke klavíru*): Možná že sem tam něco podobného v roztržitosti provedu, ale rozhodně to nemám ve zvyku. (*Vztekle*) Mimo chodem, můj župan šíleně smrdí benzínem!

PEARCEOVÁ: To jistě, pane Higgins. Ale když si budete otírat prsty –

HIGGINS (*řve*): Dobře, dobře, příště si je otru o vlasy!

PEARCEOVÁ: Snad jste se neurazil, pane Higgins.

HIGGINS (*přistížen, že je schopen nepřístojné citové reakce, zděšeně*): Ale ne, co vás napadá! Máte plnou pravdu, paní Pearceová – dám si před tím děvčetem obzvláštní pozor. Je to všecko?

PEARCEOVÁ: Není, pane Higgins. Mohla by si vzít nějaké ty japonské šaty, co jste přivezl z ciziny? Já jí opravdu nemohu zase navléct její staré věci.

HIGGINS: Ale jistě. Já dám na vás. Je to už všecko?

PEARCEOVÁ: Ano, pane Higgins, všecko. (*Odejde*)

HIGGINS: Víte, Pickeringu, ta ženská má o mně zcela kuriózní představu. Já jsem takový nesmělý, plachý člověk. Nikdy jsem se necítil skutečně dospělý a suverénní jako jiní. A ona je přesto skálopevně přesvědčena, že jsem panovačný despota a diktátor. To je mi záhadou.

Paní Pearceová se vrací.

PEARCEOVÁ: Promiňte, pane Higgins, ale už začínají maléry. Dole čeká popelář jménem Alfréd Doolittle a chce s vámi mluvit. Že prý tu máte jeho dceru.

PICKERING (*vstane*): Chm! To jsou mi věci! (*Vrátí se ke krbu*)

HIGGINS (*promptně*): Pošlete toho vyděrače nahoru.

PEARCEOVÁ: Jak si přejete, pane Higgins.

PICKERING: Třeba to není vyděrač.

HIGGINS: Blbost. To se ví, že je.

PICKERING: Ať je nebo ne, potíže nám asi dělat bude.

HIGGINS (*optimisticky*): Ale ne, ani bych neřekl. Potíže může mít leda on se mnou, ne já s ním. A určitě bude mít zajímavé řeči.

PICKERING: O té dívce?

HIGGINS: Ne, mám na mysli jeho žargon.

PICKERING: Ach!

PEARCEOVÁ (*u dveří*): Doolittle, pane Higgins. (*Vpustí Doolittla a odejde*)

Alfréd Doolittle je postarší, ale statný popelář, oblečený v pracovním oděvu své profese, včetně čepice s okrajem vzadu, který mu kryje krk a ramena. Má výrazné a dosti zajímavé rysy ve tváři a zdá se, že neví, co je to strach ani svědomí. Jeho hlas je obdivuhodně výrazný; důsledek zvyku dávat volný průchod citům. Nyní nasadí výraz uražené ctnosti a přísného odhodlání.

DOOLITTLE (u dveří; neví, kdo z obou pánů je jeho člověk):
Profesor Higgins?

HIGGINS: To jsem já. Dobrý den. Posadte se.

DOOLITTLE: Dobře, šéfe. (Důstojně usedne) Přicházím v náramně důležitý záležitosti, šéfe.

HIGGINS (Pickeringovi): Vyrostl v Hounslow. Matka bude zřejmě z Walesu. (Doolittle otevře ušasle pusou dokořán. Higgins pokračuje) Copak chcete, Doolittle?

DOOLITTLE (hrozivě): Svou céru, dyž to chcete vědít. Jasný?

HIGGINS: Zcela. Jste její otec, vidíte? Nenapadlo vás, že by ji chtěl ještě někdo jiný, vidíte? Rád slyším, že je ve vás ještě trochu citu pro rodinu. Dcera je nahore. Okamžitě si ji odveďte.

DOOLITTLE (vstane, strašlivě vyveden z konceptu): Co?!

HIGGINS: Jen si ji odveďte. Snad si nemyslíte, že vám ji budu vydržovat?

DOOLITTLE (protestuje): Nonono, jenom pomalu, šéfe. Je to rozumný? Je to správný, takhle si s člověkem zahrávat? Holka patří mně. A máte ji vy. Jak já k tomu přidu? (Opět se posadí)

HIGGINS: Vaše dcera měla tu smělost navštívit mě v mém domě a požádat mě, jestli bych ji nenaučil pořádně mluvit, aby dostala místo v květinářství. Tento pán a moje hospodyně byli po celou tu dobu přítomni.

(Nahání mu hrůzu) Jak se opovažujete přijít a pokoušet se mě vydírat? Vy jste ji sem poslal!

DOOLITTLE (vehementně): To ne, šéfe.

HIGGINS: Ale poslal! Jinak byste nevěděl, že je tady.

DOOLITTLE: Nechtejte čoveka za slovo, šéfe.

HIGGINS: Vás chytne policie – a za podvod. To je úskok se záměrem získat peníze vyhrožováním. Zavolám policii. (Rezolutně jde k telefonu a rozevře seznam)

DOOLITTLE: Řek jsem vám snad vo mizernej měďák?

Tady pán at mi dosvěčí: byla snad řeč vo penězích?

HIGGINS (odhodí seznam a odpochoduje k Doolittlovi; má na něj chyták): Proč jste tedy přišel?

DOOLITTLE (sladce): Proč asi? Trošku lidskosti, šéfe.

HIGGINS (odzbrojen): Alfréde, navedl jste ji?

DOOLITTLE: Chraň pámbu, šéfe, nikdy. Jako je pámbu nade mnou. Poslední dva měsíce jsem holku ani vočkem nezahlid.

HIGGINS: Jak ale víte, že je tady?

DOOLITTLE („jako by v hrdle studánku měl“): Všecko vám řeknu, šéfe, jen dyž mě pustíte ke slovu. Jsem připravenej vám to říct. Jsem vochotnej vám to říct. Jsem žádostivej vám to říct.

HIGGINS: Pickeringu, ten chlap má přirozený řečnický talent. Všimněte si rytmu jeho přírodního básnění: „Jsem připravenej vám to říct. Jsem vochotnej vám to říct. Jsem žádostivej vám to říct.“ Hotová sentimentální rétorika! To dělá ta jeho velšská krev. Odtud taky jeho prolhanost a nepoctivost.

PICKERING: Higgins, prosím vás – já taky pocházím z Walesu. (Doolittlovi) Jak víte, že to děvče je tady, když jste ji sem neposlal?

DOOLITTLE: To máte tak, šéfe. Holka vzala do taxíku jednoho kluka, aby ho jako povozila: syna její domácí.

Von tu vočumoval, aby ho zase svezla zpátky. No a vona dyž se dověděla, že se sem může nakvartýrovat, poslala ho pro věci. Já kluka potkal u nás v Soho na rohu Endellovy ulice.

HIGGINS: V hospodě, co?

DOOLITTLE: V chudinským klubu, šéfe – je na tom něco špatného?

PICKERING: Nechte ho domluvit, Higgins.

DOOLITTLE: Kluk mi řek, co se děje. A já se vás ptám, co jsem si měl myslet? Jaká byla moje svatá rodičovská povinnost? Povídám klukovi: „Přines ty věci mně,“ povídám –

PICKERING: Proč jste pro ně nešel sám?

DOOLITTLE: Bába domácí by mi je nesvěřila, šéfe. Vona už je taková, co vám mám líčit. I tomu klukovi mizernému jsem musel strčit jednu penci, než mi je svěřil. Tak jsem ty věci přines sám, abysem se vám zavděčil. To je celý.

HIGGINS: Co je to za věci?

DOOLITTLE: Hudební instrument, šéfe. Pár vobrázků, nějaký cingrlátka a klec na ptáka. Šaty že prej nepotřebuje. Co jsem si měl vo tom myslet, šéfe? Ptám se vás jako rodič – co jsem si měl myslet?

HIGGINS: Takže vy jste ji přišel zachránit před záhubou hroznější než smrt, co?

DOOLITTLE (s úlevou, že byl tak dobře pochopen; oceňuje to): Přesně, šéfe. To je vono.

PICKERING: Ale proč jste jí přinesl věci, když jste si ji chtěl odvést?

DOOLITTLE: Řek jsem, že ji chci vodvíst? Řek jsem něco?

HIGGINS (rozhodně): Ale odvedete si ji, a tryskem. (Přejde ke krbu a zazvoní)

DOOLITTLE (vstává): To ne, šéfe, to neříkejte. Já přeci

nebudu bránit svý cíři ve štěstí. Tady se před ní votvívá zárná budoucnost, jak se říká, a –

Paní Pearceová otevře dveře a očekává rozkazy.

HIGGINS: Paní Pearceová, tohle je Lízín otec. Přišel si pro ni, tak mu ji dejte. (Vrátí se ke klavíru s výrazem, že tím celá záležitost pro něho končí)

DOOLITTLE: To bude nějaký nedorozumění. Helejte –

PEARCEOVÁ: Vždyť si ji ani nemůže odvést, pane Higgins: copak to jde? Řekl jste mi, abych její šaty spálila.

DOOLITTLE: No prosím. Přeci holku nepotáhnu po městě nahatou jako vopici, no ne? To po mně nemůžete chtít.

HIGGINS: Ale vy jste chtěl, abych vám dal vaši dceru. Tak si ji vezte. Když nemá co na sebe, jděte a kupte jí šaty.

DOOLITTLE (zoufale): A kde jsou ty, co v nich přišla? Spálil jsem je já, nebo tady vaše panička?

PEARCEOVÁ: Já jsem tady hospodyně, když dovolíte. A nové šaty jsem už pro vaši dceru objednala. Až je přinesou, můžete si ji odvést. Zatím počkáte v kuchyni. Tudy prosím.

Značně ustaraný Doolittle ji doprovází ke dveřím; zaváhá a konečně se důvěrně obrátí k Higginsovi.

DOOLITTLE: Poslyšte, šéfe. My dva jsme přeci chlapi světa znalí, ne?

HIGGINS: Světa znalí, říkáte! Snad abyste radši šla, paní Pearceová.

PEARCEOVÁ: Taky si myslím, pane Higgins. (Důstojně odejde)

PICKERING: Máte slovo, pane Doolittle.

DOOLITTLE (*Pickeringovi*): Já vám děkuju, šéfe. (*Higginsovi, který se uchýlil na sedačku ke klavíru, trochu vyveden z míry blízkostí svého návštěvníka, neboť Doolittle si sebou nese profesionální oblak prachu*) Věc se má tak, šéfe. Vy jste mi venkoncem sympatickej, a dyž tu holku chcete, nepotáhnu ji mermomocí domů, ledaže bysme se my dva nedokázali nějak dohodnout. Jako mladá ženská je to docela pohledná holka. Jako céra se živit nevyplatí – to vám říkám na rovinu. Já si jen žádám svoje volecký práva, a vy byste přeci byl ten poslední, kerej by mi ji chtěl jen tak vyfouknout; poněvadž, jak vás tak šacuju, vy jste rovnej chlap, šéfe. No co je pro vás jedna pětilibrovka? A co je pro mě Líza? (*Vrátí se ke své židli a posadí se s výrazem sfingy*)

PICKERING: Snad byste měl vědět, Doolittle, že pan Higgins má zcela počestné úmysly.

DOOLITTLE: Samo sebou, šéfe. Dybysem si to nemyslel, řek jsem mu rovnou vo padesátku.

HIGGINS (*pobouřen*): Mám tomu rozumět, že byste vlastní dceru prodal za padesát liber?

DOOLITTLE: Zásadně ne, ale abysem vyhověl takovému pánovi, to bysem udělal moc, to zas jo.

PICKERING: Člověče, máte vy nějakou morálku?

DOOLITTLE (*poklidně*): Tu já si nemůžu dovolit, šéfe. Vy byste taky nemoh, třít bídu jako já. Nic špatnýho tím nemyslím, to zas ne. Ale dyž má něco trhnout Líza, proč by nemohlo kápnout taky mně?

HIGGINS (*na rozpacích*): Já vám nevím, co dělat, Pickeringu. Z mravního hlediska je zcela nesporné, že dát tomu chlapovi šesták je vyložený zločin. A přece v jeho nároku cítím jakousi elementární spravedlnost.

DOOLITTLE: To je vono, šéfe. Něco jako volecký srce.

PICKERING: Ten pocit chápu, ale není přece správné –
DOOLITTLE: To neříkejte, šéfe. Tak se na to nesmíte koukat. Co já jsem, páni šéfové? Ptám se vás, co já jsem? Já jsem asociální živel, jo. Představte si, co to pro čoveka značí. To značí, že se celej život přičí měšťácký morálce. Dyž se něco děje, a já si z toho koukám něco urvat, slyším pořád to samý: „Ty seš asociál, tak nic nedostaneš.“ Jenže moje potřeba je zrovna tak velká jako potřeba tý nejsociálnější vdovy, kerá v jednom tejdnu tahá prachy ze šesti různých dobročinných spolků za smrt jednoho jedinýho manžela. Já nepotřebuju míň než takovej sociální případ, já potřebuju víc. Já nejsem vo nic menší jedlík než von, a vypiju vo hodně víc. Já se potřebuju drobet povyrazit, poněvadž jsem přemejšlivej čovek. Já si potřebuju trochu zařádit a zazpívat a poslechnout muziku, dyž nejsem ve svý kůži. A každej mi všecko napočítá nachlup stejně jako těm sociálním případům. Co je měšťácká morálka? Akorát vejmluva, aby mi nikdo nic nemusel dát. Pročež vás prosím, jakožto dva džentlmeny, abyste na mě tuhle habaďuru nehráli. Já s váma hraju narovinu. Já ze sebe sociální případ nedělám. Já jsem asociál a asociál zvostanu. Mně se to líbí a šmytec. Snad byste nehřešili na lidskou náturu a nevožulili čoveka vo cenu jeho céry, kerou vlastním potem vypiplal, nakrmil a vošatil, dokad z ní nevyrostla holka hodná pozornosti vás dvou pánů. Je snad pět liber přemrštěná suma? Suďte sami, nechávám to na vás.

HIGGINS (*vstane a přejde k Pickeringovi*): Vzít si tak toho člověka na čtvrt roku do parády, Pickeringu, moh by si vybrat mezi ministerským křeslem a výnosnou kazatelnu ve Walesu.

PICKERING: Co vy na to, Doolittle?

DOOLITTLE: Depak já, šéfe, děkuju uctivě. Já slyšel kazatelů a ministerskejch předsedů – poněvadž jsem přemešlivej čovek – takový náboženství, politika nebo sociální reformy jsou sranda jako každá jiná – a řeknu vám, že to je život pro kočku, ať to vezmete jak vezmete. Já zvostanu ve svým asociálním živlu. Dyž si tak ty společenský štace srovnáte, je to – je to – zkrátka je to ta jediná, kerá má ňakej rajc, aspoň pro mě.

HIGGINS: Já myslím, že mu těch pět liber musíme dát.

PICKERING: Když on s nima špatně naloží.

DOOLITTLE: Depak já, šéfe, co vás nemá! Žádný strachy, že je dám do špórkasy a budu lenošně žít z ouroků. Při pondělku z nich nezvostane ani pence: budu muset jít makat, jako bysem je nikdá neměl. Pracovní morálku mi nepokazej, to se spolehněte. Akorát jeden řádnej flámek pro mě a pro paničku: potěšení pro nás, rachota pro druhý a pro vás hřejivej pocit, že jste ty prachy nevyhodili voknem. Líp je investovat ani nemůžete.

HIGGINS (*vytáhne náprsní tašku, přejde mezi klavír a Doolittle*): Neodolám pokušení. Dám mu deset. (*Nabídne popeláři dvě bankovky*)

DOOLITTLE: To ne, šéfe. Vona by neměla to srce rozfofrovat celou pětku, a já třeba taky ne. Deset liber je hrůza peněz, udělej z čoveka vopatrníka, a pak je štěstí v tahu. Dejte mi, vo co žádám, šéfe; ani míň, ani víc.

PICKERING: Proč se s tou svou paničkou neoženíte? Takovou nemorálnost bych nepodporoval.

DOOLITTLE: Vyložte jí to, šéfe, jen jí to vyložte! Já jsem vochotnej. Já už na to doplácím. Já na ni nemám

žádný fousy. Já na ni musím bejt slušnej. Já jí musím nosit dárky. Já ji musím šatit, až to volá do nebes. Já tý ženský votročím, šéfe, a jen proto, že nejsem její zákonnej manžel. A vona to ví. Ta si mě veme tak na svatýho dyndy! Dejte na mou radu, šéfe: vožeňte se s Lízou, dokad je mladá a neví, co dělá. Dyž to neuděláte, bude vás to pozdějc mrzet. Dyž to uděláte, bude to mrzet ji, ale radši ať na to doplatí vona než vy, poněvadž vy jste muskej a vona jenom ženská, a ženský stejně neuměj bejt šťastný.

HIGGINS: Jestli ho budem poslouchat ještě minutu, Pickeringu, zviklá nám všechny naše zásady. (*Doolittlovi*) Říkal jste tuším pět liber.

DOOLITTLE: Děkuju uctivě, šéfe.

HIGGINS: Určitě si nevezmete deset?

DOOLITTLE: Teďka ne. Až příště, šéfe.

HIGGINS (*podává mu pětilibrovou bankovku*): Prosím.

DOOLITTLE Díky, šéfe. Poklona.

Hrne se ke dveřím, aby užuž byl pryč se svou kořistí. Když je otevře, octne se tváří v tvář úpravné a vymydlené japonské slečně v jednoduchém modrém bavlněném kimonu, roztomile potištěném drobnými bílými jasmínovými květy. Doprovází ji paní Pearceová. Ustoupí jí uctivě z cesty a omlouvá se.

DOOLITTLE: Pardon, slečno.

JAPONSKÁ DÁMA: Páni! Ty nepoznáš vlastní céru ?

DOOLITTLE: No ne! To je Líza!

HIGGINS a PICKERING (*vykřiknou současně*): To snad ne!

Hrom do toho!

LÍZA: Nevypadám blbě?

HIGGINS: Blbě?

PEARCEOVÁ (*u dveří*): Prosím vás, pane Higgins, jenom žádné lichotky, ať si to děvče nemyslí bůhvíco.

HIGGINS (*uvědoměle*): Aha! Správně, paní Pearceová. (*Líze*) Děsně blbě.

PEARCEOVÁ: Pane Higgins!

HIGGINS (*se opravuje*): Totiž, velmi hloupě.

LÍZA: Klobouk to snad spraví. (*Nasadí si svůj klobouk a přejde pokoj ke krbu, tváříc se velmi mondénně*)

HIGGINS: Podívejte, nová móda! A vlastně by to mělo vypadat hrozně!

DOOLITTLE (*s otcovskou pýchou*): Nikdá bysem neřek, že se z ní vymydlí tak pěkná holka, šéfe. Ta mi dělá čest, co?

LÍZA: Řeknu ti, tady de koupačka jako po másle. Votočíš jeden kohoutek, teče studená, votočíš druhéj, teče teplá, a natočíš si kolik chceš, fakt. Froťáky, na ručníky horkej sušák, div tě nespálí. Měkký kartáče na drbání, a mejdlo v dřevěný misce voní petrklíčema. Teď je mi jasný, proč sou paničky takový vymydlený. Mytí je pro ně balada. Dyby tak viděly, co to vobnáší pro našince!

HIGGINS: Těší mě, že jste našla v koupelně zalíbení.

LÍZA: Houby; teda ne ve všeckom; říkejte si co chcete.

Zeptejte se paní Pearceové.

HIGGINS: Co nebylo v pořádku, paní Pearceová?

PEARCEOVÁ (*mírně*): Ale nic. To nestojí za řeč.

LÍZA: Měla sem sto chutí rozsekat ho nacimpracmr.

Čovek nevěděl, kam s vočima. Aspoň sem přes něj přehodila ručník.

HIGGINS: Přes koho?

PEARCEOVÁ: Přes zrcadlo, pane Higgins.

HIGGINS: Doolittle, vychoval jste svou dceru příliš přísně.

DOOLITTLE: Já? Já ji nevychovával vůbec, akorát jsem ji

čas vod času líznul řemenem. Na mě to nesvádějte, šéfe. Vona není zvyklá, chápete? To je to celý. Však vona brzy vomrkne vaše volnější móresy.

LÍZA: Já sem náhodou slušná holka, a žádný volnější móresy vomrkávat nebudu.

HIGGINS: Lízo, jestli ještě jednou prohlásíte, že jste slušná holka, vezme si vás tatínek domů.

LÍZA: Von? To ho teda neznáte. Ten vás akorát přišel pumpnout vo nějaký prachy na chlast.

DOOLITTLE: No a? Co jinýho bysem s nima dělal? To je mám vrazit v kostele do kasičky?

Líza na něj vyplázne jazyk, Doolittle to tak podráždí, že Pickering pokládá za nutné vstoupit mezi ně.

DOOLITTLE: Ty si na mě nevtvírej hubu; a koukej, ať neslyším, že si ji votvíráš tady na pány, nebo eště vo mně uslyšíš. Jasný?

HIGGINS: Nedáte jí, Doolittle, na rozloučenou ještě nějakou radu do života? Nebo třeba požeňání?

DOOLITTLE: To ne, šéfe. Takovej plevák zase nejsem, abysm svejm dětem vyžvanil všecko, co vim. Vono dá rachotu držet je zkrátka i bez toho. Dyž chcete Lízu instruovat, udělejte to sám řemenem. Služebník, páni. (*Odchází*)

HIGGINS (*důrazně*): Okamžik! Budete svou dceru pravidelně navštěvovat. Je to přece vaše povinnost. Můj bratr je farář, může vám v rozhovorech s ní asistovat.

DOOLITTLE (*vyhýbavě*): Samo sebou. Přídu, šéfe. Teda tenhle tejden ne, mám rozdělanou takovou fušku, a je to z ruky. Ale pozdějc se můžete spolehnout. Poklona, páni. Poklona, milospaní.

Dotkne se klobouku před paní Pearceovou, která jeho pozdrav přehlídí, a odchází. Cestou mrkne na Higginse – patrně ho pokládá za spolutrpitele, oběť nesnadné povahy paní Pearceové – a odejde za ní.

LÍZA: Nevěřte mu, starýmu prolhanci! S farářem na něj! To ste na něj moh rovnou poštvat buldoka. Toho hned tak nevidíte.

HIGGINS: Ani po tom netoužím, Lízo. Vy ano?

LÍZA: Já? Ať mi víckrát neleze na voči. Dělá mi leda vostudu, fakt; hrabat se v popelu, místo aby se držel svýho kopyta.

PICKERING: Které to je, Lízo?

LÍZA: Přendávat prachy z kapes jinejch lidí do svejch. Správně je kopáč; vobčas si taky eště kopne – aby jako nevyšel ze cviku – a přide si na slušný peníze. To už mi nebudete říkat slečno Doolittlová?

PICKERING: Promiňte, slečno Doolittlová. To mi jenom uklouzlo.

LÍZA: Ale to nic. Dyž vono to znělo tak nóbl. Teď bysem si nejrady vzala taxíka, zajela na roh Tottenhamský ulice, vystoupila a poručila, ať počká – abysem holám drobátko vyrazila dech. Jináč bysem si jich ani nevšimla, to si pište.

PICKERING: Radši s tím počkejte, až vám pořídíme nějaké parádní šaty.

HIGGINS: A pak, neměla byste se přece zříkat svých starých přátel, když jste se vyšvihla. Tomu říkáme snobismus.

LÍZA: Doufám teda, že teď to pro vás nebudou žádný moje přátelé. Kolikrát já jim byla pro srandu, dyž se jim to šiklo, a teď jim to míním drobátko vopla-

tit. Ale dyž dostanu parádní šaty, tak to počkám. Už se na ně třesu. Paní Pearceová říká, že mi na noc dáte do postele něco jinýho, než co budu nosit ve dne, ale to je přeci vyhazování peněz! Dyť se místo toho může koupit něco pro parádu. A pak se mi v zimě jakživo nechtělo převlíkat do studenýho.

PEARCEOVÁ (*se vrací*): Lízo, pojď si zkusit nové šaty.

LÍZA: Áááááááááá! (*Vyběhne ven*)

PEARCEOVÁ (*jde za ní*): Takhle běhat nesmíš, děvče. (*Zavře za ní dveře*)

HIGGINS: To jsme si zavařili, Pickeringu.

PICKERING (*přesvědčivě*): To tedy ano, Higginse.

Někdo bude asi zvědavý, jak asi probíhaly hodiny, které Higgins dával Líze. Tady je ukázka: proní z nich. Představte si Lízu v nových šatech a s pocitem, že oběd, večeře a snídaně takového druhu, na který vůbec není zvyklá, ji úplně vyvedly z životního rytmu, jak sedí s Higginsem a plukovníkem v pracovně a připadá si jako pacient v nemocniční ambulanci při svém prvním setkání s doktorem. Higgins, který není způsobitý klidně sedět, ji navíc ještě znepokojuje tím, jak nervózně pochoduje sem a tam. Nebýt uklidňující přítomnosti a rozvahy jejího přítele plukovníka, zachránila by se útekem, třeba i zpátky do Drury Lane.

HIGGINS: Odříkejte abecedu.

LÍZA: Abecedu já umím. Si myslíte, že neumím nic? Nemusíte mi učit jako nějakýho haranta.

HIGGINS (*zahřmí*): Odříkejte abecedu!

PICKERING: Poslechněte, slečno Doolittlová. Hned pochopíte, proč. Udělejte, co vám říká, a nechte ho, ať vás učí po svém.

LÍZA: Dyž teda myslíte – É, boé, coé, doé –

HIGGINS (*zařve jako poraněný lev*): Dost! Slyšel jste, Pickeringu? Kvůli tomu přispíváme na základní školní vzdělání. Tohle nešťastné stvoření zavřeli devět let do školy na naše útraty, aby je naučili mluvit a číst jazyk Shakespeara a Miltona. A výsledek je é, boé, coé. (*K Líze*) Á, bé, cé, dé.

LÍZA (*téměř v slzách*): Dyž to říkám. É, boé, coé –

HIGGINS: Dost! Řekněte láhev vína.

LÍZA: Léefina.

HIGGINS: Opřete špičku jazyka o hranu dolních zubů a spodní ret zatáhněte trochu pod hranu horních zubů.

LÍZA: V-v-v- Já nemůžu. Víno.

PICKERING: Dobře! Výborně, slečno Doolittlová!

HIGGINS: Krucinál, ona to trefila napoprvé! Pickeringu, my z ní tu vévodkyni uděláme. (*Líze*) Co myslíte, dokázala byste říct láhev? Ne léef, a jestli ještě jednou řeknete é, boé, coé, doé, budu vás třikrát dokola za vlasy vláčet po pokoji. (*Fortissimo*) Lá, lá, lá, lá.

LÍZA (*v breku*): Já žádnéj rozdíl neslyším, akorát že když to řeknete vy, zní to náko nóblejc.

HIGGINS: Když ten rozdíl slyšíte, tak proč ksakru řvete? Pickeringu, dejte jí bonbón.

PICKERING: Ne, ne. Jen si trochu poplakejte, slečno Doolittlová. Jde vám to dobře a nebolí to. Nebojte se, já vás za vlasy vláčet po pokoji nenechám.

HIGGINS: Mažte k paní Pearceové a hezky si jí postěžujte. A myslíte na to! Zkoušejte si to sama, a držte jazyk v puse pěkně vpředu a nesnažte se ho smo-

tat a spolknout. Odpoledne v půl páté pokračujem. Už ať jste pryč!

Líza, stále ještě vzlykajíc, vyběhne z pokoje.

A takový byl Lízín úděl po celé měsíce, než jsme se s ní setkali znova u příležitosti jejího prvního vstupu do londýnské společnosti.

DĚJSTVÍ TŘETÍ

Paní Higginsová má přijímací den. Dosud se nikdo nedostavil. Její salón na Chelsea Embankment má tři francouzská okna s vyhlídkou na řeku, a strop není tak vysoký jako ve starších domech téže společenské kategorie. Okna jsou dokořán a lze jimi projít na balkón ozdobený květinami v květináčích. Postavíte-li se čelem k oknům, máte po levici krb a po pravici dveře poblíž rohu s okenní stěnou.

Vkus paní Higginsové třibil Morris a Burne Jones; její pokoj, krajně nepodobný pokoji jejího syna ve Wimpole Street, není přeplněn nábytkem, stolečky a bytovými doplňky. Uprostřed pokoje je velký oتمان, a ten – spolu s kobercem, morrisovskými tapetami a morrisovskými kašmírovými závěsy na oknech a brokátovými povlaky na otomanu a jeho polštářích – je příliš pěkný, než aby ho zakrývaly různé tretky. Na stěnách je několik dobrých olejů z výstavy v Grosvenor Gallery před třiceti léty (z její jonesovské, nikoliv whistlerovské partie). Jediná krajina je ze štětce Cecila Lawsons, rubensovské velikosti. Je tu rovněž portrét paní Higginsové, zamlada, kdy ještě vzdorovala módě; je oblečena v jednom z těch krásných rosettiovských kostýmů, které, zkarikovány nechápavými lidmi, vedly v sedmdesátých letech k absurditám populárního estétství. V rohu úhlopříčně proti dveřím sedí u elegantního jednoduchého psacího stolku s tlačítkem zvonku na dosah ruky paní Higginsová, nyní šedesátnice, která se už dávno vzdala námahy oblékat se proti módě. Mezi ní a oknem nejbližším

její straně je dále v hloubi pokoje chippendaleská židle. Na druhé straně pokoje, spíše vpředu, je alžbětinské křeslo, hrubě řezané ve slohu Iniga Jonese. Na téže straně klavír s dekorativním korpusem. V rohu mezi krbem a okny je divan s polštáři potlaštěnými morrisovským kašmírem. Je mezi čtvrtou a pátou hodinou odpolední.

Dveře se prudce rozlétnou, a vstoupí Higgins s kloboukem na hlavě.

PANÍ HIGGINSOVÁ (polekána): Henry! (Hubuje ho) Co tu dneska děláš! Mám přijímací den. Přece jsi slíbil, že nepřijdeš. (Když se shýbne, aby ji políbil, vezme mu klobouk z hlavy, a podá mu ho)

HIGGINS: Ale! (Odhodí klobouk na stůl)

PANÍ HIGGINSOVÁ: Seber se a jdi domů.

HIGGINS (ji líbá): Já vím, mami. Jdu sem schválně.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Ale to nesmíš. Vážně, Henry. Urážíš moje známé. Jak tě poznají, přestanou ke mně chodit.

HIGGINS: To jsou řeči! Já vím, že mi společenská konverzace nesedí, ale lidem je to fuk. (Posadí se na pohovku)

PANÍ HIGGINSOVÁ: Myslíš? Kdyby společenská konverzace! Ale co tvoje nespolečenská konverzace? Vážně, Henry, tady zůstat nemůžeš.

HIGGINS: Musím. Mám pro tebe práci. Fonetickou.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Marná snaha, Henry. Lituji, ale já tvoje vokály nedokážu zvládnout, a i když od tebe ráda dostávám lístky psané tvým patentním těsnopisem, vždycky si musím přečíst překlad do normálního jazyka, který mi tak pozorně přikládáš.

HIGGINS: Tohle není fonetická práce.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Říkal jsi, že je.

HIGGINS: Ale ty ji dělat nebudeš. Sebral jsem jedno děvče.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Má to znamenat, že nějaké děvče sebralo tebe?

HIGGINS: Dovol? Nemám na mysli erotický vztah.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Škoda!

HIGGINS: Proč?

PANÍ HIGGINSOVÁ: Když ty se nikdy nezamiluješ do ženy pod pětáctřicet. Kdypak si všimneš, že se na světě najdou také dost pěkná děvčata?

HIGGINS: Prosím tě, nemůžu utrácet čas s mladýma hol-kama. Žena, kterou bych dokázal milovat, by se mu-sela co nejvíc podobat tobě. Mladé holky se mi nikdy líbit nebudou. Zvyk je železná košile. (*Náhle vstane, prochází se po pokoji a chrastí drobnými a klíči v kapse u kalhot*) A pak, jsou to kačeny.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Víš, co bys udělal, kdybys mě sku-tečně měl rád, Henry?

HIGGINS: Co prosím tě? Oženil se, vid?

PANÍ HIGGINSOVÁ: Ne. Přestal by ses tu promenovat a vytáhl bys ruce z kapes. (*Higgins s gestem zoufalce poslechne a opět se posadí*) Tak se to patří. A teď mi povídej o té dívce.

HIGGINS: Přijde tě navštívit.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Já jsem ji pozvala?

HIGGINS: Ty ne, já ji pozval. Od tebe bych to nemohl žádat.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Prosím tě! Proč?

HIGGINS: Víš, to je tak. Ona je docela obyčejná květi-nářka. Sebral jsem ji na ulici.

PANÍ HIGGINSOVÁ: A pozval ji na můj přijímací den!

HIGGINS (*vstane a jde se k ní lísat*): Jen se neboj. Naučil jsem ji slušně mluvit, a co se týká chování, dosta-

la přesné pokyny. Má se držet dvou témat: počasí a zdravotního stavu – To máme dnes hezky a Jak se vám vede, chápeš – a nepouštět se do všeobecných úvah. To je bez rizika.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Bez rizika! Mluvit o zdravotním sta-vu! O našem vnitřku. A snad dokonce o našem ze-vnějšku! Taková lehkomyšlnost, Henry!

HIGGINS (*netrpělivě*): O něčem snad mluvit musí. (*Ovlád-ne se a opět usedne*) Však ona to zvládne, jen se ne-plaš. Pickering v tom lítá se mnou. Já se vsadil, že z ní za půl roku udělám vévodkyni. Začal jsem na ní dělat, je to pár měsíců, a jí to jde, jako když hrom bije. Výhru mám v kapse. To děvče má ohromný sluch, a učení jí šlo líp než mým žákům z mesián-ských rodin, protože ona se musela učit zcela ne-známy jazyk. Mluví anglicky skorem jako ty fran-couzsky.

PANÍ HIGGINSOVÁ: To je rozhodně uspokojivé.

HIGGINS: Je, a není.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Jak to myslíš?

HIGGINS: To máš tak, výslovnost jsem s ní nadřel, ale člověk musí vzít v úvahu, nejenom jak to děvče vy-slovuje, ale taky co vyslovuje, a tady –

Přeruší je komorná, která ohlašuje hosty.

KOMORNÁ: Paní Eynsford-Hillová s dcerou. (*Vzdálí se*)

HIGGINS: Kristepane!

Vstane, popadne ze stolu klobouk a zamíří ke dveřím, ale než k nim dojde, už ho jeho matka představuje. Paní a slečna Eynsford-Hillovy jsou matka a dcera, které hle-daly úkryt před deštěm v Covent Garden. Matka má

dobré chování, mírné vystupování a je úzkostlivě snaživá: důsledek stísněných poměrů. Dcera si osvojiла nezávazné vystupování člověka, který je v každé společnosti jako doma: bravura lesklé bídy.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ: Dobrý den, paní Higginsová!
(*Podají si ruce*)

SLEČNA EYNSFORD-HILLOVÁ: Brýden. (*Podá jí ruku*)

PANÍ HIGGINSOVÁ (*představuje*): Můj syn Henry.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ: Váš slavný syn! Tolik jsem toužila se s vámi seznámit, pane profesore.

HIGGINS (*zabručí, aniž se pokusí vyjít jí vstříc*): Těší mě.
(*Couvá ke klavíru, a překotně se ukloní*)

SLEČNA EYNSFORD-HILLOVÁ (*jde k němu s důvěrnou familiárností*): Jak se pořád máte?

HIGGINS (*na ni civí*): Vy jste mi nějak povědomá. Nemám páru, odkud, ale váš hlas znám. (*Otráveně*) To je fuk. Víte co, sedněte si.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Bohužel musím říci, že můj slavný syn se neumí chovat. Doufám, že vám to nevadí.

SLEČNA EYNSFORD-HILLOVÁ (*bujaře*): Mně ne! (*Posadí se do alžbětinského křesla*)

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ (*trochu zmatená*): Ani v nejmenším.

Posadí se na otoman mezi svou dceru a paní Higginsovou, která si obrátila židli od psacího stolu.

HIGGINS: Snad jsem nebyl hrubý? Nerad.

Jde k prostřednímu oknu a pozoruje jím, zády ke společnosti, řeku a květiny v Battersea Park, na protějším břehu, jako by to byla ledová pustina.

Vrátí se komorná a uvádí Pickeringa.

KOMORNÁ: Plukovník Pickering. (*Vzdálí se*)

PICKERING: Dobrý den, paní Higginsová.

PANÍ HIGGINSOVÁ: To je od vás hezké, že jste přišel.

Znáte se s paní Eynsford-Hillovou – se slečnou Eynsford-Hillovou?

Výměna poklon. Plukovník si přisune chippendaleskou židli trochu dopředu mezi paní Hillovou a paní Higginsovou a usedne.

PICKERING: Řekl vám Henry, proč jsme tady?

HIGGINS (*přes rameno*): Přerušily nás, ksakru!

PANÍ HIGGINSOVÁ: Ale Henry! Už je toho dost!

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ (*se nadzvedne*): Nepřekážíme?

PANÍ HIGGINSOVÁ (*vstane a opět ji usadí*): Ne, ne. Přišly jste zvlášť vhod; chtěli bychom vám představit jednu naši známou.

HIGGINS (*se obrátí, pookřeje*): To je fakt! Potřebujem pár lidí. Jestli jste to vy nebo někdo jiný, to už je fuk.

Vrátí se komorná; uvádí Freddyho.

KOMORNÁ: Pan Eynsford-Hill.

HIGGINS (*takřka nahlas, už je to k nevydržení*): Pro Kristovy rány! Další exemplář!

FREDDY (*si podává ruce s paní Higginsovou*): 'kulíbám.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Mám radost, že jste přišel. (*Představuje*) Plukovník Pickering.

FREDDY (*klaní se*): 'brydén.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Tuším, že se neznáte s mým synem – profesorem Higgins.

FREDDY (*jde k Higginsovi*): 'brydén.

HIGGINS (*si ho prohlédne asi jako kapsáře*): Vás už jsem někde viděl, na to vezmu jed. Kde asi?

FREDDY: To snad bude omyl.

HIGGINS: To máte jedno. Sedněte si. *(Stiskne Freddyho ruku, téměř ho srazí na otoman, tváří k oknům, pak otoman obejde na druhou stranu)*

HIGGINS: No, to jsme se tu pěkně sešli! *(Posadí se na otoman vedle paní Eynsford-Hillové)* A o čem teď ksakru budeme mluvit, než přijde Líza?

PANÍ HIGGINSOVÁ: Henry, na večírcích Královské akademie jsi jistě duší společnosti, ale při méně závažné příležitosti jsi prostě nemožný.

HIGGINS: Vážně? Promiň. *(Najednou se rozzáří)* Asi budeš mít pravdu. *(Hlučně)* Chacha!

SLEČNA EYNSFORD-HILLOVÁ *(která shledává Higginse zcela přijatelným z hlediska možného sňatku)*: Máte moje sympatie. Já například konverzovat neumím. Kdyby lidi byli upřímní a říkali, co si doopravdy myslí!

HIGGINS *(se opět zachmuří)*: Proboha, jen to ne.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ *(rozvíjí myšlenku své dcery)*: Ale proč?

HIGGINS: Ono stačí, co si myslí, že by si měli myslet, už to je hrůza; ale kdyby říkali, co si myslí doopravdy, byla by to úplná katastrofa. Předpokládáte, že by bylo příjemné, kdybych já teď vyrukoval s tím, co si doopravdy myslím?

SLEČNA EYNSFORD-HILLOVÁ *(vesele)*: Je to tak strašně cynické?

HIGGINS: Cynické? Co vás nemá! Sprosté by to bylo.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ *(vážně)*: Ale pane Higginse, vy to tak jistě nemyslíte.

HIGGINS: Víte, všichni jsme víceméně barbaři. Prý jsme civilizovaní a kulturní lidi – známe prý poezii a filozofii a umění a vědu a tak dále, ale kdo z nás aspoň ví, co ta slova znamenají? *(Slečně Hillové)* Co

vy víte o poezii? *(Paní Hillové)* Co vy víte o vědě? *(Ukazuje na Freddyho)* Co ten ví o umění a o vědě nebo vůbec o něčem? Co si prokristapána myslíte, že já vím o filozofii?

PANÍ HIGGINSOVÁ *(varovně)*: Nebo o slušném chování, Henry?

KOMORNÁ *(otvírá dveře)*: Slečna Doolittlová. *(Vzdálí se)*

HIGGINS *(kvapně vstane a běží ke své matce)*: To je ona, mami.

Stojí na špičkách a dává přes hlavu své matky Líze znamení, která z dam je hostitelka.

Líza, která je skvěle oblečena, vzbudí dojem tak neovšední krásy, že při jejím příchodu všichni zcela rozechvěni vstanou. Vedena Higginsovými signály, přejde s vybranou grácií k paní Higginsové.

LÍZA *(hovoří s pedanticky správnou výslovností a velmi krásným tónem hlasu)*: Ruku líbám, paní Higginsová. *(Maličko se nadechla v pauze mezi „rukulíbám“ a protáhne délku, ale zvládla to znamenitě)* Pan Higgins mi řekl, že vás mohu navštívit.

PANÍ HIGGINSOVÁ *(srdečně)*: Jistě, jsem velmi ráda, že vás vidím.

PICKERING: Dobrý den, slečno Doolittlová.

LÍZA *(mu podá ruku)*: Vy zde, plukovníku?

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ: My jsme se už museli někde vidět, slečno Doolittlová. Vaše oči jsou mi povědomé.

LÍZA: Těší mě. *(Posadí se graciézně na otoman, na místo, které právě uvolnil Higgins)*

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ *(představuje)*: Moje dcera Klára.

LÍZA: Těší mě.

KLÁRA (*vyhrkne*): Těší mě. (*Posadí se na otoman vedle Lízy a může na ní oči nechat*)

FREDDY (*přejde na jejich stranu otomanu*): Určitě jsem měl to potěšení.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ (*představuje*): Můj syn Freddy.

LÍZA: Těší mě.

Freddy se ukloní a jako ve snách usedne do alžbětinského křesla.

HIGGINS (*náhle*): Hrom do toho! Už mi to došlo! (*Ostatní na něj zírají*) Covent Garden! (*Žalostně*) Ztracená práce!

PANÍ HIGGINSOVÁ: Henry, prosím tě!

(Higgins se chystá sednout na okraj stolu) Nesedej mi na psací stůl, ještě ho rozbiješ.

HIGGINS (*mrzutě*): Promiň.

Jde k divanu, cestou klopýtne o krbovou mřížku a náčiní, vyprostí se s polohlasnými kletbami, a dovrší svou cestu zkázy tím, že sebou praští na divan, který se pod ním div nerozpadne. Paní Higginsová se na něj podívá, ale ovládne se a neřekne ani slovo. – Následuje dlouhá, trapná pauza.

PANÍ HIGGINSOVÁ (*konečně konverzačním tónem*): Co říkáte, bude pršet?

LÍZA: Nevýrazná brázda nižšího tlaku vzduchu na západě britských ostrovů se zvolna posunuje směrem k východu. Neočekáváme žádné výraznější změny.

FREDDY: Hehe! To je psina!

LÍZA: Co je na tom k smíchu, mladíku? O co, že jsem to řekla správně?

FREDDY: Já prasknu!

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ: Jen aby se neochladilo. Všude řádí chřipka. U nás v rodině si ji každé jaro všichni svorně proděláme.

LÍZA (*temně*): Moje teta zemřela na chřipku; prý.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ (*na výraz sympatií*): Ts, ts!

LÍZA (*týmž tragickým tónem*): Ale já jsem přesvědčená, že tu starou ženskou sejmuli.

PANÍ HIGGINSOVÁ (*zmatena*): Sejmuli?

LÍZA: No to vám búúúh řekl! Proč by právě ona umírala na chřipku? Když se před rokem vylízala ze záškrty. Na vlastní oči jsem ji viděla. Pěkně z něho zmodrala, to vám řeknu. Všichni si mysleli, že je po ní, ale táta jí ládoval do krku rum, až se vzpamatovala takovým fofrem, že překousla lžičku.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ (*zděšena*): Bože můj!

LÍZA (*vrší obvinění*): Co by taková udělaná ženská potřebovala umírat na chřipku? Kam se poděl její nový slamák, který jsem měla podědit? Někdo ho seknul, a kdo ho seknul, ten ji také sejmul, to vám říkám já.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ: Co to znamená, někdo ji sejmul?

HIGGINS (*si pospíší*): Ale to je nový konverzační výraz. Někoho sejmout znamená zabít.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ (*Líze, zděšena*): Snad si nemyslíte, že někdo vaši paní tetu zabil!

LÍZA: Aby ne! Ti její spolubydlíci by ji bývali zabil pro jehlici, natož pro celý klobouk.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ: Ale váš pan otec jí rozhodně neměl takhle lít do krku alkohol. Mohla z toho mít smrt.

LÍZA: Teta? Ta byla rumem odkojená. A pak, můj otec se v tom nejlépe vyznal, když si ho tolik naládoval do vlastního krku.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ: Chcete říci, že pil?

LÍZA: Pil? To mě podržte! Chlastal!

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ: Ale to muselo být pro vás hrozné!

LÍZA: Naopak. Co já vím, nikdy mu to nebylo na škodu. A pak, on nebyl žádný notorák. (*Vesele*) On měl, jak se říká, čas od času tyto kvartály. A vždycky s ním šlo lépe vyjít, když měl nabráno. Když byl bez práce, dala mu máma čtyři pence a řekla mu, ať jde a nevrací se zpět, dokud se nezhuľáká do nálady. Takových ženských je, co si musí muže nacamrat, aby s ním vůbec vyšly. (*Nyní zcela uvolněna*) To máte totiž tak. Jestli má chlap kouska svědomí, vždycky ho rafne, když je strážlivej, a to je pak celej nesvůj. Kapka šňáby ho vykurýruje, a je mu hej. (*Freddymu, který se svůj potlačovaným smíchem*) Hele, čemu se to křeníte?

FREDDY: Nové společenské konverzaci. Vy ji šíleně váľíte.

LÍZA: Co je na tom k smůchu, když mi to jde? (*Higginsovi*) Řekla jsem snad něco, co jsem neměla?

PANÍ HIGGINSOVÁ (*se do toho vloží*): Ale kdež, slečno Doolittlová.

LÍZA: To mi spadl kámen ze srdce. (*Útočně*) Vždycky říkám, že –

HIGGINS (*vstane a podívá se na hodinky*): Ehm!

LÍZA (*se na něj ohľédne, zaregistruje pokyn a vstane*): Budu muset jít. (*Všichni vstanou. Freddy jde ke dveřím*) Bylo mi potěšením. Na shledanou. (*Podá si ruce s paní Higginsovou*)

PANÍ HIGGINSOVÁ: Na shledanou.

LÍZA: Na shledanou, pane plukovníku.

PICKERING: Na shledanou, slečno Doolittlová. (*Podává si ruce*)

LÍZA (*pokyne ostatním*): Na shledanou.

FREDDY (*jí otvírá dveře*): Nepůjdete pěšky přes park, slečno Doolittlová? Jestliže ano –

LÍZA (*s perfektně elegantní dikcí*): Pěšky? Doprčic, nikoliv. (*Rozruch*) Já si beru taxíka. (*Odejde*)

Pickering zalapá po dechu a sedne si. Freddy odejde na balkón, aby Lízu ještě jednou zachytil pohledem.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ (*se vzpamatovává z otřesu*): Tedy já si na ty nové způsoby nikdy nezvyknu.

KLÁRA (*se vrhne nespokojeně do alžbětinského křesla*): Náhodou na nich nic špatného není, mami, ale vůbec nic. Lidi si ještě pomyslí, že nikam nechodíme a s nikým se nestýkáme, když budeš tak staromódní.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ: Jsem jistě velmi staromódní, Kláro, ale doufám jenom, že tamtoho výrazu nezačneš používat. Zvykla jsem si, že mluvíš o mužích jako o chlapech, že všeccko je pro tebe volovina a blbost, i když mi to připadá hrozné a pro dámu nevhodné. Ale ten poslední výraz je opravdu přespřiliš. Co myslíte, pane plukovníku?

PICKERING: Mě se na to neptejte. Strávil jsem několik let v Indii a zatím se tu společenské mravy tak změnily, že kolikrát nevím, jestli sedím ve slušné společnosti nebo v námořnické kantýně.

KLÁRA: Všecko je zvyk. Na tom není ani nic dobrého, ani nic špatného. Nikdo tím prostě nic nemyslí. A má to takový šmrnc; věci, které samy nejsou zvlášť vtípné, se tak elegantně prodají! Mně se ten nový konverzační styl zdá rozkošný a naprosto nezávadný.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ (*vstane*): Po tomhle nám snad už nezbyvá než odejít.

Pickering a Higgins vstanou.

KLÁRA (*vstává*): To je fakt, máme před sebou ještě tři návštěvy. Na shledanou, paní Higginsová. Na shledanou, pane plukovníku. Na shledanou, pane profesore.

HIGGINS (*se spiklenecky k ní připojí a doprovází ji ke dveřím*): Na shledanou. Nezapomeňte ten nový styl na dalších třech návštěvách vyzkoušet. Jen žádnou trému. Zmáčknete to jaksepatří.

KLÁRA (*rozzářená*): Zkusím to. Na shledanou. Ať jdou se svou viktoriánskou morálkou do háje!

HIGGINS (*ji navádí*): Ať jdou někam!

KLÁRA: Ať jdou dopřic!

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ (*křečovité*): Kláro!

KLÁRA: Hehe!

Vyjde celá rozzářená, s přesvědčením, že je na výši doby, a jak sestupuje po schodech dolů, je slyšet její zvonivý smích.

FREDDY (*se obrací k nebesům*): To mě teda – (*Vzdá to a jde k paní Higginsově*) 'shledanou.

PANÍ HIGGINSOVÁ (*mu podává ruku*): Nashledanou. Chtěl byste se ještě někdy vidět se slečnou Doolittlovou?

FREDDY (*dychtivě*): To bych teda chtěl, děsně rád.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Víte přece, kdy přijímám.

FREDDY: Víím. Jste hrozně hodná, 'shledanou. (*Odejde*)

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ: Na shledanou, pane Higginsovi.

HIGGINS: Na shledanou. Na shledanou.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ (*Pickeringovi*): Kdepak, já to slovo nikdy nedokážu vyslovit.

PICKERING: To nic. Víte, není to nezbytné. Docela dobře se bez něho obejdete.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ: Víte, ona Klára na mne tak zahlíží, když zrovna nepáchnu nejnovější hantýrkou. Na shledanou.

PICKERING: Na shledanou. (*Stisknou si ruce*)

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ (*paní Higginsově*): Musíte Kláru omluvit. (*Pickering, který z jejího sniženého hlasu vyrozuměl, že to nebude určeno pro jeho uši, se diskrétně připojí k Higginsovi u okna*) Jsme takoví nuzáci. A ona přijde tak zřídkka do společnosti, chudinka malá! Tak neví, co by. (*Paní Higginsová si všimne, že její oči vlhnou, vezme ji soucitně za ruku a jde s ní ke dveřím*) Ale chlapec je milý. Co říkáte?

PANÍ HIGGINSOVÁ: Opravdu milý. U mne má vždycky otevřené dveře.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ: Děkuji vám, drahá paní Higginsová. Na shledanou. (*Odejde*)

HIGGINS (*dychtivě*): Tak co? Je Líza zralá do společnosti?

Popadne ji a odtáhne k otomanu, kde paní Higginsová usedne místo Lízy, Higgins po její levici. Pickering se vrátí na svou židli po její pravici.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Chlapče hloupá, samozřejmě že ne. Je to mistrovský výtvar tvého umění a řemesla její švadleny, ale jestli tě jenom napadlo, že se v každé větě neprozradí, musíš být do ní zblázněný.

PICKERING: Ale dá se s ní něco udělat, co myslíte? Totiž – aby se z jejího projevu odstranil ten sangvinnický prvek.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Pokud ji má v ruku Henry, nedá se dělat vůbec nic.

HIGGINS (*dotčeně*): Chceš snad říct, že moje výrazy jsou nevhodné?

PANÍ HIGGINSOVÁ: Ale ne, miláčku: jsou docela vhodné –

řekněme pro převozníka, ale pro ni by se na koktejlu asi nehodily.

HIGGINS (*hluboce raněn*): To už tedy –

PICKERING (*ho přerušit*): Higginsi, trochu sebekritiky. Takové výrazy, jako používáte vy, jsem naposledy slyšel před dvaceti lety v Hyde Parku na defilírce od dobrovolníků.

HIGGINS (*mrzutě*): Když myslíte. Jako páter vždycky nemluvím, to je fakt.

PANÍ HIGGINSOVÁ (*uklidní Henryho pohlažením*): Pane plukovníku, mohl byste mě informovat, jak to vlastně v Henryho domácnosti chodí?

PICKERING (*radostně, jako by tento dotaz převedl hovor na jiné pole*): Víte, já jsem se k Henrymu nastěhoval. Pracujeme spolu na mých indických jazycích, a tak nám připadalo pohodlnější –

PANÍ HIGGINSOVÁ: Jistě. To všechno vím: to je výborné řešení. Ale kde bydlí to děvče?

HIGGINS: S námi, samozřejmě. Kde by měla bydlet?

PANÍ HIGGINSOVÁ: Ale jako co? Je snad služebná? A když není, co je vlastně?

PICKERING (*zvolna*): Tuším, kam míříte, paní Higginsová.

HIGGINS: Ale já jsem z toho jelen! Dělán na holce denně, už kolik měsíců, abych ji vytáh na dnešní úroveň. A pak, je užitečná. Ví, kde co mám, pamatuje si, kdy mám jaké jednání, a tak.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Jak s ní vychází tvoje hospodyně?

HIGGINS: Myslíš paní Pearceovou? Prosím tě, ta je ráda, že jí ubylo tolik práce. Než přišla Líza, všechno mi musela hledat a připomínat, co jsem si sjednal, ona. Jenomže Líza jí nasadila brouka do hlavy. Pořád mele: „Vy snad nemyslíte, pane Higginsi,“ vidíte, Picku?

PICKERING: Ano, to je její oblíbená fráze. „Vy snad nemyslíte, pane plukovníku.“ Tím každý rozhovor o Líze končí.

HIGGINS: Jako bych na to děvče a na ty její pitomé vokály a konsonanty nemyslel v jednom kuse. Jsem celý utahaný, jak na ni myslím, jak pozoruju její rty a zuby a jazyk – o duši, která je z toho ze všeho největší zmatkář, ani nemluvím.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Vy jste zkrátka takové dvě hodné dětičky a hezky si hrajete s živou panenkou.

HIGGINS: My si tak hrajeme! Jen si nemysli, mami: To je největší fuška, jakou jsem si v životě uvázal na krk. Ale nemáš ponětí, jak je to děsně zajímavé; vzít člověka a předělat ho na úplně jinou lidskou bytost tím, že mu vytvoříš novou řeč. Zarovnááš nejhlubší propast, která dělí jednu vrstvu od druhé, a jednu duši od druhé.

PICKERING (*si přitáhne židli k paní Higginsově a dychtivě se k ni naklání*): Ano, je to neobyčejně zajímavé. Bere me Lízu smrtelně vážně, paní Higginsová, to vás ujišťuji. Každý týden – téměř každý den – se něco změní. (*Ještě blíže*) Zaznamenáváme každé stadium – máme desítky gramofonových desek a fotografií –

HIGGINS (*útočí na její druhé ucho*): To bych prosil: do žádného experimentu jsem se tak nezažral. Doslova vyplňuje náš život, vidíte, Picku?

PICKERING: Mluvíme jenom o Líze.

HIGGINS: Lízu učíme.

PICKERING: Lízu strojíme.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Prosím?

HIGGINS: Vynalézáme nové Lízy.

PICKERING (*mluví oba současně*): Ujišťuji vás, drahá paní Higginsová, že to děvče je –

HIGGINS: Rozumíš, ona má úžasně citlivý sluch –

PICKERING: – hotový génius. Ona třeba překrásně hraje na klavír.

HIGGINS: – jako papoušek. Zkoušel jsem na ní každý myslitelný –

PICKERING: Vodili jsme ji na koncerty i do kabaretu –

HIGGINS: – zvuk, který lidská bytost umí vydávat –

PICKERING: – a jí je to jedno; zahraje všecko –

HIGGINS: – evropské jazyky, africké jazyky, skřeky –

PICKERING: – co slyší, z hlavy, hned jak přijde domů, ať –

HIGGINS: – hotentotů, mně trvalo léta, než jsem je zvládl, a –

PICKERING: – je to Beethoven nebo Lehár –

HIGGINS: – ona je pochytlí na to tata, jako by –

PICKERING: – ačkoli ještě před půl rokem klavír ani neviděla.

HIGGINS: – u toho byla odmalička.

PANÍ HIGGINSOVÁ (*si zacpe uši, když teď už překřikují jeden druhého, a oba tropí nesnesitelný rámus*): Dost!

Oba přestanou.

PICKERING: Prosím za odpuštění. (*Omluvně odtáhne svou židli*)

HIGGINS: Promiň. Ale když se Pickering rozeře, nikdo se nedostane ke slovu.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Ticho, Henry. Pane plukovníku, vy si neuvědomujete, že když Líza přišla do Wimpole Street, přišlo ještě něco s ní?

PICKERING: Její otec. Ale toho se Henry brzy zbavil.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Škoda, že nepřišla její matka. Ale právě proto přišlo něco jiného.

PICKERING: Ale co?

PANÍ HIGGINSOVÁ (*bezděky se tím zařazuje do jisté doby*): Problém.

PICKERING: Ach tak. Problém, jak z ní udělat dámu.

HIGGINS: Ten problém vyřeším. Polovinu už mám za sebou.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Ne, vy dva nekonečně tupí mužští: problém, co s ní pak.

HIGGINS: Já v tom žádný problém nevidím. Může jít po svém, a využít všech výhod, které jsem jí poskytl.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Jaképak má ta chudák holka výhody! Že se chová a vystupuje jako dáma, která si na živobytí vydělávat nesmí, a přitom nemá příjem jako dáma. Taks to myslel?

PICKERING (*shovívavě, trochu znuděn*): Ale to se srovná, paní Higginsová. (*Chystá se k odchodu*)

HIGGINS (*rovněž vstává*): Najdem jí nějaké lehčí zaměstnání.

PICKERING: Děvče je celé šťastné. Nedělejte si s ní starosti. Na shledanou. (*Stiskne jí ruku, jako by chlácholil vystrašené dítě, a rozejde se ke dveřím*)

HIGGINS: Teď už je stejně na starosti pozdě. Na shledanou, mamí. (*Políbí jí a jde za Pickeringem*)

PICKERING (*se obrátí k ní s poslední útěchou*): Možností je spousta. Uděláme, co se patří. Na shledanou.

HIGGINS (*Pickeringovi, jak spolu odcházejí*): Víte co? Vezme-me ji na shakespearovskou výstavu.

PICKERING: Výborně. Už se těším na její komentáře.

HIGGINS: Až přijdeme domů, zahraje nám každého, s kým se potkala.

PICKERING: Prima.

Je slyšet, jak se smějí, když scházejí po schodech dolů.

PANÍ HIGGINSOVÁ (prudce a nervózně vstane a vrátí se pracovat ke svému stolku. Smete si před sebou neuspořádané papíry, vytáhne z přihrádky jeden list a rezolutně se snaží psát. Při třetí řádce se vzdá, odhodí pero, sevrže vztekle desku stolu a vykřikne): Ach, ti muži!!!

Je jasné, že Líza by ještě jako věvodkyně neobstála a Higgins že by svou sázku nevyhrál. Ale šest měsíců ještě neuplynulo, a Líza udělala dojem princezny přesně včas. Abyste měli představu, jak to dokázala, představte si letní večer a jedno londýnské vyslanectví. Nad vchodem do haly je plátěný kryt a napříč chodníku je položen koberec, poněvadž právě se pořádá velká recepce. Shromážděný hlouček sleduje, jak přijíždějí hosté. Předjede rolls-royce. Vystoupí Pickering ve fraku, s medailemi a řády, a pomáhá ven Líze ve večerní toaletě s krátkou pláštěnkou, s diamanty, vějířem, květinami a veškerou výbavou. Po nich vystoupí Higgins. Vůz odjede, a společnost vyjde po schodech do domu; dveře se před nimi otvírají.

Uvnitř se octnou v rozlehlé hale, ze které vede nahoru velkolepé schodiště. Nalevo odkládají pánové své klobouky a převlečníky.

Napravo jsou dveře, které vedou do dámské šatny. Tam odcházejí dámy zahalené a vycházejí nádherné. Pickering šeptá Líze a ukazuje jí k dámské toaletě. Líza tam zajde. Higgins a Pickering si odloží svrchníky a od šatnáře si vezmou lístky.

Jeden z hostů, který je podobně zaneprázdněn, stojí k nám zády. Vezme si lístek od šatny, otočí se, a my vidíme impozantního, neuvěřitelně zarostlého mladého muže. Jeho obrovitý knír se vlévá do bujných vousů a chomáče vlasů mu spadají do čela. Jinak je velmi elegantní. Na prsou

má několik bezvýznamných řádů. Zřejmé je to cizinec, hádali bychom na bradatého maďarského pandura, ale vzdor svému divokému kníru je milý, přátelský a hovorný. Když pozná Higginse, rozpráhne doširoka náruč a nadšeně k němu přistoupí.

VOUSÁČ: Maestro, maestro! (Obejme Higginse a políbí ho na obě tváře) Pamatujete mě?

HIGGINS: Nepamatuju. Co vy jste zač?

VOUSÁČ: Já jsem váš žák, váš první žák, váš nejlepší a největší žák! Já jsem malý Nepomuk, to zázračné dítě. Proslavil jsem vaše jméno po celé Evropě. Vy mě učil fonetiku. Na mě přece nemůžete zapomenout.

HIGGINS: Proč se neholíte?

NEPOMUK: Nemám váš impozantní zjev, vaši bradu, vaše čelo. Nikdo mě nevšimne, když se holím. Teď jsem slavný: říkají mi Zarostlý Dick.

HIGGINS: A co děláte tady, mezi tou snobárnou?

NEPOMUK: Já jsem tlumočník. Já mluvím dvaatřicet jazyků. Beze mě se žádná mezinárodní společnost neobejde. Vy jste velký expert na žargony: jak člověk otevře pusou, poznáte, ze které části Londýna pochází. Já to dělám v evropském měřítku.

Po schodech seběhne dolů lokaj a přistoupí k Nepomukovi.

LOKAJ: Nahoře je po vás shánka. Její Excellence se nemůže domluvit s tím Řekem.

NEPOMUK: Ano, jistě, hned. (Lokaj odejde a ztratí se v davu. Nepomuk k Higginsovi) Ten řecký diplomat dělá, že nemluví ani nerozumí anglicky. Mne nenapálí. Je to syn hodináře z Clerkenwellu. Mluví anglicky tak příšerně, že se neopovází ani žblebtnout, aby

neprozradil svůj původ. Pomáhám mu to zatloukat, ale musí klopit. Všichni musejí klopit. Chacha! (*Spěchá nahoru*)

PICKERING: Vážně je ten chlap odborník? Co když Lízu prokoukne a bude ji vydírat?

HIGGINS: Uvidíme. Když ji prokoukne, prohrál jsem sázku.

Líza vyjde z šatny a připojí se k nim.

PICKERING: Tak, a jdem na to, Lízo. Jste připravená?

LÍZA: Máte trému, pane plukovníku?

PICKERING: Děsnou. Přesně tak mi bylo před mou první bitvou. Když má člověk něco zažít poprvé, vždycky má strach.

LÍZA: Já to nedělám poprvé, paní plukovníku. Já to zažila už padesátkrát – stokrát – ve svém chlívku v Andělském dvoře. Ve snu. Teď se mi to zase zdá. Prosím vás, ať mě profesor Higgins neprobudí. Nebo všechno zapomenu a budu mluvit jako v Drury Lane.

PICKERING: Ani muk, Higgins! (*Líze*) Můžem?

LÍZA: Můžem.

PICKERING: Jde se.

Jdou nahoru po schodech, Higgins jako poslední. Pickering pošeptá lokajovi na prvním odpočívadle.

LOKAJ NA PRVNÍM ODPOČÍVADLE: Slečna Doolittlová, plukovník Pickering, profesor Higgins.

LOKAJ NA DRUHÉM ODPOČÍVADLE: Slečna Doolittlová, plukovník Pickering, profesor Higgins.

Nahoře přijímá hosty vyslanec se svou ženou, s Nepomukem u jejího lokte.

HOSTITELKA (*stiskne Líze ruku*): Těší mě.

HOSTITEL (*totéž*): Těší mě. Brývečer, plukovníku.

LÍZA (*s krásnou důstojností, která šokuje její hostitelku*):

Dobry večer, Vaše Excellence. (*Pokračuje dál do salónu*)

HOSTITELKA: To je ta vaše adoptivní dcera, pane plukovníku? Vzbudí tu hotové pozdvižení.

PICKERING: Díky za laskavost, že jste ji kvůli mně pozvala. (*Jde dál*)

HOSTITELKA (*k Nepomukovi*): Zjistěte mi o ní všechno.

NEPOMUK (*uklání se*): Excellence – (*Vmísí se do davu*)

HOSTITEL: Tezdráv, pane Higgins. Máte tu dneska večer konkurenta. Představil se jako váš žák. Je k něčemu?

HIGGINS: Naučí se cizí jazyk za čtrnáct dní – zná jich už několik desítek. Podle toho poznáte blázna. Jako fonetik nestojí za nic.

HOSTITELKA: 'brý večer, pane profesore.

HIGGINS: Dobry večer. Musí to být pro vás šílená otrava. Za sebe se omlouvám. (*Jde dál*)

V přijímacím salóně a v dalších místnostech je recepce v plném proudu. Líza jimi prochází. Je tak soustředěná na svůj úkol, že jde jako náměsíčná po poušti, a ne jako debutantka v monděnním davu. Hosté umlkají, aby si ji mohli prohlédnout, obdivovat její šaty, její šperky, i její zvláštním způsobem atraktivní osobnost. Někteří mladší si vzadu stoupají na židle, aby lépe viděli. Hostitel s hostitelkou se vzdálí od schodiště a připojují se ke svým hostům. Zamračený Higgins, který celým tím podnikem hluboce pohrdá, přijde ke skupince, kde si právě povídají.

HOSTITELKA: Á, tady je profesor Higgins! Ten nám to řekne. Povídejte nám o té úžasné mladé dámě, pane profesore!

HIGGINS (*skorem nabručeně*): O jaké úžasné mladé dámě?

HOSTITELKA: Však vy dobře víte. Tady se říká, že takovou ženu Londýn nezažil od té doby, co si lidé stoupali na židle, aby zahlédli paní Langtryovou. (*K hloučku se připojí Nepomuk, nabitý čerstvými zprávami*) Konečně, Nepomuku! Zjistil jste něco o té slečně Doolittlové?

NEPOMUK: Všecko jsem o ní zjistil. Je to podvodnice.

HOSTITELKA: Podvodnice? Ale ne!

NEPOMUK: Ale ANO, ano! Já se ošidit nedám. Rozhodně se nemůže jmenovat Doolittlová.

HIGGINS: Proč?

NEPOMUK: Protože to je anglické jméno. A ona není Angličanka.

HOSTITELKA: Prosím vás? Vždyť mluví anglicky perfektně.

NEPOMUK: Příliš perfektně! Znáte nějakou Angličanku, která mluví anglicky jak se patří? Jenom cizinci, kteří se anglicky učili, mluví dobře.

HOSTITELKA: Pravda je, že mě úplně vyděsila, jak řekla „Dobrý večer.“ Takhle mluvila jedna moje učitelka, a já z ní měla děsný vítr. Ale co je, když není Angličanka?

NEPOMUK: Maďarka.

VŠICHNI: Maďarka!

NEPOMUK: Maďarka. Z královské krve. Sám jsem Maďar. Taky z královské krve.

HIGGINS: Vy jste na ni mluvil maďarsky?

NEPOMUK: Jistě. Reagovala velice chytře. Řekla „Prosím vás, mluvte se mnou anglicky, já francouzsky ne-

umím“. Francouzsky! Dělal, že nezná rozdíl mezi maďarsky a francouzsky. Vyloučeno: umí obojí.

HIGGINS: A co ta královská krev? Jak tu jste zjistil?

NEPOMUK: Instinkt, maestro, instinkt. Jen maďarská rasa dokáže působit tak božsky vyrovnaným dojmem. Ten rezolutní pohled! Je to princezna.

HOSTITEL: Co vy na to, profesore?

HIGGINS: Já tvrdím, že je to obyčejná londýnská holka z ulice, kterou naučil mluvit nějaký specialista. Původ odhaduji na Drury Lane.

NEPOMUK: Ha, ha, ha! Maestro! maestro! Vy jste posedlý londýnskými žargonami. Londýnské ulice jsou cely váš svět.

HIGGINS (*k hostitelce*): Co soudíte vy, Excellence?

HOSTITELKA: Já samozřejmě souhlasím s Nepomukem. Je to princezna, přinejmenším.

HOSTITEL: Nemusí být ovšem legitimní. Třeba je morganatického původu. Ale to na věci nic nemění.

HIGGINS: Trvám na svém mínění.

HOSTITELKA: Vy jste paličák!

Hlouček se rozptýlí, Higgins zůstane sám. Pickering se k němu připojí.

PICKERING: Kde je Líza? Musíme na ni dávat pozor.

Přidá se k nim Líza.

LÍZA: Já už to asi nevydržím. Lidi na mě pořád civí. Zrovna mi řekla jedna stará dáma, že mluvím přesně jako královna Viktorie. Mrzí mě, jestli jsem vám prohrála sázku. Dělal jsem, co jsem mohla, ale marná sláva: nikdy se jim nevyrovnám.

PICKERING: Nic jste mu neprohrála, děvče. Vyhrála jste mu ji desetkrát.

HIGGINS: Pojďte, vypadnem. Už jsem se s těma bláznama nažvanil dost.

PICKERING: Líza je unavená, a já mám hlad. Zmizíme a dáme si někde ještě něco k jídlu.

DĚJSTVÍ ČTVRTÉ

Laboratoř ve Wimpole Street. Půlnoc. Nikde nikdo. Hodiny na krbové římse odbijí dvanáct. Oheň nehoří: je letní noc. Vzápětí je na schodech slyšet Higginse a Pickeringa.

HIGGINS (volá dolů na Pickeringa): Picku, prosím vás, zamkněte! Já už ven nepůjdu.

PICKERING: Dobře. Může jít paní Pearceová spát? Snad už nic nepotřebujem?

HIGGINS: Chraň bůh!

Líza otevře dveře a my ji vidíme ve světle na chodbě v celé té parádě, v níž právě vyhrála Higginsovi sázku. Přejde ke krbu a otočí vypínačem. Je unavená: s bledostí její tváře nápadně kontrastují tmavé oči a vlasy. Tváří se téměř tragicky. Solékne pláštěnku, odloží vějíř a rukavice na klavír a posadí se, zamyšlená a ztichlá, na sedačku. Vstoupí Higgins, ve fraku a plášti, s kloboukem na hlavě; v ruce má domácí kabátek, který si vzal dole. Sundá si klobouk a plášť, ledabyly je odhodí na stojánek na noviny, stejně se zbaví fraku, oblékne si domácí kabátek, a unaveně padne do křesla u krbu. Vejde podobně oblečený Pickering. Také on si sundá klobouk a plášť, málem je odhodí na stejné místo jako Higgins, ale rozmyslí si to.

PICKERING: Higginse, jestli ty věci necháme válet po pokoji, bude Pearceová zuřit.

HIGGINS: Ale, shodte je přes zábradlí do haly. Ráno je tam najde a uklidí. Řekne si, že jsme byli opilí.

PICKERING: To trochu jsme. Přišla nějaká pošta?

HIGGINS: Nedíval jsem se.

Pickering sebere pláště a klobouk a odejde dolů, Higgins si začne polo zpívat polo zívát operetní melodii. Náhle přestane a zařve.

HIGGINS: Krucinál, kde mám bačkory?!

Líza se na něj zachmuřeně podívá, pak náhle vstane a odejde z pokoje. Higgins opět zívne a pokračuje ve zpěvu. Vráť se Pickering, v ruce obsah poštovní schránky.

PICKERING: Samé prospekty, a pro vás jedno milostné psaníčko. (Hodí prospekty do krbu a postaví se na předložce, zády ke krbové mřížii)

HIGGINS (prohlíží obálku milostného psaníčka): Upomínka, (zahodí dopis k prospektům)

Vráť se Líza s párem velkých sešlapaných bačkor. Položí je na koberec před Higginse a opět beze slova usedne.

HIGGINS (opět zívá): Ach jo! To byl večer! To byla sešlost! To byla šaškárna! (Zvedne nohu, aby si rozšněroval botu, a všimne si bačkor. Přestane ji rozvazovat a dívá se na ně, jako by se tam octly samy od sebe) Heleme se, tady jsou!

PICKERING (se protahuje): Řeknu vám, že mám dost. Táhne to hezky dlouho: koktejl, večeře, recepce. Všeho moc škodí. Ale vyhrál jste, Higgins. Líza to dokázala, a s přehledem, co?

HIGGINS (horoucně): Zaplat pámbu, že to máme za sebou!

Líza sebou prudce trhne, ale nikdo si jí nevšimne, takže se stačí ovládnout a opět sedí jako socha.

PICKERING: Neměl jste trému, na tom koktejlů? Já měl. A na Líze nebylo vůbec nic znát.

HIGGINS: Ta neví, co to jsou nervy. Já věděl, že to zvládne. Ale padla na mě únava z celých těch měsíců práce. Ze začátku, když jsme dělali fonetiku, to bylo dost zajímavé, ale pak mi to lezlo krkem. Nebýt té sázky, tak jsem celý ten krám zabalil už před dvěma měsíci. Byl to hloupý nápad a děsná otrava.

PICKERING: Ale jděte. Ten koktejl byl ohromně napínavý. Měl jsem srdce až v krku.

HIGGINS: První tři minuty určitě. Ale jak jsem zjistil, že vyhraju levou rukou, připadal jsem si jako medvěd v kleci: jen jsem přešlapoval z nohy na nohu. A ke všemu ta večeře, sedět přes hodinu na jednom fleku, jen se cpát a konverzovat s tou pitomou nafintěnou ženskou! Říkám vám, Pickeringu, nikdy více! Již dosti umělých vévodkyň. Byl to hotový očištěc.

PICKERING: Když vy jste nikdy pořádně nevplul do společenského života. (Přejde ke klavíru) Já se v něm občas docela rád omočím; člověk jako by omládl. Ale v každém případě to byl velký úspěch; ohromný úspěch. Jednou nebo dvakrát jsem měl docela nahnáno, právě že Líza byla tak dobrá. Víte, spousta vysoce postavených lidí to vůbec nesvede; oni si blázni myslí, že člověk v jejich postavení má styl od pána boha, a tak se vůbec neučí. Absolutní dokonalost vždycky zavání profesionalitou.

HIGGINS: To by mě právě čert vzal: ti pitomci neovládají ani své pitomé řemeslo. (Vstane) Ale co, už je to

pryč a za námi, a já konečně můžu jít spát bez obav, co bude zítra.

Lízina krása nabývá na vražednosti.

PICKERING: Taky zalehnu. Ale říkejte si co chcete, byla to velká událost a váš triumf. Dobrou noc. *(Odejde)*

HIGGINS *(za ním)*: Dobrou. *(Přes rameno, u dveří)* Zhasněte, Lízo, a řekněte paní Pearceové, ať mi ráno nevaří kávu, budu snídat čaj. *(Odejde)*

Líza vstane a jde ke krbu zhasnout: snaží se ovládat a být lhostejná. Ve chvíli, kdy k němu dojde, už div nezařve. Posadí se do Higginsova křesla a pevně seověře opěradlo. Nakonec se vzdá a v tiché zuřivosti se vrhne na podlahu.

HIGGINS *(v zoufalém hněvu)*: Kde jsem ksakru zase nechal ty bačkory? *(Objeví se ve dveřích)*

LÍZA *(popadne bačkory a ze všech sil mu jednu po druhé háže na hlavu)*: Tady máte ty svoje bačkory! A tady! Koukejte si je about a co nejdřív se v nich přerazit!

HIGGINS *(ohromen)*: Co vás to –? *(Jde k ní)* Co je s vámi? Vstaňte. *(Zvedne ji)* Stalo se něco?

LÍZA *(bez dechu)*: Vám – nic. Přece jsem vám vyhrála sázku. To vám stačí. Na mně přece nezáleží.

HIGGINS: Vy že jste mi vyhrála sázku! Vy! Brabenče jeden drzá! Já jsem ji vyhrál. Proč jste po mně hodila bačkorama?

LÍZA: Protože jsem vám chtěla rozbít nos. Nejradši bych vás zabila, vy sobče jeden. Proč jste mě nenechal na ulici, proč jste mě odtamtud tahal? Teď si říkáte zaplaťpámbu, že je po všem a že ji tam můžu zase hodit, co? *(Křečovitě si svírá prsty)*

HIGGINS *(se na ni dívá s chladným podivem)*: Holka je přeci jenom nervózní. *(Líza tlumeně vykřikne zuřivosti – instinktivně mu vletí nehty do tváře. Higgins ji chytne za zápěstí)* Ale copak? Schovejte drápky, kočičko. Co se to opovažujete, vylévat si na mně svou mizernou náladu? Sednout a ticho! *(Hrubě ji hodí na pohovku)*

LÍZA *(rozdrčena silou a váhou jeho osobnosti)*: Co ze mě bude? Co ze mě bude?

HIGGINS: Proboha, vím já, co z vás bude? Copak na tom záleží?

LÍZA: Vám je to jedno. Já vím, že vám je to jedno. Vám by bylo fuk, i kdybych umřela. Já jsem pro vás nula – míň než tydlencty bačkory.

HIGGINS *(zahřmí)*: Tyto bačkory!

LÍZA *(se hořce poddává)*: Tyto bačkory. Netušila jsem, že na tom ještě záleží.

Pauza. Líza je zoufalá a zdrcená. Higgins poněkud nesvořij.

HIGGINS *(co nejvznešeněji)*: Proč ten výstup? Smím se zeptat, máte-li nějaké stížnosti, jak se tu s vámi zachází?

LÍZA: Ne.

HIGGINS: Choval se k vám někdo špatně? Plukovník Pickering? Paní Pearceová? Někdo ze služebnictva?

LÍZA: Ne.

HIGGINS: Nechcete doufám předstírat, že jsem s vámi špatně zacházel já?

LÍZA: : Ne.

HIGGINS: To rád slyším, *(Zmírní svůj tón)* Jste možná unavená. Měla jste perný den. Dáte si sklenku šampaňského? *(Jde ke dveřím)*

LÍZA: Ne. (*Upamatuje se na dobré vychování*) Děkuji.

HIGGINS (*opět v dobré náladě*): Zřejmě se to ve vás hromadilo kolik dní. Ale teď je po všem. (*Laskavě jí popláca po ramenou. Líza ucukne*) Jaképak teď starosti.

LÍZA: Ovšem. Jaképak vy byste si dělal starosti. (*Náhle vstane, odejde od něho ke klavíru, usedne na sedačku a skryje tvář v dlaních*) Ach bože! Nejradši bych se neviděla.

HIGGINS (*na ni zírá upřímně překvapen*): Proč? Proboha vás prosím, proč? (*Jde k ní, rozumně*) Poslouchejte, Lízo. Celé to vaše rozrušení je čistě subjektivní.

LÍZA: Já vám nerozumím. Jsem na to hloupá.

HIGGINS: Zjitřená představitost. Deprese, nic jiného. Nikdo vám neubližuje. Nic se nestalo. Hezky půjdete do postele a vyspíte se z toho. Trochu se vybrečíte, pomodlíte, a ono se vám uleví.

LÍZA: Slyšela jsem vaši modlitbičku: „Zaplať pámbu, že to máme za sebou.“

HIGGINS (*netrpělivě*): A vy snad nejste ráda, že to máte za sebou? Teď jste volná a můžete si dělat, co vás napadne.

LÍZA (*v zoufalství sbírá všechny síly*): K čemu já se hodím? Co mi teď zbývá? Kam já se poděju? Co mám dělat? Co ze mě bude?

HIGGINS (*pochopí, ale neudělá to na něj žádný dojem*): To vás tedy trápí! (*Strčí si ruce do kapes a prochází se s obvyklým chrastěním jejich obsahu, jako by se laskavě uvolil pohovořit na triviální téma*) Na vašem místě bych to pustil z hlavy. Já bych řek, že nějak si zařídít existenci nebude pro vás žádný problém, ačkoli jsem si plně neuvědomil, že vlastně odcházíte. (*Líza se na něj kvapně podívá: on na ni ne, zkoumá jenom dezertní mísu na klavíru a rozhodne se pro jablko*) Můžete

se přece vdát. (*Ukousne si pořádný kus jablka a začne ho hlučně chroupat*) Víte, Lízo, všichni muži nejsou zatvrzelí staří mládenci jako já nebo pan plukovník. Většina se jich žení (chudáci!), a vy nevypadáte zle; někdy je radost se na vás podívat – teď ovšem ne, protože jste ubrečená a šeredná jako čarodějnice, ale když jste ve formě, jste, jak bych to řekl, docela přitažlivá. To jest pro potenciální ženáče, abyste rozuměla. Jděte si lehnout, hezky si odpočiňte; pak vstanete, podíváte se do zrcadla a hned se přestane cítit mizerně. (*Líza se na něj opět podívá, neschopna slova, a ani se nehne. Jenže Lízín pohled se Higginse ani nedotkne: kouše si jablko se zasněně šťastným výrazem, protože mu docela chutná. Higginse konečně napadne geniální myšlenka*) Moje matka by vám nejspíš mohla sehnat nějakou slušnou partii.

LÍZA: Na rohu Tottenhamské ulice jsme byli nad něco takového povzneseni.

HIGGINS (*se vzbudí*): Jak to myslíte?

LÍZA: Prodávala jsem kytky. Neprodávala jsem sebe. Vy jste ze mne udělal dámu – takže nic jiného prodávat nesmím. Měl jste mě nechat tam, kde jste mě našel.

HIGGINS (*mrští rezolutně ohryzek do krbu*): Ale jděte, Lízo. Neznevažujte lidské vztahy: netahejte do nich kuceckou terminologii. Když ho nebudete mít ráda, nemusíte si ho brát.

LÍZA: Co jiného mi zbývá?

HIGGINS: Ále, možností je! Co třeba váš starý sen o květinářství? Pickering by vám ho mohl zařídít: peněz má jako slupek. (*Pochechtává se*) Bude muset zatáhnout ten váš dnešní ohoz, a to mu, s půjčenými šperky, přijde málem na dvě stovky liber. Prosím

vás, před půl rokem se vám o vlastním květinářství ani nesnilo! Však ono to nějak dopadne. Musím zalézt do postele; chce se mi šíleně spát. Mimochoodem, pro něco jsem se vrátil. Ale pro co?

LÍZA: Pro bačkory.

HIGGINS: No ovšem. Vy jste je po mně mrskla.

Sebere je a odchází. Líza však vstane a osloví ho.

LÍZA: Než odejdete, pane profesore –

HIGGINS (*překvapením, že ho oslovila tak obřadně, upustí bačkory*): E?

LÍZA: Patří moje šaty mně, nebo plukovníku Pickeringovi?

HIGGINS (*se vrací do pokoje s výrazem, jako by tato otázka byla už vrchol nerozumu*): Proboha, co by s nimi Pickering dělal?

LÍZA: Mohl by je upotřebit, až si vyberete další pokusnou holku.

HIGGINS (*šokován a dotčen*): Tak takový máte k nám citový vztah?

LÍZA: O citu nechci už nic slyšet. Jenom bych ráda věděla, jestli mi něco patří. Moje šaty jste spálili.

HIGGINS: Ale co na tom záleží? To s tím musíte začínat zrovna v půl jedné v noci?

LÍZA: Chci vědět, co si mohu odnést. Nechci riskovat obvinění z krádeže.

HIGGINS (*nyňi hluboce raněn*): Z krádeže! To jste neměla říkat, Lízo. To svědčí o nedostatku citu.

LÍZA: Promiňte. Jsem jenom obyčejná hloupá holka, a tak si musím dávat pozor. Mezi lidmi, jako jsem já, a lidmi, jako jste vy, nemá žádný cit co pohledávat. Řeknete mi laskavě, co mi patří a co ne?

HIGGINS (*velmi žlučovitě*): Můžete si odnést třeba celý barák. Kromě šperků; ty jsou půjčené. Stačí? (*Obrátí se na podpatku a v krajním rozhořčení se chystá odejít*)

LÍZA (*saje jeho pocity jako nektar a dopaluje ho dál, aby dostala větší dávkou*): Okamžik, prosím! (*Sundává si šperky*) Vzal byste si je laskavě a schoval u sebe v pokoji? Co kdyby se mi ztratily.

HIGGINS (*zuřivě*): Dejte je sem! (*Líza mu je dá do ruky*) Kdyby byly moje, nejradši bych je nacpal do vašeho nevděčného chřtánu. (*Ledabyly se strčí do kapes, takže se bezděky ozdobí vyčuhujícími konečky řetězů*)

LÍZA (*si soléká prsten*): Tenhle prstýnek není půjčený; ten jste mi koupil v Brightonu. Už ho nechci. (*Higgins vztekle hodí prsten do krbu, a obrátí se k ní tak výhrudně, že Líza se nad klavírem přikrčí, zakryje si tvář a vykřikne*) Nebijte mě!

HIGGINS: Já a bít vás! Ženská bídna, jak se opovažujete takhle mě obvinít! Vy jste mi dala ránu! Vy jste mě ranila až do srdce.

LÍZA (*s tajnou radostí*): To jsem ráda. Aspoň jsem vám to trošku oplatila.

HIGGINS (*důstojně, svým nejlepším profesionálním stylem*): Vaší vinou jsem ztratil rozvahu: a to se mi sotva kdy přihodilo. Pro dnešek jsem skončil. Odcházím spát.

LÍZA (*drze*): Snad abyste tu nechal paní Pearceové lístek, protože já jí o té kávě neřeknu.

HIGGINS (*obřadně*): Čert vem paní Pearceovou, a čert vem kávu, a čert vem vás, a (*zuřivě*) čert vem mou hloupost, že jsem zbůhdarma investoval své pracně získané vědomosti, jakož i doklad své přichylnosti do bezcitné holky z ulice!

Odejde s efektním dekorem, ale zkazí si ho zuřivým bouchnutím dveřmi.

Líza si klekne na krbovou předložku a hledá prstýnek. Když ho najde, uvazuje chvíli, co s ním. Nakonec ho vhodí do dezertní mísy a rozzuřená na nejvyšší míru odejde nahoru.

Nábytek v Lízíně pokoji se rozmnožil o velký šatník a luxusní toaletní stolek. Líza vstoupí a otočí vypínačem. Jde k šatníku, otevře ho, vytáhne vycházkové šaty, klobouk a střevíce, a všecko to naháže na postel. Solékně si večerní toaletu a zuje si střevičky; pak vytáhne ze šatníku vypchané ramínko, pečlivě na ně šaty pověsí, uloží a prudce šatník zabouchne. Obuje si vycházkové střevíce, oblékne si vycházkové šaty a nasadí si klobouk. Z toaletního stolu vezme náramkové hodinky a připne si je. Navlékne si rukavice, vezme si kabelku, a než si ji zavěsí na předloktí, přesvědčí se, zda je v ní peněženka. Odchází ke dveřím. Každým pohybem dává najevo zuřivé odhodlání.

Naposledy se prohlíží v zrcadle.

Zničehonic na sebe vyplázne jazyk a odejde z pokoje; cestou zhasne.

Zatím venku na ulici nešťastně zamilovaný Freddy Eynsford-Hill vzhlíží do druhého patra, kde stále ještě jedno okno svítí.

Světlo zhasne.

FREDDY: Dobrou noc, miláčku, drahoušku, lásko moje!

Líza vyjde ven a pořádně za sebou bouchne dveřmi.

LÍZA: Co tu vyvádíte?

FREDDY: Nic. Chodím sem skorem každý večer. Jedině tady jsem šťastný. Nesmějte se mi, slečno Doolittlová!

LÍZA: Neříkejte mi slečno Doolittlová! Pro mne stačí Líza.

(Přestane se ovládat a popadne ho za ramena) Freddy, že si nemyslíte, že jsem bezcitná holka z ulice – vidíte, že ne –

FREDDY: Ale drahoušku, co vás to napadá. Vy jste, ta nejkrásnější, nejmilovanější –

Neovládne se a dusí ji polibky. Líza, která žíznila po útěše, mu je vrací. Stojí tu a objímají se. Objeví se postarší policista.

STRÁŽNÍK (pohoršen): Copak! Copak!! Copak!!!

Oba mladí lidé se pustí.

FREDDY: Promiňte, pane strážník. My jsme se totiž právě zasnoubili. (Utečou)

Strážník zavrtí hlavou, vzpomíná na svých námluv a marnosti lidských nadějí. Pomalými profesionálními kroky zamíří opačným směrem. Milenci se na útěku dostali na Cavendish Square. Tam se zastaví, aby zvážili, co dál.

LÍZA (popadá dech): Tebe se zrovna leknu, poldo! Ale tys mu dal!

FREDDY: Ještě si kvůli mně zajdeš. Kam jsi vlastně šla?

LÍZA: K řece.

FREDDY: Co tam?

LÍZA: Udělat do ní díru.

FREDDY (zhrozí se): Lízo, miláčku! Co to povídáš? Co se stalo?

LÍZA: Nic. Teď už nic. Teď jsme na světě jen my dva, a nikdo jiný, vid?

FREDDY: Ani živá duše.

Dopřejí si další objetí, a opět je překoapí, tentokrát však mnohem mladší strážník.

DRUHÝ STRÁŽNÍK: Copak je to tady? Kde si myslíte, že jste? Už ať jste pryč, a fofrem!

FREDDY: Rozkaz – fofrem!

A opět se rozeběhnou a když se zastaví k další poradě, jsou na Hanover Square.

FREDDY: Nikdy bych si nemyslel, že policie je tak děsně pruderní.

LÍZA: Mají to za úkol, zahánět holky z ulice.

FREDDY: Musíme někam jít. Nemůžeme celou noc bloumat po městě.

LÍZA: Ne? Mně by se líbilo bloumat donekonečna.

FREDDY: Miláčku!

Opět se obejmou, nevštmajíce si taxíku, který se pláží u chodníku. Taxi zastaví.

TAXIKÁŘ: Nechcete někam se slečnou svézt, mladej pane?
(*Freddy a Líza od sebe odskočí*)

LÍZA: Freddy, taxík! Jako na zavolanou.

FREDDY: Jenomže já, sakra, nemám peníze.

LÍZA: Já mám spoustu peněz. Plukovník má zásadu, že bez deseti liber v kapse nemá člověk vytáhnout patty z domu. Víš co? Projedíme celou noc, a já ráno zavolám paní Higginsově a zeptám se jí, co mám dělat. V taxíku ti všechno povykládám. A policie tam na nás nemůže.

FREDDY: Prima! Bašta. (*K taxikáři*) Wimbledon. (*Odjedou*)

DĚJSTVÍ PÁTÉ

Salón paní Higginsově, která sedí za svým psacím stolem jako tenkrát.

Vejde komorná.

KOMORNÁ: (*ve dveřích*): Madam, dole je pan Henry s panem plukovníkem Pickeringem.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Tak je uveďte dál.

KOMORNÁ: Když oni telefonují, madam. Tuším, že na policii.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Cože?

KOMORNÁ (*jde dál a sníží hlas*): Pan Henry je celý bez sebe, madam. Myslela jsem, že vám to radši řeknu.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Kdybyste mi řekla, že pan Henry není celý bez sebe, překvapilo by mě to víc. Vyřídíte jim, ať přijdou, až domluví s policií. Asi něco ztratil.

KOMORNÁ: Ano, madam. (*Odchází*)

PANÍ HIGGINSOVÁ: Zajděte nahoru a řekněte slečně Doolittlové, že přišel pan Henry s panem plukovníkem, a požádejte ji, aby nechodila dolů, dokud pro ni nepošlu.

KOMORNÁ: Ano, madam.

Higgins vtrhne dovnitř. Je, jak se komorná vyjádřila, celý bezsebe.

HIGGINS: Mami, průšvih!

PANÍ HIGGINSOVÁ: Jistě, Henry. Dobré jitro. (*Higgins poltláčí svou netrpělivost a poltláčí ji, komorná odchází*) Jaký?

HIGGINS: Líza zdrhla.

PANÍ HIGGINSOVÁ (*chladnokrevně píše dál*): Tos ji musel pěkně vystrašit.

HIGGINS: Vystrašit! Nesmysl! Včera večer, jako obyčejně, zůstala poslední vzhůru, měla zhasnout a tak, a místo aby si šla lehnout, převlékla se a práskla do bot. Postel zůstala netknutá. Ráno před sedmou si přijela pro věci, ta káča Pearceová jí je dala, a mně o tom ani necekla. Co mám dělat?

PANÍ HIGGINSOVÁ: Dělej jakoby nic, Henry. Děvče má plné právo odejít, kdy se jí zamane.

HIGGINS (*nervózně bloumá po pokoji*): Ale já nic nemůžu najít. Nevím, na kdy mám co smluveno. Jsem –

Pickering vejde. Paní Higginsová odloží pero a odvrátí se od psacího stolu.

PICKERING (*si podá ruce s paní Higginsovou*): Dobré jitro, paní Higginsová. Už vám to Henry řekl? (*Posadí se na otoman*)

HIGGINS: Co říkal, ten osel inspektorská? Nabídl jste odměnu?

PANÍ HIGGINSOVÁ (*užasle a pohoršeně vstane*): Snad jsi nedal Lízu hledat policií?

HIGGINS: Ovšem. Od čeho tu je? Co nám zbývalo? (*Posadí se do alžbětinského křesla*)

PICKERING: Inspektor dělal jenom potíže. Asi nás podezíral z nějakých nekalých úmyslů.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Divíte se? Kdo vám dal právo chodit s tím na policii a ohlásit ji? Je snad zloděj nebo ztra-

cený deštník nebo co? Co vás to napadlo! (*Opět se posadí, velmi znepokojena*)

HIGGINS: Když my ji chceme najít!

PICKERING: Přece ji nemůžem nechat odejít jen tak, paní Higginsová. Co jsme měli dělat?

PANÍ HIGGINSOVÁ: Nemáte dohromady víc rozumu než dvě děti. Proč –

Příchod komorné přeruší rozhovor.

KOMORNÁ: Pane Henry, nějaký pán chce s vámi mermomocí mluvit. Poslali ho sem z Wimpole Street.

HIGGINS: Ale! Teď nemám na nikoho náladu. Kdo je to?

KOMORNÁ: Někjaký pan Doolittle.

PICKERING: Doolittle! Myslíte toho popeláře?

KOMORNÁ: Popeláře? Kdepak, pane Higginssi, to je nóbl pán.

HIGGINS (*vzrušeně vyskočí*): Proboha, Picku, to bude nějaký její příbuzný. Asi k němu utekla. Někdo, o kom nevíme. (*Komorné*) Honem ho pošlete nahoru!

KOMORNÁ: Ano, pane Higginssi. (*Odejde*)

HIGGINS (*dychtivě, jde ke své matce*): Nóbl příbuzenstvo! Teď se něco dovíme. (*Posadí se na chippendaleskou židli*)

PANÍ HIGGINSOVÁ: Vy znáte někoho z její rodiny?

PICKERING: Jenom jejího otce: jak jsme vám o něm vypravovali.

KOMORNÁ (*ohlašuje*): Pan Doolittle. (*Vzdálí se*)

Doolittle vstoupí. Je skvěle oblečen jako na velkou svatbu – vlastně by mohl být i ženich. Květina v klopě, lesklý hedvábný klobouk a lakýrky doplňují celkový dojem. Je příliš zaujat záležitostí, se kterou přichází, než aby si všiml paní Higginsové. Jde rovnou k Higginsovi a adresuje mu vážnou výčitku.

DOOLITTLE (*ukazuje na sebe*): Jen se koukněte! Vidíte? To je vaše práce.

HIGGINS: Co jsem provedl, člověče?

DOOLITTLE: Dyť vám říkám – tohle! Koukněte na to! Podívejte na ten klobouk. Podívejte na ten žaket.

PICKERING: To vás šatila Líza?

DOOLITTLE: Líza? To tak! Nač by mě Líza měla šatit?

PANÍ HIGGINSOVÁ: Dobré jitro, pane Doolittle. Neposadíte se u nás?

DOOLITTLE (*vyveden z konceptu, když si uvědomí, že zapomněl na paní domu*): Račte vodpustit, milospani. (*Jde k ní a potřeše nabízenou rukou*) Díky. (*Posadí se na otoman, po Pickeringově pravici*) Jsem tak plnej toho, co se mi přihodilo, že nemám na nic jinýho myšlínky.

HIGGINS: A co se vám ksakru přihodilo?

DOOLITTLE: Dyby se mi to jenom přihodilo, vzal to čert, čoveku se může přihodit všelicos, a nikdo za to nemůže, leda Prozřetelnost, jak se říká. Ale tohle jste proved vy mně; jo, vy, Henry Higgins.

HIGGINS: Našel jste Lízu?

DOOLITTLE: Vy jste ji ztratil?

HIGGINS: Ano.

DOOLITTLE: Vy máte ale kliku! Já ji nenašel, ale po tom, co jste mi proved, najde vona mě, a hezky zčerstva.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Co vám vlastně udělal můj syn, pane Doolittle?

DOOLITTLE: Udělal! Zruinoval mě. Zničil moje štěstí. Svázal a hodil do spárů měšťácký morálky.

HIGGINS (*netolerantně vstane a postaví se nad Doolittla*):

Vy jste zešilel. Vy jste opilý. Vy jste blázen. Dal jsem vám pět liber. Potom jsem se s vámi dvakrát sešel; hodina mě přišla na půl koruny. Od té doby jsem vás neviděl.

DOOLITTLE: Já jsem vopilej, co? Já jsem blázen, co? Tak mi hezky vyklopte: psal jste, nebo jste nepsal do Ameriky jednomu starýmu lemplovi, kerej dával pět miliónů dolarů na založení celosvětový Společnosti pro povznesení morálky, a kerej po vás chtěl, abyste mu vynaleznu univverzální řeč?

HIGGINS: Cože! Ezra D. Wannafeller! Ten umřel. (*Lhostejně se posadí*)

DOOLITTLE: Jo: von je mrtvej, a já jsem vyřízenej. Psal jste, nebo jste nepsal v tom dopise, že toho času nejoriginálnější mravokárec v Anglii je podle vašeho nejlepšího vědomí a svědomí jistej Alfréd Doolittle, popelář?

HIGGINS: Ale ano, vzpomínám si, že jsem po vaší první návštěvě tak nějak nejapně zažertoval.

DOOLITTLE: Á! To si klidně můžete říkat vy, jenomže mně to vaše nejapný žertování zlomilo vaz. Jemu se to zrovna šiklo, aby vokázal, že Američani nejsou jako my: že uznávaj a rešpektujou hodnoty v každěj vrstvě, afsi je třeba nejspodnější. Tak to stojí v jeho vypečený poslední vůli, v kerý mi, Henry Higgins, díky vašemu nejapnému žertování nechává akcie svýho Trustu dietního sejra s výnosem tři tácy ročně – s podmínkou, že budu přednášet v jeho Wannafellerový světový lize pro povznesení morálky tak často, jak mě požádaj, nejvejš šestkrát do roka.

HIGGINS: Ten se vytáh! (*Náhle se rozzáří*) To je psina!

PICKERING: Máte to v suchu, Doolittle. Dvakrát vás nepožádají.

DOOLITTLE: Copak přednášky, ty mně nevaděj. Přednášet jim budu, až zmodraj, ani brvou nehnu. Ale dělat ze sebe pána, to mi nesedí. Kdo se ho prosil, aby ze mě dělal pána? Já byl šťastnej. Já byl svobodnej.

Dyž jsem potřeboval peníze, tak jsem vo ně něko-
ho pumpnul, třeba jako vás, Henry Higginso. Tedka
jsem nahranej, ruce nohy svázaný, a vo peníze kaž-
dej pumpuje mě. Máte to fajn, říká můj advokát.
Vopravdu? já na to. Vy to máte dobrý, to snad chcete
říct, povídám mu. Dyž jsem eště byl chudák a bral
jsem si jednou advokáta, poněvadž mi v popelář-
ským voze našli dětskej kočárek, tak mě z toho vy-
sekal, a už koukal, aby von se zbavil mě a já jeho.
To samý s doktorama: eště se mi podlamovaly ko-
lena, a už mě vyšoupli ze špitálu, a žádný oučty
nebyly. Tedka najednou viděj, že jsem prolezlej ne-
mocema a že bysem zaklepal bačkorama, dyby mě
dvakrát denně neprohliďli. Doma pro sebe nesmím
ani prstem hnout: dycky se najde nákej pracant,
kerej ze mě pumpuje prachy. Eště loni jsem na tom
božím světě neměl jedinýho příbuznýho, až na dva
tři, kerý se mi vyhejbali na sto honů. Dneska jich
mám padesát, a žádnej si nevydělá ani na slanou
vodu. Jsem nucenej žít pro druhý, a ne pro sebe:
to je ta vaše měšťácká morálka! Vy mi vykládáte,
že se vám ztratila Líza. Žádný strachy: vsadím se
s váma, že mi tedka už klepe na dveře: vona, kerá
se klidně dokázala uživit jako květinářka, pokavad
jsem nebyl společensky na výši. A vy, Henry Higgin-
so, vy jste ten příští, kerej mě pumpne. Abysem se
vod vás eště učil měšťáckýmu jazyku, místo pořád-
ný angličiny. Tedka jste na radě vy, a já si troufnu
říct – že proto jste to taky spáchal.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Ale milý pane Doolittle, přeci to ne-
musíte trpět – pokud mluvíte vážně. Nutí vás někdo,
abyste ten odkaz přijal? Můžete ho odmítnout. Že
je to tak, pane plukovníku?

PICKERING: Jistě.

DOOLITTLE (z úcty k jejímu pohlaví oslabí svůj projev): To je
právě ta tragédie, mlospaní. Vono se řekne, vybodni
se na to, ale dyž já na to nemám nervy. A kdo z nás
je má? Všici jsme zastrašený. Zastrašený, mlospaní,
tak je to. Dyž se na to vybodnu, co jinýho mi na
starý kolena zbejvá než chudobinec? Už dneska si
musím barvit vlasy, abysem nepřišel vo místo po-
peláře. Jo, takhle bejt sociální případ a mít něco
bokem, to bysem se na to moh vybodnout. Ale nač
bysem to dělal, dyž takovej sociální případ se klid-
ně může stát milionářem a ani mu to nepříde. Von
totiž neví, co je to štěstí. Jenomže mezi mou malič-
kostí jakožto asociálním živlem a uniformou chu-
dinskýho chovance nestojí nic, akorát ty zadělaný
tři tácy ročně, kerý mě šoupnou do měšťácký třídy!
(Vomlouvám se za ten vejraz, mlospaní, ale bejt tak
naštvaná jako já, taky by vám uklouz.) Dostanou
vás, ať se vrtnete kam se vrtnete: máte navybra-
nou mezi Skýlou chudobince a Charbidou měšťá-
cký třídy: a na chudobinec já nervy nemám. Já jsem
zkrátka zastrašenej. Nahranej. Koupenej. Lidi šťast-
nější než já budou ke mně chodit pro popel a pum-
povat mě vo tuzéra; já budu jen bezmocně přihlí-
žet a užírat se závistí. A do toho mě dostal váš syn.
(Je přemožen city)

PANÍ HIGGINSOVÁ: V každém případě jsem ráda, pane
Doolittle, že neprovedete žádnou nepředloženost.
Tím se přece řeší Lízina budoucnost. Teď ji můžete
zaopatřit.

DOOLITTLE (s melancholickou rezignací): Tak, tak, mlospa-
ní; takový zavopatření vode mě čeká každej, z těch
tří táců ročně.

HIGGINS (*vyskočí*): Blbost! Zaopatřovat ji nemůže a nebude! Líza není jeho. Já mu za ni zaplatil pět liber.

Doolittle – buďto jste čestný muž, anebo darebák!

DOOLITTLE (*smířlivě*): Vobojího kousek, Henry, jako každý z nás – vobojího kousek.

HIGGINS: Jaképak copak, shrábl jste za ni peníze, a nemáte právo shrábnout taky ji.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Nebuď směšný, Henry. A když chceš vědět, kde je Líza, prosím: je nahoře.

HIGGINS (*užasne*): Nahoře!!! To ji hezky rychle přitáhnou dolů. (*Rezolutně zamíří ke dveřím*)

PANÍ HIGGINSOVÁ (*vstane a jde za ní*): Henry, klid. Posad se.

HIGGINS: Já –

PANÍ HIGGINSOVÁ: Posad se, Henry, a poslouvej.

HIGGINS: No dobře, dobře, dobře. (*Ledabytle sebou hodí na otoman tváří k oknům*) Ale snad jsi nám to mohla říct už před půlhodinou.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Líza ke mně přišla dneska ráno. Řekla mi, jak surově jste s ní vy dva zacházeli.

HIGGINS (*zase vyskočí*): Cože!

PICKERING (*také vstane*): Drahá paní Higginsová, to vám tedy vyprávěla pohádky. My jsme s ní nijak surově nezacházeli. My jsme si jí sotva všimli, a rozešli jsme se vyloženě v dobrém. (*Obrátí se na Higginse*) Higginse, trápil jste ji snad, když jsem odešel spát?

HIGGINS: Právě naopak. Ona mi hodila na hlavu bačkory. Chovala se krajně nepřístojně. Nezavdal jsem jí ten nejmenší podnět. Sotva jsem vešel do pokoje, prásk!, a měl jsem bačkory na hlavě – a to jsem ještě ani hubu neotevřel. A používala naprosto neúnosných výrazů.

PICKERING (*užasle*): Ale proč? Co jsme jí provedli?

PANÍ HIGGINSOVÁ: Víím asi dost přesně, co jste provedli.

Ta dívka je myslím dost citově založená. Že, pane Doolittle?

DOOLITTLE: Náramně měkkosrdcatá, mlospaní. To má po mně.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Právě. Přilnula k vám. Dřela se kvůli tobě, Henry. Ty si asi neuvědomuješ, co pro takové děvče znamená jakákoli duševní práce. A když konečně přišel velký den zkoušky, a ona v ní kvůli tobě tak skvěle obstála, aniž se dopustila jedině chybičky, tak vy dva jste si tam seděli a ani jste si jí nevšimli; jen jste si vykládali, jak jste rádi, že to máte za sebou, a jaká to byla otrava. A pak se divíš, že ti hodila na hlavu bačkory! Já bych na jejím místě po tobě hodila pohrabáčem.

HIGGINS: Neříkali jsme nic, jen že jsme unavení a že se nám chce spát. Vidíte, Picku?

PICKERING (*krčí rameny*): To bylo všecko.

PANÍ HIGGINSOVÁ (*ironicky*): Víte to určitě?

PICKERING: Bezpečně. Opravdu to bylo vše.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Nepoděkovali jste jí, ani jste ji nepohladili, ani jste jí neřekli, že byla báječná.

HIGGINS (*netrpělivě*): Ale to věděla beztak. Proslovy jsme k ní ovšem nedrželi, pokud máš na mysli tohle.

PICKERING (*hne se v něm svědomí*): Třeba jsme byli trochu nešetrní. Zlobí se moc?

PANÍ HIGGINSOVÁ (*vrací se na své místo k psacímu stolku*): Do Wimpole Street se už asi nevrátí. Zvláště teď, když jí pan Doolittle může zaručit ten standard, který jste jí vnutili. Ale tvrdí, že je ochotná se s vámi přátelsky sejít a zapomenout, co se stalo.

HIGGINS (*zuří*): Proboha, vážně? No ne!

PANÍ HIGGINSOVÁ: Když slíbíš, že se budeš chovat slušně,

Henry, požádám ji, aby přišla dolů. V opačném případě se seber a jdi domů. Beztak jsi mě už dost zdržel.

HIGGINS: Prosím. Výborně. Picku, koukejte se chovat slušně. Musíme se předvést v nejlepším světle – kvůli tomu tvorovi, kterého jsme vytáhli z bláta. (*Mrzutě se vrhne do alžbětinského křesla*)

DOOLITTLE (*protestuje*): Pomalu, Henry Higgins! Mějte vohledy na moje měšťanský city.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Pamatuj, co jsi slíbil, Henry. (*Stiskne tlačítko zvonku na stole*) Pane Doolittle, byl byste tak laskav a odešel chvíli na balkón? Nerada bych, abyste Lízu rozčílil svými novinkami, dokud se nedomluví tady s pány. Nemáte nic proti tomu?

DOOLITTLE: Jak si přejete, madam. Všecko, jen dyž to Henrymu pomůže, aby mi nepadla do spárů. (*Zmizí na balkón*)

Komorná přijde na zvonění. Pickering se posadí na místo, kde seděl Doolittle.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Požádejte prosím slečnu Doolittlovou, ať přijde dolů.

KOMORNÁ: Ano, milostpaní. (*Odejde*)

PANÍ HIGGINSOVÁ: Buď hodný, Henry.

HIGGINS: Já se chovám vzorně.

PICKERING: On se snaží, paní Higginsová.

Pauza. Higgins zvrátí hlavu dozadu, natáhne nohy a začne si pískat.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Henry, miláčku, takhle ti to vůbec nesluší.

HIGGINS (*se narovná*): O to mi ani nešlo, mami.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Nevadí. Jen jsem chtěla, abys něco řekl.

HIGGINS: Proč?

PANÍ HIGGINSOVÁ: Protože nemůžeš mluvit a pískat zároveň.

Higgins zasténá. Další trapná pauza.

HIGGINS (*vyskočí, dojde mu trpělivost*): Krucifix, kde ta holka je? To tu budem čekat věčnost?

Vstoupí Líza. Je rozjasněná, dokonale se ovládá a dává najevo naprostou uvolněnost v jednání. V ruce má košíček se šitím a chová se jako doma. Pickering je tak vyveden z konceptu, že ani nevstane.

LÍZA: Jak se daří, pane profesore? Není vám něco?

HIGGINS (*přiškrčeně*): Jestli mi – (*Nemůže dál*)

LÍZA: Ale co by vám bylo: vy přece nikdy nestonáte. To jsem ráda, že vás vidím, pane plukovníku. (*Pickering honem vstane, stisknou si ruce*) Dneska bylo už po ránu dost chladno, že? (*Posadí se po jeho levici, Pickering vedle ní*)

HIGGINS: Nehrajte to na mě. To je moje škola, tudíž vám na to neletím. Seberte se a pojdte domů; nebuďte blázen.

Líza si z košíčku vytáhne šití a začne si stehovat, aniž v nejmenším reaguje na jeho výbuch.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Tos řekl moc hezky, Henry, všechna čest. Takovému pozvání žádná žena neodolá.

HIGGINS: Ty ji nech, mami. Ať mluví za sebe. Aspoň

uvidíš, jestli má nějakou myšlenku, kterou bych jí já nestrčil do hlavy, nebo výraz, který bych jí já nestrčil do pusy. Tohle jsem stvořil já z kedlubnového chrástu, pohozeného na zelinářském trhu. A ono si to teď bude přede mnou hrát na dámu!

PANÍ HIGGINSOVÁ (*klidně*): Jistě, Henry, ale co kdyby ses posadil?

LÍZA (*Pickeringovi; Higginse si vůbec nevšimá a pilně pracuje dál*): Jestlipak vy mě pustíte k vodě, pane plukovníku, když je po pokusu?

PICKERING: Ale prosím vás! Nemluvte o tom jako o pokusu. Mne to jaksi šokuje.

LÍZA: Jsem sice jenom kedlubnový chrást –

PICKERING (*impulsivně*): Ne!

LÍZA (*klidně pokračuje*): – ale jsem vám tolik zavázána, že by mě hrozně mrzelo, kdybyste na mne zapomněl.

PICKERING: To je od vás velmi laskavé, slečno Doolittlová.

LÍZA: Ne snad proto, že jste mi kupoval šaty. Víím, že peněz vám není líto pro nikoho. Ale vy jste mě naučil slušnému chování, a podle něho se teprve pozná dáma, že? Vííte, bylo to pro mne tak těžké, když jsem pořád měla na očích příklad pana profesora. Ze mne vyrostl přesně takový člověk, jako je on: také jsem se neuměla ovládat a při sebemenším rozčilení jsem mluvila hrubě. Nebýt vás, nikdy bych nevěděla, že slušní lidé se tak nechovají.

HIGGINS: Tedy!!!

PICKERING: Vííte, to už je jeho způsob projevu. Ale on to tak nemyslí.

LÍZA: Ani já to tak nemyslela, když jsem prodávala kytky. Byl to taky jen můj způsob projevu. Ale dělala jsem to, rozumíte, a to nakonec rozhoduje.

PICKERING: Jistě. Ale on vás naučil mluvit, a vííte přece, že to já bych nedokázal.

LÍZA (*utrousí*): Ovšem, tím on se živí.

HIGGINS: Krucifix!

LÍZA (*pokračuje*): Jako bych se učila tančit, nic jiného na tom nebylo. Ale vííte, kdy začala moje pravá výchova?

PICKERING: Kdy?

LÍZA (*na okamžik přestane pracovat*): Když jste mi hned první den, jak jsem přišla do Wimpole Street, řekl slečno Doolittlová. Tehdy jsem si začala sama sebe vážit. (*Pokračuje ve stehování*) A takových maličkostí, které vám ani nepřišly, byla spousta. Jako že vstanete a smeknete a otevřete dveře –

PICKERING: Ale to nestojí za řeč.

LÍZA: Ano, maličkosti, které nasvědčovaly, že jsem pro vás něco víc než holka od škopku. I když ovšem víím, že byste se stejně choval k holce od škopku, kdyby už ji pustili do pokoje. Vy jste se v jídelně za mé přítomnosti nikdy nezouval.

PICKERING: Z toho si nesmíte nic dělat. Higgins se zouvá všude.

LÍZA: Já víím. Já mu to nezazlívám. To už je jeho způsob projevu, že? Ale pro mne tolik znamenalo, že vy jste to nedělal. To máte tak: některé věci se naučí každý – strojit se a mluvit a tak dále – ale skutečný rozdíl mezi dámou a květinářkou není v tom, jak se která chová, ale jak se k ní chovají druzí. Pro profesora Higginse květinářkou zůstanu, protože se ke mně jako ke květinářce chová a bude se chovat i nadále, ale já víím, že pro vás mohu být dáma, protože jste se ke mně choval jako k dámě, a budete se tak chovat vždycky.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Prosím tě, neskřípej zuby, Henry.

PICKERING: To je od vás skutečně velmi hezké, slečno Doolittlová.

LÍZA: Byla bych ráda, kdybyste mi říkal Lízo.

PICKERING: Ovšem, Lízo. Děkuji vám.

LÍZA: A byla bych ráda, kdyby mi profesor Higgins říkal slečno Doolittlová.

HIGGINS: To dřív potáhnete ke všem čertům!

PANÍ HIGGINSOVÁ: Henry, Henry!

PICKERING (*se směje*): Proč mu to neoplatíte? Na hrubý pytel hrubá záplata. Nenechte si to líbit. Jenom by mu to prospělo.

LÍZA: Když já nemohu. Kdysi bych to svedla, ale teď už ne. Říkal jste mi, pamatujete, že když dítě vyrůstá v cizí zemi, pochyťí její jazyk za pár týdnů a vlastní zapomene. Já jsem takové dítě ve vaší zemi. Vlastní řeč jsem zapomněla, a mluvit umím jen po vašem. Rozešla jsem se s náročím Tottenhamské ulice. A odchod z Wimpole Street tomu jen nasadí korunu.

PICKERING (*značně poplašen*): Ale vy se přece vrátíte do Wimpole Street, vidíte. Přece Higginsovi odpustíte?

HIGGINS (*vstane*): Odpustíte? Jen aby! Pane na nebi! Ať si jde! Jen ať zkusí, jestli se bez nás obejde. Když ji nebudu držet za ručičku, do tří neděl sebou zase plácne do bláta.

V prostředním francouzském okně se objeví Doolittle. S důstojnou výčitkou se dívá na Higginse a zvolna, tiše se blíží ke své dceři, která je k oknům otočena zády a nemá o něm tušení.

PICKERING: On je nenapravitelný, Lízo. Vidíte, že se to nestane?

LÍZA: Ne, teď ne. Už nikdy. Neučila jsem se nadarmo. Já bych už nedokázala skřehotat jako dřív, ani kdybych chtěla. (*Doolittle jí položí ruku na levé rameno.*

Líza upustí šití a při pohledu na vyšňořeného otce ztratí sebevládu) Áááooúúú!

HIGGINS (*triumfálně, vzkřikne*): Aha! To je ono! Áááooúúú! Áááooúúú! Vítězství je naše! (*Vrhne se na divan, založí ruce a arogantně se natáhne*)

DOOLITTLE: Můžete jí to mít za zlý? Nekoukej tak na mě, Lízo. Já za to nemůžu. Drobet jsem si nahrabal.

LÍZA: Tentokrát jsi musel pumpnout milionáře, tati.

DOOLITTLE: Taky že jo. Ale dneska jsem obzvlášť vystrojenej. Jdu na Hanoverský náměstí, ke svatému Jiřímu. Tvoje nevlastní máma si mě bere za muže.

LÍZA (*vztekle*): Ty se tak shodíš? Ty se oženíš s tou sprostou ženskou?

PICKERING (*mírně*): On musí, Lízo. (*Doolittlovi*) Proč se vlastně rozmyslela?

DOOLITTLE (*smutně*): Ze strachu, šéfe. Ze strachu. Měšťácká morálka si žádá svý voběti. Tak co, Lízo, narázíš si hučku a doprovodíš mě na poslední cestě?

LÍZA: Když pan plukovník řekne, že musím, tak – tak (*téměř v pláči*) – tak se tedy pokořím. A bůhví, jestli se za svoje přemáhání ještě nebudu muset nechat urážet.

DOOLITTLE: Žádný strachy. Vona se teďka chudák stará ani s nikým nerafá. Společenský postavení ji dočista zlomilo na duchu.

PICKERING (*jemně stiskne Líze loket*): Buďte na ně hodná, Lízo. Musíte se s tím smířit.

LÍZA (*při svém trápení ze sebe vynutí pousmání*): Tak dobře, ale jen abych ukázala dobrou vůli. Hned jsem zpátky. (*Odejde*)

DOOLITTLE (*usedne vedle Pickeringa*): Já jsem z toho vobřadu celej vyjevene, pane plukovník. Dybyste tak šel se mnou a byl mi voporou.

PICKERING: Ale člověče, přece jste to už zažil. Když jste se ženil s Lízinou matkou.

DOOLITTLE: Kdo vám to řek, pane plukovník?

PICKERING: Nikdo. Ale domyslel jsem si to – přirozeně –

DOOLITTLE: Depak, na tom není nic přirozeného, pane plukovník, to je přirozený akorát z hlediska měšťácký morálky. A já jsem dycky zastával živelnou morálku. Ale Líze nic neříkejte. Vona nic neví, já jí to nikdá neřek. Ze šetrnosti.

PICKERING: Zcela správně. Necháme ji při tom, když dovolíte.

DOOLITTLE: A pudete se mnou do kostela, pane plukovník, a dostrkáte mě k voltáři?

PICKERING: S radostí. Pokud na to síly starého mládence stačí.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Mohu se také zúčastnit, pane Doolittle? Nerada bych přišla o vaši svatbu.

DOOLITTLE: Taková blahovůle z vaší strany, mlospaní, by pro mě byla velká čest, a chudák moje stará by to brala jako náramnej kompliment. Vona je z toho pomyslení, že štěstí je nenávratně v tahu, celá špatná.

PANÍ HIGGINSOVÁ (*vstává*): Objednám kočár a půjdu se připravit. (*Páni, Higginse vyjímaje, vstanou*) Za čtvrt-hodinku jsem zpátky. (*Ve dveřích se setká s Lízou, která má na hlavě klobouk a zapíná si rukavice*) Pojedu do kostela vašemu otci na svatbu, Lízo. Snad abyste jela se mnou v kočáru. Plukovník Pickering může jet s ženichem.

Paní Higginsová odejde. Líza přejde doprostřed pokoje mezi prostřední francouzské okno a oتمان a Pickering se připojí k ní.

DOOLITTLE: S ženichem! To je slovo! člověk si teprve uvědomí, jak na tom vlastně je. (*Sebere klobouk a rukavice a odejde ke dveřím*)

PICKERING: Lízo, ještě než odejdu – odpusťte Higginsovi a vraťte se k nám!

LÍZA: Já myslím, že by mi to tatínek nedovolil. Vid', tati?

DOOLITTLE (*smutně, ale velkomyslně*): S hráli s tebou pěknou levárnu, Lízo, tyhle dva sportovci. Bejt jenom jeden, mohlas ho klofnout. Ale to víš, byli dva, a jeden druhýmu, jak se říká, kryl záda. (*Pickeringovi*) Převezli jste ji, pane plukovník, ale já vám to nemám za zlý, sám bysem to neproved jináč. Celej můj život se mnou ženský cvičily jak chtěly, ale já vám dvěma nezávidím, že jste Lízu vypekli. Já se do toho plíst nebudu. Už abysme šli, pane plukovník. Servus, Henry. Na viděnou v kostele, Lízo. (*Odejde*)

PICKERING (*se doprošuje*) Zůstaňte s námi, Lízo! (*Odejde za Doolittlem*)

Líza odejde na balkón, aby nezůstala sama s Higginsem. Ten vstane a připojí se tam k ní. Líza se okamžitě vrátí do pokoje a zamíří ke dveřím, ale Higgins rychle přejde balkón a zahradí jí zády dveře, ještě než k nim dorazí.

HIGGINS: Tak co, Lízo, trochu jste mi to oplatila, jak říkáte. Stačí vám to? Budete už rozumná? Nebo je vám to ještě málo?

LÍZA: Vy mě chcete zpátky, jen abych vám nosila bačkory a snášela vaše rozmary a dělala vám poskoka.

HIGGINS: Řekl jsem snad, že vás chci zpátky?

LÍZA: Ale? Tak o čem se to vlastně bavíme?

HIGGINS: O vás, o mně ne. Když se vrátíte, budu s vámi zacházet stejně jako dřív. Povahu si změnit nemohu,

a chování si změnit nehodlám. Nechovám se o nic hůř než plukovník Pickering.

LÍZA: To není pravda. On zachází s květinářkou, jako by to byla vévodkyně.

HIGGINS: A já zacházím s vévodkyní, jako by to byla květinářka.

LÍZA: Ach tak. (*Klidně se odvrátí a posadí se na otoman, tváří k francouzskému oknu*) Neděláte žádné rozdíly.

HIGGINS: Přesně tak.

LÍZA: Jako táta.

HIGGINS (*trochu změkne, zubí se*): I když vaše přirovnání neberu, Lízo, musím říci, že váš otec není snob a že se dokonale zabydlí v každém životním postavení, kam ho jeho výstřední osud zavane. (*Vážně*) Lízo, to velké tajemství není v tom, jestli se chováte špatně nebo dobře nebo nějakým jiným specifickým způsobem, ale jestli se chováte ke všem lidem stejně; zkrátka tak, jako byste už byla v nebi, kde žádné vagóny třetí třídy nejsou a kde jedna lidská duše není o nic horší než druhá.

LÍZA: Amen. Vy jste se měl dát na kazatele.

HIGGINS (*podrážděně*): Nejde o to, jestli s vámi zacházím hrubě, ale jestli můžete říci, že jsem s někým zacházel líp.

LÍZA (*s náhlou upřímností*): Mně je to jedno, jak se mnou zacházíte. Mně nevadí, že mi nadáváte. Mně nevádí nějaká ta modřina: nebyla by první. Ale (*vstane a postaví se proti němu*) nenechám se od vás přejet.

HIGGINS: Tak mi uhněte z cesty, protože já se kvůli vám nezastavím. Mluvíte o mně jako o autobusu.

LÍZA: Taky že jste takový autobus: bumbác a jede se, na nikoho se ohledy neberou. Ale já se bez vás obejdu, jen si nemyslete.

HIGGINS: To vím. Sám jsem vás na to upozorňoval.

LÍZA (*zasažena, odvrátí se od něho na druhou stranu otomanu, tváří ke krbu*): Dobře si na to pamatuju, vy surovče. Chtěl jste se mě zbavit.

HIGGINS: Lhářko!

LÍZA: Děkuji. (*Důstojně usedne*)

HIGGINS: Jenže vás zřejmě nikdy nenapadlo, jestli se já obejdu bez vás.

LÍZA (*valně*): Nepokoušejte se mě obalamutit. Budete se muset beze mě obejít.

HIGGINS (*pyšně*): Já si stačím sám. Mám svou vlastní duši, svou vlastní jiskru božského ohně. Ale (*náhle pokorně*) bude se mi po vás stýskat, Lízo. (*Posadí se na otoman*) Pokorně a vděčně uznávám, že jsem se z vašich idiotských nápadů poučil. A zvykl jsem si na váš hlas i na vaši tvář. Docela se mi líbí.

LÍZA: Hlas máte na deskách a tvář na fotografii, tak co. Když vám bude beze mě smutno, můžete si pustit gramofon. Ten nic necítí, aspoň mu neublížíte.

HIGGINS: Nemohu si pustit vaši duši. Nechte mi svoje city, hlas i tvář si vezměte. To nejste vy.

LÍZA: Vy jste ale prevít! Vy umíte chytnout holku za srdce a stisknout jí ho, až to bolí. Dobře mě paní Pearceová varovala. Kolikrát od vás chtěla odejít, ale vy jste si ji vždycky na poslední chvíli omotal kolem prstu. A přitom vám na ní vůbec nezáleží. Na mně vám taky vůbec nezáleží.

HIGGINS: Záleží mi na životě, na lidstvu, a vy jste jeho součást. která se mi připlekla do cesty a usadila se pod mou střechou. Co více si ještě můžete přát?

LÍZA: Nezáleží mi na nikom, komu nezáleží na mně.

HIGGINS: To jsou komerční zásady, Lízo. Jako (*s profesionální přesností napodobuje její výslovnost z Covent Garden*) „p'dávat fjalky“, že?

LÍZA: A: To je sprosté, takhle se mi pošklebovat.

HIGGINS: Jakživ jsem se nikomu nepoškleboval. Škleb nesluší ani lidské tváři, ani lidské duši. Vyjadřuji pouze své spravedlivé opovržení vůči komercialismu. Nechci a nebudu kšeftovat s city. Jsem pro vás surovec, protože se vám nepovedlo získat si mě donáškou bačkor a hledáním brejlí. Sama jste prohloupila: pohled na ženu, která nese bačkory, mě naplňuje odporem – nosil jsem snad já bačkory vám? Že jste mi je hodila na hlavu, tím jste si u mne jenom polepšila. Nemá cenu mi otročit a pak po mně chtít, aby mi na vás záleželo: komu prosím vás záleží na otrokovi? Jestli se vrátíte, vraťte se kvůli dobrému kamarádství, protože nic jiného vás nečeká. Dal jsem vám tisíckrát víc než vy mně, a jestli se opovazíte svým psovským aportováním bačkor kazit můj výtvar věvodkyně, zabouchnu vám dveře rovnou před nosem.

LÍZA: Proč jste to dělal, když vám na mně nezáleží?

HIGGINS (*srdečně*): Protože se tím živím.

LÍZA: Nikdy vás nenapadlo, jak mi to zkomplikuje život?

HIGGINS: Byl by stvořen svět, kdyby se jeho stvořitel bál komplikací? Tvořit život znamená dělat potíže. Je jenom jeden způsob, jak se potížím vyhnout: zabít. Všimněte si, že zbabělci vždycky prahnou po smrti lidí, kteří jim komplikují život.

LÍZA: Nejsem žádný kazatel. Takových věcí si nevšímám. Já si jenom všimla, že si mě nevšímáte.

HIGGINS (*vyskočí a netolerantně se prochází po pokoji*): Vy jste káča, Lízo. Rozprostírám před vámi poklady svého miltonského ducha, a jako bych je vyhazoval oknem. Pochopte už konečně, že si jdu svou cestou a za svou prací a že mi je fuk, co se stane s vámi nebo se mnou. Já se nedám zastrašit jako váš

otec a vaše nevlastní matka. Takže se můžete vrátit, nebo jít k čertu – jak račte.

LÍZA: Proč bych se měla vracet?

HIGGINS (*si skokem klekne na otoman a nakloní se k ní*): Pro legraci. Proto jsem vás taky sebral.

LÍZA (*s odvrácenou tváří*): A když se vám zítra nezavděčím, můžete mě vyhodit.

HIGGINS: A když se nezavděčím já vám, můžete odejít.

LÍZA: A žít se svou nevlastní matkou.

HIGGINS: Nebo prodávat kytky.

LÍZA: Kdybych já se tak mohla vrátit ke svému košíku!

Byla bych nezávislá na vás, na tátovi, na celém světě! Proč jste mě připravil o mou nezávislost? Proč jsem si ji nechala vzít? Teď jsem otrok, jenomže pěkně oblečený.

HIGGINS: Ani v nejmenším. Budu vás adoptovat a odkážu vám peníze, jestli chcete. Nebo byste si radši vzala Pickeringa?

LÍZA (*zuřivě na něj pohlédne*): Ani vás bych si nevezala, kdybyste mě chtěl; a to jste mladší jak on!

HIGGINS (*jemně*): Než on.

LÍZA (*ztratí nervy a vstane*): Já si můžu mluvit jak chci! Už nejste můj učitel.

HIGGINS (*uvažuje*): I když pochybuji, že by si vás Pickering vzal. Je zatvrzelý starý mládenec jako já.

LÍZA: Po vdavkách já netoužím, jen si nemyslete. Takových, co si mě chtěli vzít, jsem vždycky měla habaděj. Freddy Hill mi píše dvakrát třikrát denně, hotové romány!

HIGGINS (*nepříjemně překvapen*): Spratek jeden drzá! (*Stáhne se a zjistí, že si dosedl na paty*)

LÍZA: Když se mu chce? Má na to právo, chudinka. A má mě doopravdy rád.

HIGGINS (*vstává z otomanu*): Vy nemáte právo ho v tom podporovat.

LÍZA: Každá dívka má právo na lásku.

HIGGINS: Cože! Od takových pitomců?

LÍZA: Freddy není žádný pitomec. A jestli je slabý a chudý a chce mě, třeba by mě zrovna udělal šťastnější než někdo, kdo je lepší než já, ale jenom na mě pouští hrůzu a nechce mě.

HIGGINS: Dokáže z vás něco udělat? To je otázka.

LÍZA: Co když já dokážu něco udělat z něho? Ale co bychom mohli jeden z druhého udělat, na to já nikdy ani nevzdychla; a vy nemyslíte na nic jiného. Já chci být svá, nic víc.

HIGGINS: Vy zkrátka chcete, abych se do vás zbláznil jako Freddy. Je to tak?

LÍZA: Není. Takové city od vás nečekám. A nedělejte si žádné iluze, o sobě ani o mně. Kdybych byla chtěla, mohla jsem být špatná. Nemám vaše školy, ale o jistých věcech toho vím víc než vy. Holky jako já dovedou pánům zamotat hlavu náramně lehko. A hned potom by jeden druhého nejradši zakous.

HIGGINS: Ale ovšem. Hrome, oč se to vlastně handrkujeme?

LÍZA (*velmi ztrápená*): Já chci trošku laskavosti. Já vím, že jsem obyčejná, hloupá holka a vy že jste inteligentní pán, ale nejsem žádné smetí, abyste po mně šlapal. Co jsem dělala, to nebylo kvůli parádě a taxíkům, ale protože nám bylo spolu dobře a mně na vás začlo (*opraví se*) začalo záležet. Já nechci, abyste mě miloval – já dobře vím, jaký je mezi námi rozdíl – ale abysme – abychom – se víc sprátelili.

HIGGINS: Ale ovšem! To je přesně můj pocit. I Pickeringův. Lízo, vy jste blázen.

LÍZA: To není žádná odpověď. (*V slzách klesne na židli u stolku*)

HIGGINS: Dokud se nepřestanete chovat jako obyčejná káča, žádnou lepší nedostanete. Když z vás má být dáma, nesmíte se cítit zanedbávána, pokud muži nad vámi půl života neprovzdychají a druhou půlku vám nedělají modřiny. Když vám můj chladný životní styl nevoní a obtěžuje vás, vraťte se do bláta. Dřete do úmoru, až budete víc zvíře než člověk, pak se muckejte a mordujte a pijte, dokud nepadnete únavou. Takový život v blátě, to je přece nádhara! Je opravdový, je vřelý, je drsný; člověk ho pocítí, i kdyby měl hroší kůži; může ho ochutnat i očichat, a nepotřebuje k tomu ani cvičit ani pracovat. To není jako věda a literatura a klasická hudba a filozofie a výtvarné umění. Já jsem pro vás nečita a sobec, že? Prosím: táhněte k lidem, kteří jsou vám po chuti. Vdejte se za nějaké to sentimentální čuně s hromadou peněz a jedním párem pořádných pysků a jedním párem pořádných bot, aby vás vpředu líbal a vzadu kopal. Když si nedovedete vážit toho, co máte, zvolte si to, co umíte ocenit.

LÍZA (*zoufale*): Vy jste ale tyran a kruťas! Já se s vámi nedomluví! Všecko obrátíte proti mně, a vinna jsem vždycky jenom já. Ale sám přitom dobře víte, že mi jenom schválně naháníte hrůzu. Víte, že se nemohu vrátit do bláta, jak vy říkáte, a že nemám na světě žádné opravdové přátele kromě vás a pana plukovníka. Dobře víte, že teď už bych nemohla žít s žádným tuctovým sprostákem, a když děláte, jako bych mohla, jen mě urážíte, a to je od vás hanebné a kruté. Vy si myslíte, že se musím vrátit do Wimpole Street, protože nemám kam jít, leda

k tátovi. Ale jen si nemyslete, že mě máte na kolenou a že mě můžete ukřičet a dupat po mně. Já si vezmu Freddyho, abyste věděl, jen co ho dokážu uživit.

HIGGINS (*ohromen*): Freddyho!! Toho pošuka! Toho chudinku, který by se ani jako poslíček neuživil, kdyby k tomu sebral kuráž! Ženská vy nechápete, že jsem z vás udělal manželku pro krále?

LÍZA: Freddy mě miluje, a tím je pro mne král. Nechci, aby pracoval, nikdo ho k tomu nevedl jako mě. Seberu se a začnu učit.

HIGGINS: Propánakrále, co vy můžete učit?

LÍZA: To co jste mě naučil vy. Fonetiku.

HIGGINS: Cha, cha, cha!

LÍZA: Nabídnu se jako asistentka tomu zarostlému Maďarovi.

HIGGINS (*zuřivě vyskočí*): Cože! Tomu podvodníkovi! Tomu šarlatánovi! Tomu šplhavci a ignorantovi! Svěřit mu moje metody! Moje objevy! Opovažte se to zkusit, a zakroutím vám krkem! (*Chytne ji*) Slyšíte?

LÍZA (*a zrovna mu neklade odpor*): Zakrníte. Mně je to jedno. Já věděla, že mi jednou nabijete. (*Higgins ji pustí, vzteky bezsebe, že se přestal ovládat, a ucouvne tak rychle, až se svalí na otoman*) Aha! Teď vím, jak na vás! Že jsem na to já blázen nepřišla dřív! Co jste mě naučil, to mi vzít nemůžete. Sám jste říkal, že mám lepší sluch než vy. Umím být na lidi slušná a hodná, a to vy nesvedete. Aha! To je váš konec, Henry Higginsi, to si pište. Jen si řečnete a pouštějte hrůzu, na tom mi teď takhle (*luskne prsty*) záleží. Dám si do novin inzerát, že vaše vévodkyně je obyčejná květinářka, u vás vyučená, a že teď sama udělá z každé ženské vévodkyně taky za půl roku a za tisíc liber. Když já si vzpomenu, jak jsem se vám plazila pod nohama a jak jste po mně šlapal a nadával mi,

a zatím stačilo jenom hnout prstem, abych se vám vyrovnala nejradši bych si dala pár facek.

HIGGINS (*vrtí nad ní hlavou*): Potvora jedna drzá! Ale je to lepší než fňukat, lepší než nosit bačkory a hledat brejle, ne? (*Vstane*) Namouduši, Lízo, řekl jsem, že z vás udělám ženu, a udělal jsem. Takhle se mi líbíte.

LÍZA: To jste celý vy: teď obrátíte a namažete mi med kolem pusy, že se vás nebojím a dokážu se bez vás obejít.

HIGGINS: Hádáte správně, truhlíku. Ještě před pěti minutami jste mi visela na krku jako balvan. Teď jste hotová pevnostní bašta, sesterská bitevní loď. Vy, já a Pickering budeme trojspolek starých mládenců, a to je víc než dva mužští a jedna hloupá holka.

Vrátí se paní Higginsová, oblečená na svatbu. Líza se okamžitě promění v chladnou a elegantní dámu.

PANÍ HIGGINSOVÁ: Kočár čeká, Lízo. Jste připravená?

LÍZA: Jistě. Profesor Higgins pojede s námi?

PANÍ HIGGINSOVÁ: Vyloučeno. Neumí se v kostele chovat.

Neustále hlasitě komentuje výslovnost duchovního.

LÍZA: V tom případě se už nevidíme, pane profesore.

Sbohem. (*Jde ke dveřím*)

PANÍ HIGGINSOVÁ (*jde k Higginsovi*): Sbohem, chlapče.

HIGGINS: Sbohem, mami. (*Chystá se ji políbit, když si na něco vzpomene*) Mimoschodem, Lízo, objednejte šunku a ementál. A kupte mi sobí rukavice, číslo osm, a nezapomeňte na kravatu k mému novému obleku. Barvu nechám na vás. (*Jeho veselý, bezstarostný, mocný hlas svědčí o tom, že je nenapravitelný*)

LÍZA: Osmičky by vám byly malé, jestli je chcete s vlněnou podšívku. Tři nové kravaty jste nechal ležet v zásuvce nočního stolku. Plukovník Pickering má

radši eidam než ementál, a vy si stejně nevšimnete, co jíte. Kvůli šunce jsem paní Pearceové volala dneska ráno. Nevím, co si beze mne počnete. (*Odšustí*)

PANÍ HIGGINSOVÁ: Mám dojem, žes to děvče zkazil, Henry. Pomalu abych byla kvůli vám dvěma nervózní. Ještě že má tak ráda plukovníka Pickeringa.

HIGGINS: Prosím tě, Pickeringa! Ona si vezme Freddyho. Chacha! Freddyho! Freddyho! Chachachacha!!!

Řve smíchy, zatímco hra končí.

Zbytek tohoto příběhu není zapotřebí předvádět dramatickým jednáním, a vlastně by se ani odvyprávět nemusel, kdyby naše představitost nebyla tak oslabená lenivou závislostí na snadno dostupném konfekčním zboží v onom vetešnictví, kam si Romantika chodí pro svoje „šťastné konce“, které žádnému slušnému příběhu nakonec nesluší. Příběh Lízy Doolittlové byl sice prohlášen za romantický, protože proměna, kterou Líza prodělá, připadá krajně nepravděpodobná, ale ve skutečnosti je celkem běžný. Takhle se dokázaly proměnit stovky odhodlaných tížádstivých mladých žen už od těch časů, co Nell Gwynnová jim šla příkladem, když v rolích královen okouzlovala krále na divadle, v němž začala jako prodavačka pomerančů. Přesto se nejrůznější lidé domnívali – a to jen proto, že se stala heroinou romantického dramatu – že se musela za jeho hrdinu provdat. To je hloupost, a nejen proto, že její malé drama by se tím úplně pokazilo, kdyby se hrálo podle takové bezmyslenkovité představy, ale proto, že pravdivé pokračování musí být zjevné každému, kdo má aspoň špetku citu pro lidskou povahu obecně a ženský instinkt zvláště.

Nebyla to od Lízy žádná koketérie, když Higginsovi řekla, že by si ho nevezala, ani kdyby ji o to požádal: jenom mu oznámila svoje dobře uvážené rozhodnutí. Kdykoli svobodný muž neprovdanou ženu zaujme a ovládne ji, kdykoli se stane jejím učitelem a důležitou součástí jejího života jako v Lízině případě Higgins, pak taková žena bude velice vážně zvažovat – pokud má dost charakteru na to, aby toho byla schopná – jestli má rozehrát hru, aby se za tohoto muže vdala; zvláště když ho manželství zajímá tak málo, že by ho odhodlaná a oddaná žena klidně mohla ulovit, kdyby si dala pořádně záležet. Její rozhodnutí bude hodně záviset

na tom, jestli má skutečně možnost svobodné volby, a to zase bude záviset na tom, kolik jí je let a jak vysoký má příjem. Jestliže jí mládí pomalu končí a finanční jistota nikde žádná, pak si ho vezme, poněvadž něko- ho, kdo se o ni postará, si vzít musí. Ale v Lízíně věku si pohledná dívku pod takovým tlakem nepřipadá: má pocit, že si může svobodně vybírat, a tak se nechá vést svým instinktem. Instinkt Líze říká, aby si Higginse nebrala. Neříká jí ovšem ani, aby se s ním nadobro rozešla. Není nejmenší pochyby, že Higgins zůstane objektem Lízina velice silného citového zájmu po celý život. Velice těžce by nesla, kdyby existovala jiná žena, která by ji mohla u něho nahradit. Ale poněvadž v tom si je jistá, nemá o svém směřování žádné pochybnosti, a neměla by je, ani kdyby věkový rozdíl dvaceti let, který v mládí připadá tak velký, mezi nimi neexistoval.

Poněvadž našich instinktů se její rozhodnutí nedovolává, podívejme se, kolik je v něm rozumu. Když Higgins omlouval svou netečnost vůči mladým ženám tím, že mají nepřekonatelnou soupeřku v jeho matce, naznačil tím zároveň, proč zůstal zapřísáhlým starým mládencem. Jeho případ je výjimečný jenom natolik, nakolik výjimečné jsou nevšední matky. Jestliže citlivý chlapec má dostatečně zámožnou matku, která se vyznačuje inteligencí, osobním šarmem, důstojností, ne však tvrdostí charakteru, i kultivovaným citem pro soudobé umění nejvyšší kvality, tak aby dokázala svůj dům zkrášlit, vytyčí v jeho očích standard, s jakým si jen málo žen dokáže poradit, a navrch mu ještě předvede jak oddělit záliby, cit pro krásu a idealismus od speci- fických sexuálních impulsů. To ho promění ve věčnou hádanku pro obrovské množství nekultivovaných lidí, vychovaných v nevkusných domácnostech všedními a nepříjemnými rodiči, kteří pak literaturu, výtvarné

umění, hudbu a láskyplné osobní vztahy vnímají jako projevy sexuality, pokud je vnímají vůbec. Slovo vášeň pro ně nic jiného neznamená; a že Higgins může mít vášeň pro fonetiku a idealizovat si svou matku namís- to Lízy, jim připadá absurdní a nepřirozené. Nicméně, když se rozhlédneme kolem sebe a zjistíme, že málo- kdo je natolik šeredný a odpudivý, aby si nenašel ženu či manžela, pokud takový zájem projeví, a na druhé straně že je mnoho neprovdaných mužů a žen, kteří jak svými kvalitami, tak svou kulturností přesahují průměr, neubráníme se podezření, že vyproštění sexu z asociací, s nimiž je obvykle spojován a k němuž geniální lidé do- spějí po čiré intelektuální analýze, je někdy aspoň zčas- ti, ne-li zcela důsledkem fascinace rodiči.

Takto si vysvětlit Higginsovy impozantní síly od- poru vůči kouzlu, jemuž Freddy podlehl na první po- hled, Líza sice nedovedla, ale instinktivně si byla vědo- ma, že by se ho nikdy nedokázala úplně zmocnit, ani vstoupit mezi něho a jeho matku, což je to první, co vdaná žena musí udělat. Zkrátka a dobře, věděla, že Higgins z nějakého záhadného důvodu nemá vlastnos- ti ženáče, tedy podle jejích představ manžela jakožto muže, pro něhož ona bude předmětem nejbližšího, nej- milejšího a nejvřelejšího zájmu. Ani kdyby tu žádná matka-soupeřka nebyla, stále by odmítala spokojit se s takovým zájmem o svou osobu, který by byl až dru- hotný po zájmech filosofických. I kdyby paní Higgin- sová zemřela, pořád by tu ještě byl Milton a univerzální abeceda. Landor by se svou poznámkou, že pro ty, kdož mají největší schopnost lásky, je láska až druho- řadá, Líze nezavdělil. Dejte si to dohromady s jejím od- porem vůči Higginsově panovačné nadřazenosti i s její nedůvěrou k jeho chytráckému chlácholení, s nímž si ji chce omotat kolem prstu a vyhnout se jejímu hněvu,

když se svým unáhleným terorizováním zašel příliš daleko, a uvidíte, že Lízín instinkt měl dobré důvody, když ji varoval, aby si svého Pygmalióna nebrala.

Ale koho si tedy Líza vzala, když Higgins byl předurčený ke staromládenectví, ona však rozhodně nebyla předurčena ke staropanenství? Dobrá, to lze velice stručně povědět těm, kteří to neuhodli z náznaků, které nám poskytla ona sama.

Téměř vzápětí poté, co se nechala vyprovokovat k prohlášení, že je pevně odhodlána nikdy se za Higginse neprovdát, zmíní se Líza o tom, že mladý Frederick Eynsford Hill jí denně vylévá svoje srdce v dopisech. Freddy je mladý, o nějakých dvacet let mladší než Higgins, je to pán z lepší rodiny a sekáč, jak by Líza řekla, a podle toho se taky vyjadřuje. Pěkně se obléká, plukovník s ním jedná jako se sobě rovným, opravdově ji miluje, nesekývá ji, a není pravděpodobné, že by si ji navzdory své výhodě lepšího společenského postavení podřídil. Líza nemá žádný smysl pro hloupou romantickou tradici, jako že všechny ženy jsou rády ovládnány, ne-li přímo ponižovány a mláceny. „Jdeš-li za ženskými,“ radí Nietzsche, „vem si s sebou bič.“ Rozumní despoti nikdy nebyli tak obezřelí jenom vůči ženám; brali si s sebou bič, i když měli co do činění s muži, a muži, nad nimiž práskali bičem, si je otrocky idealizovali. Nepochybně existují otrocké národy mezi ženami stejně jako mezi muži, a ženy stejně jako muži obdivují ty, kteří jsou silnější. Jenže obdivovat silnou osobnost, anebo žít pod její patou jsou dvě různé věci. Slabí lidé nemusejí být zrovna terčem obdivu a hrdinského kultu, ale nejsou ani předmětem nenávisti či opovržení, a nemají nejmenší problémy vzít si někoho, kdo je pro ně dobrý až moc. V nouzových situacích mohou možná selhat, ale život není jediná nepřetržitá

nouzová situace, většinou sestává z řetězce situací, pro něž není zapotřebí žádné mimořádné síly a s nimiž si i slabší jedinci poradí, když mají po ruce partnera, který jim z nich pomůže. Tudíž je spousta příkladů, že silné osobnosti, ať muži nebo ženy, si nejenom neberou osobnosti ještě silnější, ale ani jim nedávají přednost jako svým přátelům. Když lev potká lva, který řve ještě silněji než on, usoudí, že není „s tím řvounem k vydržení“. Muži či ženy, kteří soudí, že mají síly za dva, hledají u svého partnera jakoukoli přednost, jenom ne sílu.

Obráceně to platí taky. Slabí lidé si chtějí vzít silné, kteří jim nenahánějí příliš velký strach; přitom se často dopouštějí chyby, kterou pak metaforicky charakterizujeme tak, jako že si ukousli víc, než stačili spolknout. Chtějí příliš mnoho za příliš málo, a když je uzavřený obchod už zcela neúnosný, svazek se rozpadne; skončí tím, že partner je zavržen, nebo naložen na bedra a nesen jako kříž, což je to horší řešení. Lidé, kteří jsou nejen slabí, ale také pošetilí a těžkopádní, se často dostanou právě do takového maléru.

A když už to takhle mezi lidmi chodí, jak se asi Líza s nejvyšší pravděpodobností zachová, když se octne mezi Freddyem a Higginsem? Rozhodne se, aby doživotně nosila bačkory Higginsovi, nebo aby nosil střevičky Freddy jí? Odpověď je mimo veškerou pochybnost. Pokud jí Freddy není fyzicky odporný, a Higgins fyzicky natolik přitažlivý, že všechny ostatní instinkty zahluší, vezme si, pokud se vůbec za někoho z těch dvou vdá, Freddyho.

A přesně to taky Líza udělala.

Následovaly komplikace, ne však romantického, ale ekonomického rázu. Freddy byl bez peněz i bez zaměstnání. Vdovský důchod jeho matky, poslední pozůstatek hojnosti Velkodámského parku, jim jakž takž

v Earlscourtu pomohl udržet zdání panstva, ne však poskytnout oběma dětem seriózní odborné vzdělání, natož zajistit chlapci povolání. Úředničit za třicet šilinků týdně bylo pod Freddyho důstojnost, a ještě mu to připadalo zcela nechutné. Jeho vyhlídky spočívaly v nadějích, že když bude dobře vypadat, někde se něco najde. Ono něco představoval v jeho mlhavých představách soukromý tajemník nebo jiná sinekura podobného druhu. Pro jeho matku byl ztělesněním naděje sňatek se zámožnou dámou, která by jejimu hodnému a milému chlapci neodolala. Jaké asi byly její pocity, když se oženil s květinářkou, která přišla o svou třídní příslušnost za podivných a nyní všeobecně známých okolností!

Pravda, Lízina situace zas tak beznadějná nebyla. Její otec, třebaže někdejší popelář, nyní za ještě fantastičtějších okolností bez původní třídní příslušnosti, se stal neobyčejně populární osobou v nejvybranější společnosti díky svým společenským vlohám, které triumfovaly nad každým předsudkem i handicapem. Zavržen střední třídou, která se mu ošklivila, pronikl v důsledku svého vtipu a inteligence, svého popelářství (jímž se oháněl jako svou korouhví) a svým nietzscheovským přesahem dobra i zla rovnou do nejvyšších kruhů. Při soukromých vévodských večerích sedával po pravé ruce vévodkyně, zatímco na venkovských statcích si chodíval zakouřit se sklepemistrem, který na něho nedal nedopustit – pokud se ovšem neládoval v jídelně ve společnosti jakýchsi ministrů, kteří se s ním potřebovali poradit. Ale s důchodem čtyř tisíc ročně to všecko zvládal jen taktak, podobně jako paní Eynsford Hillová v Earlscourtu s příjmem tak žalostně nižším, že ani nemám srdce přesnou sumu odhalit. Takže rezolutně od-

mítal přidat poslední stéblo ke svému břemenu tím, že by snad Lízu zčásti podporoval.

Takže Freddy a Líza, nyní pan a paní Eynsford Hillovi, by strávili líbánky bez peněz, nebýt svatebního daru pěti set liber, které dostala Líza od plukovníka. Ty peníze jim vydržely dlouho, poněvadž Freddy netušil, jak by je utratil, když nikdy žádné peníze na utrácení neměl, a Líza, společensky vycvičená dvěma starými mládenci, nosila šaty tak dlouho, dokud držely pohromadě a dobře na ní vypadaly, aniž v nejmenším brala v úvahu, že už jsou celé měsíce z módy. Přesto, pět set liber nevydrží dvěma mladým lidem navěky, a oba věděli, a Líza navíc taky cítila, že nakonec se budou muset o sebe postarat sami. Mohla by se klidně ubytovat ve Wimpole Street, poněvadž tam už byl její domov, ale byla si dobře vědomá, že Freddyho by tam nakvarťurovat neměla, poněvadž by to jeho charakteru vůbec neprospělo.

Ne že by staří mládenci z Wimpole Street měli nějaké námitky. Když s nimi svůj bytový problém konzultovala, Higgins odmítl se s ním zabývat, když je řešení tak nasnadě. Lízino eventuální přání mít v domě u sebe Freddyho by mu připadalo zhruba stejně nedůležité, jako kdyby si chtěla pořídit další kus nábytku do ložnice. Vysvětlování, jaké by to zanechalo stopy na jeho charakteru a jak je morálně povinen vydělávat si na živobytí, se u Higginse míjelo účinkem. Prohlásil, že Freddy beztak žádný charakter nemá a že kdyby se snažil vykonávat nějakou užitečnou práci, nějaká kompetentní osoba by ji musela napravovat, což by přineslo ztrátu společnosti a uvrhlo do neštěstí Freddyho, který byl od přírody disponován jen pro tak lehkou činnost, jako je být Líze pro zábavu, což je, podle Higginse,

mnohem užitečnější a počestnější práce než dělat někde v kanceláři. A když Líza opět zmínila svůj plán vyučovat fonetiku, neubral Higgins ani špetku ze svého zuřivého odporu. Řekl, že jí chybí nejméně deset let tvrdé práce, aby mohla začít fušovat do jeho milovaného řemesla, a protože plukovník s ním zjevně souhlasil, vymítala Líza, že proti nim dvěma v této vážné otázce nesvede a že bez Higginsova souhlasu nemá právo těžit z toho, co on jí vštípil, poněvadž jeho znalosti a dovednosti pokládala za jeho soukromý majetek, stejně tak jako jeho hodinky: Líza nebyla žádná komunistka. Mimoto je oba pověřčivě zbožňovala, a po svatbě k nim vzhlížela ještě víc a upřímněji než předtím.

Nakonec celý problém vyřešil plukovník, a dospěl k tomu až po složitých úvahách. Jednoho krásného dne se Lízy nesměle zeptal, jestli se už úplně vzdala představy pořídit si malé květinářství. Líza mu odpověděla, že na to sice pomýšlela, ale že si ten nápad vyhnala z hlavy, poněvadž plukovník tenkrát u paní Higginsové prohlásil, že to nepřipadá v úvahu. Teď však plukovník připustil, že tehdy byl ještě vlivem oslňujícího dojmu, který v něm zanechala předchozího dne. Ten večer otevřeli toto téma před Higginsem. Jediný komentář, na který se vzmožil, málem vyústil ve vážnou hádku s Lízou. Zněl asi tak, že by aspoň ve Freddy m měla ideálního poslíčka.

Další, koho v této věci sondovali, byl Freddy. Ten se dal slyšet, že na nějaký obchod pomýšlel sám, ale protože nemá ani vindru, představoval si spíš něco menšího, kde by u jednoho pultu Líza prodávala kuřivo, a on u protějščího pultu noviny. Ale souhlasil s tím, že by byla náramná legrace, kdyby každé ráno chodil s Lízou do tržnice ke Covent Garden a nakupoval s ní kytky přesně tam, kde se potkali poprvé; tento senti-

ment mu vynesl četné polibky od jeho ženy. Dodal ještě, že měl strach něco takového navrhnout, poněvadž Klára by ztropila příšerný kravál v tom smyslu, že takový krok nezbytně poškodí její svatební vyhlídky, a od jeho matky že se souhlas taky nedal čekat, když taková léta křečovitě drží svou příčli na společenském žebříčku, na níž maloobchod nemá co pohledávat.

Tuto obtíž odstranila událost, která by Freddyho matku ani ve snu nenapadla. Klára za svých výpadů do těch nejvyšších uměleckých kruhů, jaké byly v jejím dosahu, jednoho krásného dne zjistila, že součástí její konverzační kvalifikace musejí být základy znalosti románů H. G. Wellse. A tak si je odevšad navypůjčovala tak horlivě, že je za dva měsíce zhltna všechny. Výsledkem byl ten druh konverze, který dnes není žádnou vzácností. Moderní Skutky apoštolské by zabraly padesát celých biblí, kdyby je někdo dokázal sepsat.

Chudinka Klára, která Higginsovi a jeho matce připadala jako nepřijemná a směšná osoba a své vlastní matce jako společenský průšvih (z důvodu, které si nedovedla vysvětlit), si nikdy ani tak ani onak nepřipadala; ve West Kensingtonu si z ní sice jako z každého jiného do jisté míry utahovali a parodovali ji, ale nakonec ji akceptovali jako racionální a normální – nebo máme říct nevyhnutelnou? – lidskou bytost. V nejhrošším případě jí říkali Vrtule, ale ani je, tím méně ji, nikdy nenapadlo, že se opravdu vrtí prázdným vzduchem a ještě nesprávným směrem. Šťastná nebyla. Vlastně byla čím dál tím zoufalejší. Jediný její kapitál, totiž že její matka byla to, co by epsomský hokynář nazval kočárovou paničkou, zjevně nešlo zúročit. Ten kapitál jí dokonce zabránil v pořádném vzdělání, poněvadž jediné školy, které si mohla dovolit, byly ty, kam by chodila s hokynářovou dcerou. Ten kapitál jí donutil

vyhledávat společnost lidí z matčiny vrstvy, jenže ta vrstva ji prostě nechtěla, protože Klára byla mnohem chudší než hokyně, a panskou, natož komornou si nemohla dovolit, takže doma museli vystačit s jednou holkou pro všechno, se kterou se podle toho taky zacházelo. Za těchto okolností nemohlo být na ní nic, co by ukazovalo na pravý produkt Velkodámského parku. A přitom v důsledku jeho tradice nahlížela na svazek s každým, kdo jí byl dostupný, jako na nesnesitelné ponížení. Podnikatelé i zaměstnanci všeho druhu jí byli proti mysli. Honila se za malíři a za spisovateli, ale ti z ní odvázaní nebyli, a její smělé pokusy o familiární literární a výtvarnou konverzaci je popuzovaly. Byla zkrátka totální smolař; hloupý, neschopný, afektovaný, nevídaný, neužitečný malý snob, bez jediné vindry v kapse; a třebaže si odmítala připustit, co všechno ji diskvalifikuje (poněvadž nikdo nebere na vědomí nepřijemné pravdy tohoto druhu, dokud se ještě rýsuje nějaké východisko), pocítovala jejich důsledky příliš palčivě, než aby se se svým postavením spokojila.

Oči se Kláře otevřely, když poté, co vzplanula nadšením pro dívku zhruba stejného věku, která v ní probudila touhu následovat jejího příkladu a stát se její přítelkyní, zjistila, že toto skvostné stvoření se pozvedlo z bláta ulice za pouhopouhých pár měsíců. To s ní tak otrásl, že když jí pan H. G. Wells hrotem svého pronikavého pera povznesl až tam, odkud se život, jaký vede, i společnost, na níž tolik lpí, zjevila ve svém pravém vztahu ke skutečným lidským potřebám a důstojné společenské struktuře, dala se na pokání a obrátila se způsobem srovnatelným s nejsenzačnějšími kousky generála Armády spásy Bootha a evangelisty „Cikána“ Smithe. Rázem bylo veta po Klárinu snobství. Najednou se její život dal do pohybu. Aniž věděla jak

a proč, začala si dělat jednak přátele, jednak nepřátele. Někteří její známí, pro něž bývala nudná nebo jim lhostejná nebo prostě směšná hromádka neštěstí, ji opustili; jiní se k ní srdečně hlásili. Ke svému úžasu zjistila, že někteří ti „docela milí lidé“ nasákli Wellsem, a že v jejich přístupnosti myšlenkám je tajemství jejich milého chování. Lidé, které považovala za hluboce věřící a jejichž přízeň si – s katastrofickými výsledky – hleděla získat, o ni najednou projevíli zájem, a projevíli přitom takovou míru nepřátelství vůči konvenčnímu náboženství, jakou pokládala za myslitelnou jenom u krajních zoufalců. Přiměli ji číst Galsworthyho, a Galsworthy, který odhalil prázdnotu Velkodámského parku, ji dorazil. Rozčílilo ji pomyšlení, že to temné vězení, v němž tolik nešťastných let živořila, bylo celou tu dobu odemčené a že impulsy, s nimiž tak úporně zápolila a které v sobě potlačovala, jen aby vyšla s okolní společností, byly přesně ty, s jejichž pomocí se jediné mohla dobrat nějakého upřímného lidského kontaktu. V jasné záři tohoto objevu a v bouřlivé vřavě jejich reakcí ze sebe udělala blázna stejně svobodně a nápadně, jako když v salonu paní Higginsové tak zbrkle převzala Lízín sprostý výraz; poněvadž jakožto novopečený stoupenec H. G. Wellse si musela osvojovat náležité chování stejně pracně a směšně jako malé dítě; ale dítě se přece nikomu nezprotiví proto, že je nešikovné, ani neklesne v ničích očích proto, že se pokouší sníst sirky, a tak Klára kvůli své pošetilosti žádné přátele neztratila. Tentokrát si jí smáli přímo do očí, takže se musela hájit a vybojovat si, co se dá.

Když se Freddy konečně vypravil do Earlscourtu (což by nikdy neudělal, kdyby bylo v jeho silách tomu zabránit), aby tam přinesl deprimující novinu, že on a jeho Líza zamýšlejí poskvornit čistý štít Velkodámského

parku tím, že si otevřou krám, našel už tamní malou domácnost rozvrácenou v důsledku předchozího Kláři-
na sdělení, že se chystá pracovat v obchodu se starým
nábytkem v Dover Street, který rozjela jedna její kole-
gyně wellsovka. Za toto místo Klára vděčila své společ-
enské pověsti Vrtule. Rozhodla se totiž, že musí, ať to
stojí, co to stojí, spatřit pana Wellse in natura, a to se jí
splnilo na jedné garden party. Měla víc štěstí, než si ten
zbrklý záměr zasloužil. Pan Wells splnil její očekávání.
Věk na něm nezanechal stop, a jeho nekonečná pestrost
nemohla zešednout – za pouhou půlhodinku. Jeho pří-
jemná uhlazenost a solidnost, malé ruce i nohy, mozek
čilý a pohotový, jeho nedělaná přístupnost a jeho byst-
rost ducha, kterou bylo na něm znát od konečků vlasů
na hlavě až po nehty na noze, byly prostě neodolatel-
né. Klára pak celé dlouhé týdny o ničem jiném nemlu-
vila. A protože o tom také čirou náhodou prohodila pár
slov s dámou v obchodu s nábytkem, a ta dáma si také
nic jiného tak toužebně nepřála jako seznámit se s pa-
nem Wellsem a prodat mu pár pěkných kousků, na-
bídla Kláře místo pro případ, že by tohoto cíle mohla
dosáhnout jejím prostřednictvím.

Lízu tím pádem štěstí neopustilo, a očekávaný od-
por proti obchodu s květinami valem roztál. Krámeček je
v arkádě nádraží nedaleko Muzea královny Viktorie
a prince Alberta, a pokud bydlíte někde poblíž, můžete
tam kdykoli zajít a koupit si květinu do klopky.

Takže tady je poslední možnost romantického kon-
ce. Nebo byste snad nechtěli slyšet, že krámeček díky Lízi-
nu šarmu a jejím mladistvým obchodním zkušenostem
z Covent Garden, utěšeně vzkvétal? Ale běda! Pravda
musí ven: krámeček se dlouho nevyplácel, prostě proto,
že ani Líza ani Freddy neměli nejmenší tušení, jak ho
vlastně provozovat. Líza ovšem od píky začínat nemu-

sela, názvy a ceny těch levnějších květin znala, a její
euforie naopak zase neznala hranic, když zjistila, že
Freddy, jako všichni mladíci, kteří vychodili latinou,
nanicovatou a přitom snobskou školou, umí trošku la-
tinsky. Bylo to vsutku trošičku, ale dost na to, aby jí
připadal jako klasik mezi klasickými filology, jako dru-
hý Porson či Bentley, a jeho aby úplně neodstrašilo bo-
tanické názvosloví. Bohužel neznal nic jiného, a Líza,
ačkoli peníze si do nějakých osmnácti šilinků a možná
ještě dál spočítat dovedla a během svého úsilí vyhrát
Higginsovi sázku si jistou znalost Miltonova jazyka
osvojila, nedokázala napsat účet tak, aniž celý jejich
podnik zcela zdiskreditovala. Freddyho schopnost la-
tinsky prohlásit, že Balbus postavil zeď nebo že Gallie
se dělí do tří částí, neměla nejmenší vazbu na vedení
účetnictví ani na podnikání: plukovník Pickering mu
musel vysvětlovat, co znamená šeková knížka a ban-
kovní konto, a tento pár nebyl právě z nejučenlivěj-
ších. Freddy dával za pravdu Líze v jejím zarputilém
odporu ušetřit peníze tím, že se zjedná účetní trochu
obeznámený s podnikáním. Jak bychom mohli ušetřit,
namítali oba, dalším zvýšením výdajů, když tak už ne-
dokážeme vyjít? Ale plukovník, který se v jednom kuse
snažil, aby vyšli, nakonec na tom trval, jemně, ale trval,
a Líza – do krve už zahanbená, jak se ho pořád muse-
jí doprošovat, a zle dotčená hurónským posměchem
Higginsovým, pro kterého představa, že by Freddy
něco dokázal, byla vtip, který ho nikdy neomrzela – Líza
pochopila, že podnikání, stejně jako fonetice, se člověk
musí učit.

Ličením žalostné podívané, jak náš pár tráví veče-
ry v kurzech ekonomie a těsnopisu, jak se učí steno-
grafovat a vést účetní knihy ve společnosti začínajících
prodavačů a prodavaček, čerstvých absolventů základní

školy, nebudu unavovat. Takové kurzy organizovala dokonce i Londýnská ekonomická škola, a tak se obrátili na ředitele této instituce se zdvořilým dotazem, jestli by jim nedoporučil kurs, který by se týkal obchodu s květinami. Ten jim pak, jakožto rozený vtipálek, vyložil metodu, kterou ve slavném Dickensově eseji o čínské metafyzice uplatnil jistý gentleman, jenž četl článek o Číně a článek o metafyzice a obojí informace si dal dohromady. Ředitel navrhl kombinované studium Londýnské ekonomické školy a botanické zahrady v Kew Gardens. Líza, jíž připadal postup onoho dickensovského gentlemana zcela správný (jakože byl) a ani v nejmenším směšný (narozdíl od její nedovtipnosti), vzala tuto radu zcela vážně. Pokořující však pro ni bylo, když se Higginse, jehož zamilovaným uměleckým koníčkem byla vedle miltonského verše kaligrafie a který sám používal krásné latinky, rozhodla požádat, aby ji naučil krasopisu. Higgins prohlásil, že nebude schopná vytvořit jediné písmeno hodné aspoň Miltonových slov, protože s touto neschopností se už narodila; ona se však nedala odradit, takže on se opět najednou vrhl do její výuky se směsicí bouřlivé intenzity, soustředěné trpělivosti a občasných pozoruhodných výlevů na téma krásy a vznešenosti, majestátního poslání i osudů lidského rukopisu. Nakonec si Líza osvojila krajně neobchodní písmo, které bylo pozitivním projevem jejího osobního půvabu, a v papírnickví utrácela třikrát víc než kdokoli jiný, protože určitá kvalita a formát papíru se pro ni staly nezbytním.

Komerční školní docházka byla pro mladý pár obdobím hanby a zoufalství. Připadalo jim, že se o květinářství neučí vůbec nic. Nakonec jí jako beznadějně zanechali, a setřásli z obuvi prach těsnopisných kurzů, polytechniky i Londýnské školy ekonomie navěky vě-

kův. Krom toho, jejich podnik se jakýmsi zázračným způsobem začal starat sám o sebe. Na svoje námitky proti zaměstnávání dalších lidí poněkud pozapomněli. Dospěli k názoru, že jejich metoda je nejlepší a že mají výjimečný podnikatelský talent. Plukovník, který si po několik let musel na svém běžném účtu rezervovat slušnou sumu, aby pokryl jejich ztráty, zjistil, že toto opatření je zbytečné: těm mladým se dařilo. Připustíme, že obchodní konkurence se s jejich podmínkami měřit nemohla; víkendy na venkově je nestály nic a ještě ušetřili za nedělní oběd: automobil byl plukovníkův a o hotelové účty se dělil plukovník s Higginsem. F. Hill, květiny a zelenina (brzy přišli na to, že v chřestu jsou peníze, a chřest je přivedl k další zelenině), měl takové vystupování, že podnik získal noblesní pověst, a v soukromém životě zůstal vašnostou. Ne že by se tím pyšnil: jenom Líza věděla, že byl pokřtěn jako Frederick Challoner, a pyšnila se sama.

A to je všechno. Takhle se nám to vyvinulo. K nevíře jenom je, jak Líza stále ještě stíhá plést se do domácnosti ve Wimpole Street, přestože má svůj obchod a svou rodinu. A za zvláštní pozornost stojí, že manželka nikdy neprovokuje a plukovníka má upřímně ráda, jako by byla jeho oblíbená dcera, zato Higginse že provokuje pořád: zvyk, který pochází z oné osudové noci, kdy pro něho vyhrála sázku. Jde mu po krku při nejmenší zámince, dokonce i bez záminky. Higgins se už ani neopovázá popichovat ji nějakými narážkami stran propastné podřadnosti Freddyho ducha v porovnání s jeho, Higginsovým. Vzteká se, pouští hrůzu a posmívá se jí, ale ona mu oplácí tak bezohledně, že plukovník jí musí čas od času požádat, jestli by nemohla být na Higginse hodnější, a to je jediné jeho přání, které dokáže na její tváři vykouzlit mezkovitý výraz. A nic

než nějaký stav nouze nebo pohroma dost velká na to, aby veškeré osobní sympatie a antipatie zrušila a oba odkázala na jejich společnou člověčinu – kteréžto zkoušce, doufám, budou ušetřeni – to nikdy nezmění. Ona ví, že on ji nepotřebuje, tak jako ji nepotřeboval její otec. Samo jeho puntičkářství, se kterým jí tenkrát oznámil, že si na její přítomnost zvykl, že je na jejích drobných službičkách závislý a že by mu chyběla, kdyby odešla (říct něco podobného by Freddyho či plukovníka ani nenapadlo), jenom posílilo její vnitřní jistotu, že pro něho znamená „míň než tydlencty bačkory“; ale taky cítí, že v jeho lhostejnosti bude něco hlubšího, než je v zamilovanosti obyčejnějších smrtelníků. Pořád jí nesmírně přitahuje. Má dokonce svoje skryté zlomyslné chvíle, kdy si přeje, aby ho dostala samotného někde na opuštěném ostrově, daleko ode všech vazeb a široko daleko nikdo, na koho by se obrátil, a mohla ho strhnout z jeho piedestalu a vychutnat si, jak ji miluje jako ten nejobyčejnější chlap. Všichni máme takové svoje soukromé představy. Ale když přijde k věci, k životu, jaký vede ve skutečnosti, na rozdíl od života svých snů a představ, pak má ráda Freddyho a má ráda plukovníka, a nemá ráda Higginse ani pana Doolittla. Galatea nikdy nemá tak docela ráda Pygmalióna; jeho vztah k ní je příliš bohorovný, než aby byl úplně příjemný.

George Bernard Shaw

anglický dramatik, prozaik, divadelní kritik a esejista irského původu, nositel Nobelovy ceny za literaturu za rok 1925, se narodil 26. července 1856 v Dublinu, zemřel 2. září 1950 v Ayot St. Lawrence v Anglii.

Dramatické dílo

- Domy pana Sartoria** – *Widower's House* (1892)
Záletník Leonard – *The Philander* (1893)
Živnost paní Warrenové – *Mrs. Warren's Profession* (1893)
Čokoládový hrdina též Válka a hrdina – *Arms and the Man* (1894)
Candida – *Candide* (1895)
Muž z budoucnosti též Osudový muž – *The Man of Destiny* (1896)
Člověk nikdy neví – *You Never Can Tell* (1896)
Pekelník též jako Čertovo kvítko nebo Ďáblův žák – *Devil's Disciple* (1897)
Caesar a Kleopatra – *Caesar and Cleopatra* (1928)
Obrácení kapitána Brassbounda – *Captain Brassbound's Conversion* (1898)
Vzorný sluha Bashville – *The Admirable Bashville* (1901)
Člověk a nadčlověk – *Man and Superman* (1902–1903)
Druhý ostrov Johna Bulla – *John Bull's Other Island* (1904)
Jak lhal jejímu manželu – *How He Lied to Her Husband* (1904)
Lékař v rozpacích – *The Doctor's Dilemma* (1906)
Majorka Barbora – *Major Barbara* (1907)
Ženění a vdávání – *Getting Married* (1908)
Záblesk pravdy – *The Glimpse of Reality* (1909)